

No. 40757

**Indonesia
and
Netherlands**

Agreement between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Kingdom of the Netherlands for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income (with protocol). Jakarta, 29 January 2002

Entry into force: *30 December 2003 by notification, in accordance with article 31*

Authentic texts: *Dutch, English and Indonesian*

Registration with the Secretariat of the United Nations: *Indonesia, 6 December 2004*

**Indonésie
et
Pays-Bas**

Accord entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu (avec protocole). Jakarta, 29 janvier 2002

Entrée en vigueur : *30 décembre 2003 par notification, conformément à l'article 31*

Textes authentiques : *néerlandais, anglais et indonésien*

Enregistrement auprès du Secrétariat des Nations Unies : *Indonésie, 6 décembre 2004*

[DUTCH TEXT — TEXTE NÉERLANDAIS]

VERDRAG
TUSSEN DE REGERING VAN DE REPUBLIEK INDONESIAË
EN DE REGERING VAN HET KONINKRIJK DER NEDERLANDEN
TOT HET VERMIJDEN VAN DUBBELE BELASTING
EN HET VOORKOMEN VAN HET ONTGAAN VAN BELASTING
MET BETREKKING TOT BELASTINGEN NAAR HET INKOMEN

De Regering van de Republiek Indonesië
en
de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden,

Geleid door de wens een Verdrag te sluiten tot het vermijden van dubbele belasting en het voorkomen van het ontgaan van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen,

Zijn het volgende overeengekomen:

HOOFDSTUK I
Reikwijdte van het Verdrag

Artikel 1
Personen op wie het Verdrag van toepassing is

Dit Verdrag is van toepassing op personen die inwoner zijn van een van de beide Staten of van beide Staten.

Artikel 2
Belastingen waarop het Verdrag van toepassing is

1. Dit Verdrag is van toepassing op belastingen naar het inkomen die, ongeacht de wijze van heffing, worden geheven ten behoeve van elk van de beide Staten of van de staatkundige onderdelen of plaatselijke publiekrechtelijke lichamen daarvan.

2. Als belastingen naar het inkomen worden beschouwd alle belastingen die worden geheven naar het gehele inkomen of naar bestanddelen van het inkomen, daaronder begrepen belastingen naar voordelen verkregen uit de vervreemding van roerende of onroerende

zaken, belastingen naar het totaalbedrag van de door ondernemingen betaalde lonen of salarissen, alsmede belastingen naar waardevermeerdering.

3. De bestaande belastingen waarop het Verdrag van toepassing is, zijn met name:

- a. in Nederland:
  - de inkomstenbelasting,
  - de loonbelasting,
  - de vennootschapsbelasting, daaronder begrepen het aandeel van de regering in de netto winsten behaald met de exploitatie van natuurlijke rijkdommen geheven krachtens de Mijnewet 1810 met betrekking tot concessies uitgegeven vanaf 1967, of geheven krachtens de Nederlandse Mijnewet continentaal plat 1965,
  - de dividendbelasting,(hierna te noemen "Nederlandse belasting");
- b. in Indonesië:
  - de inkomstenbelasting (the income tax),(hierna te noemen: "Indonesische belasting").

4. Het Verdrag is ook van toepassing op alle gelijke of in wezen gelijksoortige belastingen die in de toekomst naast of in de plaats van de bestaande belastingen worden geheven. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten delen elkaar alle wezenlijke wijzigingen die in hun onderscheiden belastingwetgevingen zijn aangebracht, mede.

HOOFDSTUK II **Begripsbepalingen**

Artikel 3 *Algemene begripsbepalingen*

1. In dit Verdrag, tenzij het zinsverband anders vereist:
  - a. betekenen de uitdrukkingen "een van de beide Staten" en "de andere Staat" al naar het zinsverband vereist, Indonesië of Nederland;
  - betekent de uitdrukking "beide Staten" Indonesië en Nederland;

- b. omvat de uitdrukking "Indonesië" het grondgebied van de Republiek Indonesië als omschreven in haar wetgeving, en delen van het continentaal plat en aangrenzende wateren waarop de Republiek Indonesië in overeenstemming met het internationale recht soevereiniteit, soevereine rechten of rechtsmacht heeft;
- c. omvat de uitdrukking "Nederland" het deel van het Koninkrijk der Nederlanden dat in Europa is gelegen, en het onder de Noordzee gelegen deel van de zeebodem en de ondergrond daarvan waarop het Koninkrijk der Nederlanden in overeenstemming met het internationale recht soevereine rechten heeft;
- d. omvat de uitdrukking "persoon" een natuurlijke persoon, een lichaam en elke andere vereniging van personen;
- e. betekent de uitdrukking "lichaam" elke rechtspersoon of elke eenheid die voor de belastingheffing als een rechtspersoon wordt behandeld;
- f. betekenen de uitdrukkingen "onderneming van een van de beide Staten" en "onderneming van de andere Staat" onderscheidenlijk een onderneming gedreven door een inwoner van een van de beide Staten en een onderneming gedreven door een inwoner van de andere Staat;
- g. betekent de uitdrukking "internationaal verkeer" alle vervoer met een schip of een luchtvaartuig, geëxploiteerd door een onderneming van een van de beide Staten, behalve wanneer het schip of luchtvaartuig uitsluitend wordt geëxploiteerd tussen plaatsen die in de andere Staat zijn gelegen;
- h. betekent de uitdrukking "onderdanen"
  - 1. alle natuurlijke personen die de nationaliteit van een van de beide Staten bezitten;
  - 2. alle rechtspersonen, vennootschappen en verenigingen die hun rechtspositie als zodanig ontleen aan de wetgeving die in een van de beide Staten van kracht is;
- i. betekent de uitdrukking "bevoegde autoriteit":
  - 1. in Indonesië de Minister van Financiën of zijn bevoegde vertegenwoordiger;
  - 2. in Nederland de Minister van Financiën of zijn bevoegde vertegenwoordiger.

2. Voor de toepassing van het Verdrag door elk van de beide Staten op enig moment heeft, tenzij de context anders vereist, elke daarin niet omschreven uitdrukking de betekenis welke die uitdrukking op dat moment heeft volgens de wetgeving van die Staat met betrekking tot de belastingen waarop het Verdrag van toepassing is, waarbij elke betekenis volgens die toepasselijke belastingwetgeving van die Staat prevaleert boven een betekenis die volgens andere wetgeving van die Staat aan die uitdrukking wordt gegeven.

Artikel 4
Fiscale woonplaats

1. Voor de toepassing van dit Verdrag betekent de uitdrukking "inwoner van een van de beide Staten" iedere persoon die, ingevolge de wetgeving van die Staat, aldaar aan belasting is onderworpen op grond van zijn woonplaats, verblijf, plaats van leiding of enige andere soortgelijke omstandigheid.

2. Voor de toepassing van dit Verdrag wordt een natuurlijke persoon die deel uitmaakt van een diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging van een van de beide Staten in de andere Staat of in een derde Staat en die onderdaan is van de zendstaat, geacht inwoner van de zendstaat te zijn, indien hij in die Staat aan dezelfde verplichtingen ter zake van belastingen naar het inkomen is onderworpen als inwoners van die Staat.

3. Indien een natuurlijke persoon ingevolge de bepaling van het eerste lid inwoner van beide Staten is, wordt een dergelijk geval bepaald in overeenstemming met de volgende regels:

- a. hij wordt geacht inwoner te zijn van de Staat waar hij een duurzaam tehuis tot zijn beschikking heeft. Indien hij in beide Staten een duurzaam tehuis tot zijn beschikking heeft, wordt hij geacht inwoner te zijn van de Staat waarmede zijn persoonlijke en economische betrekkingen het nauwst zijn (middelpunt van de levensbelangen);
- b. indien niet kan worden bepaald in welke Staat hij het middelpunt van zijn levensbelangen heeft, of indien hij in geen van de beide Staten een duurzaam tehuis tot zijn beschikking heeft, wordt hij geacht inwoner te zijn van de Staat waar hij gewoonlijk verblijft;

- c. indien hij in beide Staten of in geen van beide gewoonlijk verblijft, regelen de bevoegde autoriteiten van de beide Staten de aangelegenheid in onderlinge overeenstemming.

4. Indien een andere dan een natuurlijke persoon en een andere dan een onderneming waarop de bepalingen van artikel 8 van toepassing zijn, ingevolge de bepalingen van het eerste lid inwoner van beide Staten is, wordt hij geacht inwoner te zijn van de Staat waar de plaats van zijn werkelijke leiding is gelegen. Indien de bevoegde autoriteiten van de beide Staten van mening zijn, dat zich in beide Staten een plaats van werkelijke leiding bevindt, regelen zij de aangelegenheid in onderlinge overeenstemming.

Artikel 5
Vaste inrichting

1. Voor de toepassing van dit Verdrag betekent de uitdrukking "vaste inrichting" een vaste bedrijfsinrichting waarin de werkzaamheden van de onderneming geheel of gedeeltelijk worden uitgeoefend.
2. De uitdrukking "vaste inrichting" omvat in het bijzonder:
  - a. een plaats waar leiding wordt gegeven;
  - b. een filiaal;
  - c. een kantoor;
  - d. een fabriek;
  - e. een werkplaats;
  - f. een boerderij of plantage;
  - g. een mijn, een oliebron, een steengroeve of een andere plaats waar natuurlijke rijkdommen worden gewonnen.
3. De uitdrukking "vaste inrichting" omvat eveneens:
  - a. een plaats van uitvoering van een bouwwerkproject, van constructie-, montage- of installatiewerkzaamheden, of daarmee verband houdende werkzaamheden van toezichthoudende aard, maar alleen indien de duur van dat bouwwerk of die werkzaamheden een periode van zes maanden overschrijdt;
  - b. het verlenen van diensten, daaronder begrepen diensten van adviserende aard, door een onderneming door middel van een werknemer of ander personeel die door de onderneming

daarmee zijn belast, maar alleen indien werkzaamheden van dien aard (voor hetzelfde of een daarmee samenhangend project) in het land worden verricht gedurende een tijdvak dat of tijdvakken die in een tijd van twaalf maanden een totaal van drie maanden te boven gaan.

4. Een vaste inrichting wordt niet aanwezig geacht, indien:
  - a. gebruik wordt gemaakt van inrichtingen, uitsluitend voor de opslag of uitstalling van aan de onderneming toebehorende goederen of koopwaar;
  - b. een voorraad van aan de onderneming toebehorende goederen of koopwaar wordt aangehouden, uitsluitend voor de opslag of uitstalling;
  - c. een voorraad van aan de onderneming toebehorende goederen of koopwaar wordt aangehouden, uitsluitend voor de bewerking door een andere onderneming;
  - d. een vaste bedrijfsinrichting wordt aangehouden, uitsluitend om voor de onderneming goederen of koopwaar aan te kopen of inlichtingen in te winnen;
  - e. een vaste bedrijfsinrichting wordt aangehouden, uitsluitend voor reclamedoelinden, voor het geven van inlichtingen, voor wetenschappelijk onderzoek of voor soortgelijke werkzaamheden voor de onderneming die van voorbereidende aard zijn of het karakter van hulpwerkzaamheden hebben.

5. Een persoon die in een van de beide Staten voor een onderneming van de andere Staat werkzaam is - niet zijnde een onafhankelijke vertegenwoordiger in de zin van het zevende lid - wordt als een in de eerstbedoelde Staat aanwezige vaste inrichting beschouwd, indien:
  - a. hij een machtiging bezit om namens de onderneming overeenkomsten af te sluiten en dit recht in de eerstbedoelde Staat gewoonlijk uitoefent, tenzij zijn werkzaamheden beperkt blijven tot de aankoop van goederen of koopwaar voor de onderneming; of
  - b. hij in de eerstbedoelde Staat een voorraad van aan de onderneming toebehorende goederen of koopwaar aanhoudt waaruit hij regelmatig bestellingen uitvoert namens de onderneming.

6. Een verzekeringsonderneming van een van de beide Staten wordt, behoudens voor zover het herverzekering betreft, geacht een vaste inrichting in de andere Staat te bezitten, indien zij op het grondgebied van die andere Staat premies int of aldaar aanwezige risico's verzekert door middel van een werknemer of een vertegenwoordiger die geen onafhankelijke vertegenwoordiger in de zin van het zevende lid is.

7. Een onderneming van een van de beide Staten wordt niet geacht een vaste inrichting in de andere Staat te bezitten op grond van de enkele omstandigheid dat zij aldaar zaken doet door middel van een makelaar, commissionair of enige andere onafhankelijke vertegenwoordiger, indien deze personen in de normale uitoefening van hun bedrijf handelen. Indien evenwel zulk een makelaar, commissionair of andere vertegenwoordiger uitsluitend of nagenoeg uitsluitend werkzaamheden verricht voor die onderneming zelf of voor die onderneming en andere ondernemingen die zij beheerst of door welke zij wordt beheerst, wordt hij niet geacht een onafhankelijke vertegenwoordiger in de zin van dit lid te zijn.

8. De enkele omstandigheid dat een lichaam dat inwoner is van een van de beide Staten, een lichaam beheerst of door een lichaam wordt beheerst, dat inwoner is van de andere Staat of dat in die andere Staat zaken doet (hetzij met behulp van een vaste inrichting, hetzij op een andere wijze), stempelt een van de beide lichamen niet tot een vaste inrichting van het andere.

HOOFDSTUK III Belastingheffing naar het inkomen

Artikel 6 *Inkomsten uit onroerende zaken*

1. Inkomsten uit onroerende zaken mogen worden belast in de Staat waar deze zaken zijn gelegen.

2. De uitdrukking "onroerende zaken" heeft de betekenis die daaraan wordt toegekend door de wetgeving van de Staat waar de desbetreffende goederen zijn gelegen. De uitdrukking omvat in ieder geval de goederen die bij de onroerende zaken behoren, levende en dode have

van landbouw- en bosbedrijven, rechten waarop de bepalingen van het privaatrecht betreffende de grondeigendom van toepassing zijn, vruchtgebruik van onroerende zaken en rechten op veranderlijke of vaste vergoedingen ter zake van de exploitatie, of concessie tot exploitatie, van minerale aardlagen, bronnen en andere natuurlijke rijkdommen; schepen en luchtvaartuigen worden niet als onroerende zaken beschouwd.

3. De bepalingen van het eerste lid zijn van toepassing op de inkomsten verkregen uit de rechtstreekse exploitatie, uit het verhuren of verpachten, of uit elke andere vorm van exploitatie van onroerende goederen.

4. De bepalingen van het eerste en derde lid zijn ook van toepassing op inkomsten uit onroerende goederen van een onderneming en op inkomsten uit onroerende goederen gebezigd voor de uitoefening van een vrij beroep.

Artikel 7 *Winst uit onderneming*

1. De voordelen van een onderneming van een van de beide Staten zijn slechts in die Staat belastbaar, tenzij de onderneming in de andere Staat haar bedrijf uitoefent met behulp van een aldaar gevestigde vaste inrichting. Indien de onderneming aldus haar bedrijf uitoefent, mogen de voordelen van de onderneming in de andere Staat worden belast, maar slechts in zoverre als zij aan die vaste inrichting kunnen worden toegerekend of in die andere Staat worden behaald met de verkoop van goederen of koopwaar van dezelfde aard als welke worden verkocht, of met andere bedrijfshandelingen van dezelfde aard als welke worden verricht, door middel van de vaste inrichting.

2. Indien een onderneming van een van de beide Staten in de andere Staat haar bedrijf uitoefent met behulp van een aldaar gevestigde vaste inrichting, worden in elk van de beide Staten aan die vaste inrichting de voordelen toegerekend die zij geacht zou kunnen worden te behalen, indien zij een zelfstandige onderneming zou zijn die dezelfde of soortgelijke werkzaamheden zou uitoefenen onder dezelfde of soortgelijke omstandigheden en die geheel onafhankelijk transacties zou aangaan met de onderneming waarvan zij een vaste inrichting is.

3. Bij het bepalen van de voordelen van een vaste inrichting worden in aftrek toegelaten de kosten, daaronder begrepen kosten van de leiding en algemene beheerskosten, die ten behoeve van de vaste inrichting, hetzij in de Staat waar de vaste inrichting is gevestigd, hetzij elders, zijn gemaakt.

4. Voor zover het in een van de beide Staten gebruikelijk was de aan een vaste inrichting toe te rekenen voordelen te bepalen op basis van een verdeling van de totale winst van de onderneming over haar verschillende delen, belet het tweede lid die Staat niet de te belasten voordelen te bepalen volgens de gebruikelijke verdeling; de gevolgde methode van verdeling moet echter zodanig zijn, dat het resultaat in overeenstemming is met de in dit artikel neergelegde beginselen.

5. Geen voordelen worden aan een vaste inrichting toegerekend enkel op grond van aankoop door die vaste inrichting van goederen of koopwaar voor de onderneming.

6. Voor de toepassing van de voorgaande leden worden de aan de vaste inrichting toe te rekenen voordelen van jaar tot jaar volgens dezelfde methode bepaald, tenzij er een goede en genoegzame reden bestaat om hiervan af te wijken.

7. Indien in de voordelen bestanddelen zijn begrepen die afzonderlijk in andere artikelen van dit Verdrag worden behandeld, worden de bepalingen van die artikelen niet aangetast door de bepalingen van dit artikel.

Artikel 8 *Zee- en luchtvaart*

1. Voordelen verkregen door een onderneming van een Staat uit de exploitatie van schepen of luchtvaartuigen in internationaal verkeer zijn slechts in die Staat belastbaar.

2. De bepalingen van het eerste lid zijn ook van toepassing op voordelen uit de deelneming in een "pool", een gemeenschappelijke onderneming of een internationaal opererend agentschap, maar slechts in

zoverre als zij aan de deelnemende onderneming kunnen worden toegerekend in verhouding tot haar aandeel in die gemeenschappelijke exploitatie.

Artikel 9
Gelieerde ondernemingen

1. Indien:
  - a. een onderneming van een van de beide Staten onmiddellijk of middellijk deelneemt aan de leiding van, aan het toezicht op dan wel in het kapitaal van een onderneming van de andere Staat, of
  - b. dezelfde personen onmiddellijk of middellijk deelnemen aan de leiding van, aan het toezicht op dan wel in het kapitaal van een onderneming van een van de beide Staten en een onderneming van de andere Staat, en in het ene of het andere geval tussen de beide ondernemingen in haar handelsbetrekkingen of financiële betrekkingen voorwaarden worden aanvaard of opgelegd, die afwijken van die welke zouden worden overeengekomen tussen onafhankelijke ondernemingen, mogen alle voordelen die zonder deze voorwaarden zouden zijn opgekomen aan een van de ondernemingen, maar ten gevolge van die voorwaarden haar niet zijn opgekomen, worden begrepen in de voordelen van die onderneming en dienovereenkomstig worden belast.

2. Indien een van de beide Staten in de voordelen van een onderneming van die Staat voordelen begrijpt - en dienovereenkomstig belast - ter zake waarvan een onderneming van de andere Staat in die andere Staat in de belastingheffing is betrokken en deze voordelen bestaan uit voordelen welke de onderneming van de eerstbedoelde Staat zou hebben behaald indien tussen de beide ondernemingen zodanige voorwaarden zouden zijn overeengekomen als die welke tussen onafhankelijke ondernemingen zouden zijn overeengekomen, zal die andere Staat het bedrag aan belasting dat in die Staat over die voordelen is geheven, dienovereenkomstig aanpassen. Bij de vaststelling van deze aanpassing wordt rekening gehouden met de overige bepalingen van dit Verdrag en plegen de bevoegde autoriteiten van de beide Staten zo nodig met elkaar overleg.

Artikel 10
Dividenden

1. Dividenden betaald door een lichaam dat inwoner is van een van de beide Staten aan een inwoner van de andere Staat, mogen in die andere Staat worden belast.

2. Deze dividenden mogen echter ook in de Staat waarvan het lichaam dat de dividenden betaalt inwoner is, overeenkomstig de wetgeving van die Staat worden belast, maar indien de uiteindelijk gerechtigde tot de dividenden een inwoner van de andere Staat is, mag de aldus geheven belasting 10 percent van het bruto-bedrag van de dividenden niet overschrijden.

3. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten regelen in onderlinge overeenstemming de wijze van toepassing van het tweede lid.

4. De bepalingen van het tweede lid laten onverlet de belastingheffing van het lichaam ter zake van de winsten waaruit de dividenden worden betaald.

5. De uitdrukking "dividenden", zoals gebezigd in dit artikel, betekent inkomsten uit aandelen, winstaandelen of winstbewijzen, oprichtersaandelen of andere rechten op een aandeel in de winst, alsmede inkomsten uit obligaties of schuldbewijzen, die aanspraak geven op een aandeel in de winst, en inkomsten uit andere vennootschappelijke rechten die door de belastingwetgeving van de Staat waarvan het lichaam dat de uitdeling doet inwoner is, met inkomsten uit aandelen worden gelijkgesteld.

6. De bepalingen van het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing, indien de genietter van de dividenden, die inwoner is van een van de beide Staten, in de andere Staat waarvan het lichaam dat de dividenden betaalt inwoner is, een vaste inrichting heeft en het aandelenbezit uit hoofde waarvan de dividenden worden betaald, tot het bedrijfsvermogen van die vaste inrichting behoort. In een zodanig geval zijn de bepalingen van artikel 7 van toepassing.

7. Indien een lichaam dat inwoner is van een van de beide Staten, voordelen of inkomsten verkrijgt uit de andere Staat, mag die andere Staat geen belasting heffen op de dividenden betaald door het lichaam aan personen die geen inwoner zijn van die andere Staat, noch de niet-uitgedeelde winst van het lichaam onderwerpen aan een belasting op niet-uitgedeelde winst, zelfs indien de betaalde dividenden of de niet-uitgedeelde winst geheel of gedeeltelijk bestaan uit voordelen of inkomsten die uit die andere Staat afkomstig zijn.

8. Niettegenstaande enig andere bepaling van dit Verdrag indien een lichaam dat inwoner is van een van de beide Staten een vaste inrichting heeft in de andere Staat, mogen de voordelen van de vaste inrichting worden onderworpen aan een aanvullende belasting in die andere Staat overeenkomstig haar wetgeving, maar de aldus geheven aanvullende belasting mag 10 percent van het bedrag van die voordelen na aftrek van inkomstenbelasting en andere belastingen naar het inkomen die ter zake daarvan in die andere Staat zijn geheven niet overschrijden.

Artikel 11
Interest

1. Interest afkomstig uit een van de beide Staten en betaald aan een inwoner van de andere Staat, mag in die andere Staat worden belast.

2. Deze interest mag echter ook in de Staat waaruit hij afkomstig is, overeenkomstig de wetgeving van die Staat worden belast, maar indien de uiteindelijk gerechtigde tot de interest een inwoner van de andere Staat is, mag de aldus geheven belasting 10 percent van het bruto-bedrag van de interest niet overschrijden.

3. Niettegenstaande de bepalingen van het tweede lid, is interest afkomstig uit een van de beide Staten slechts belastbaar in de andere Staat voor zover zodanige interest wordt verkregen door:

- i.* de Regering van de andere Staat, daaronder begrepen staatkundige onderdelen en plaatselijke publiekrechtelijke lichamen daarvan; of
- ii.* de Centrale Bank van de andere Staat; of
- iii.* een financiële instelling die eigendom is van of beheerst wordt door de Regering van de andere Staat, daaronder begrepen

staatkundige onderdelen en plaatselijke publiekrechtelijke lichamen daarvan; of

- iv. een inwoner van de andere Staat ter zake van schuldvorderingen, die zijn gegarandeerd of verzekerd door de Regering van de andere Staat, daaronder begrepen staatkundige onderdelen en plaatselijke publiekrechtelijke lichamen daarvan, de Centrale Bank van de andere Staat of een financiële instelling die eigendom is van of beheerst wordt door die Regering.

4. Niettegenstaande de bepaling van het tweede lid, is interest afkomstig uit een van de beide Staten slechts belastbaar in de andere Staat indien de uiteindelijk gerechtigde tot de interest een inwoner van de andere Staat is en de interest wordt betaald ter zake van een lening met een looptijd van meer dan twee jaar of wordt betaald in verband met de verkoop op afbetaling van nijverheids- of handelsuitrusting of wetenschappelijke uitrusting.

5. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten regelen in onderlinge overeenstemming de wijze van toepassing van het tweede, derde en vierde lid.

6. De uitdrukking "interest", zoals gebezigd in dit artikel, betekent inkomsten uit schuldvorderingen van welke aard dan ook, al dan niet verzekerd door hypotheek en al dan niet aanspraak gevend op een aandeel in de winst van de schuldenaar, en in het bijzonder inkomsten uit overheidsleningen en inkomsten uit obligaties of schuldbewijzen, daaronder begrepen de aan zodanige leningen, obligaties of schuldbewijzen verbonden premies en prijzen. In rekening gebrachte boete voor te late betaling wordt voor de toepassing van dit artikel niet als interest aangemerkt. De uitdrukking "interest" omvat echter niet de inkomsten die in artikel 10 zijn behandeld.

7. De bepalingen van het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing, indien de genietter van de interest, die inwoner is van een van de beide Staten, in de andere Staat waaruit de interest afkomstig is, een vaste inrichting heeft en de vordering uit hoofde waarvan de interest verschuldigd is, tot het bedrijfsvermogen van die vaste inrichting behoort. In een zodanig geval zijn de bepalingen van artikel 7 van toepassing.

8. Interest wordt geacht uit een van de beide Staten afkomstig te zijn, indien zij wordt betaald door die Staat zelf, door een staatkundig onderdeel, door een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam of door een inwoner van die Staat. Indien evenwel de persoon die de interest betaalt, ongeacht of hij inwoner van een van de beide Staten is of niet, in een van de beide Staten een vaste inrichting heeft, waarvoor de schuld ter zake waarvan de interest wordt betaald, was aangegaan, en deze interest ten laste komt van die vaste inrichting, wordt deze interest geacht afkomstig te zijn uit de Staat waar de vaste inrichting is gevestigd.

9. Indien, ten gevolge van een bijzondere verhouding tussen de schuldenaar en de schuldeiser of tussen hen beiden en een derde, het bedrag van de betaalde interest, gelet op de schuldvordering ter zake waarvan zij wordt betaald, hoger is dan het bedrag dat zonder zulk een verhouding door de schuldenaar en de schuldeiser zou zijn overeengekomen, vinden de bepalingen van dit artikel slechts op het laatstbedoelde bedrag toepassing. In dat geval blijft het daarboven uitgaande deel van het betaalde bedrag belastbaar overeenkomstig de wetgeving van elk van de beide Staten, zulks met inachtneming van de overige bepalingen van dit Verdrag.

Artikel 12 *Royalty's*

1. Royalty's afkomstig uit een van de beide Staten en betaald aan een inwoner van de andere Staat, mogen in de andere Staat worden belast.

2. De royalty's mogen echter ook in de Staat waaruit zij afkomstig zijn, overeenkomstig de wetgeving van die Staat worden belast, maar indien de genietter de uiteindelijk gerechtigde tot de royalty's is, mag de aldus geheven belasting 10 percent van het bruto-bedrag van de royalty's niet overschrijden.

3. De uitdrukking "royalty's", zoals gebezigd in dit artikel, betekent vergoedingen van welke aard ook voor het gebruik van, of voor het recht van gebruik van, een auteursrecht op een werk op het gebied van letterkunde, kunst of wetenschap - daaronder begrepen bioscoopfilms en films of banden voor radio- of televisieuitzendingen -, van een octrooi, een

fabrieke- of handelsmerk, een tekening of model, een plan, een geheim recept of een geheime werkwijze, dan wel voor het gebruik van, of voor het recht van gebruik van, nijverheids- en handelsuitrusting of wetenschappelijke uitrusting, of voor inlichtingen omtrent ervaringen op het gebied van nijverheid, handel of wetenschap. De uitdrukking omvat echter niet vergoedingen voor het verlenen van technische diensten.

4. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten regelen in onderlinge overeenstemming de wijze van toepassing van het tweede lid.

5. De bepalingen van het eerste en tweede lid zijn niet van toepassing, indien de genietter van de royalty's, die inwoner is van een van de beide Staten, in de andere Staat waaruit de royalty's afkomstig zijn een vaste inrichting heeft en het recht of de zaak uit hoofde waarvan de royalty's verschuldigd zijn, tot het bedrijfsvermogen van die vaste inrichting behoort. In een zodanig geval zijn de bepalingen van artikel 7 van toepassing.

6. Royalty's worden geacht uit een van de beide Staten afkomstig te zijn, indien zij worden betaald door die Staat zelf, door een staatkundig onderdeel, door een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam of door een inwoner van die Staat. Indien evenwel de persoon die de royalty's betaalt, ongeacht of hij inwoner van een van de beide Staten is of niet, in een van de beide Staten een vaste inrichting heeft waarvoor het contract op grond waarvan de royalty's worden betaald, was gesloten, en deze royalty's ten laste komen van die vaste inrichting, worden deze royalty's geacht afkomstig te zijn uit de Staat waar de vaste inrichting is gevestigd.

7. Indien, ten gevolge van een bijzondere verhouding tussen de schuldenaar en de schuldeiser of tussen hen beiden en een derde, het bedrag van de betaalde royalty's, gelet op het gebruik, het recht of de inlichtingen waarvoor zij worden betaald, hoger is dan het bedrag dat zonder zulk een verhouding door de schuldenaar en de schuldeiser zou zijn overeengekomen, vinden de bepalingen van dit artikel slechts op het laatstbedoelde bedrag toepassing. In dat geval blijft het daarboven uitgaande deel van het betaalde bedrag belastbaar overeenkomstig de wetgeving van elk van de beide Staten, zulks met inachtneming van de overige bepalingen van dit Verdrag.

Artikel 13

Beperking van de artikelen 10, 11 en 12

Internationale organisaties, hun organen en functionarissen, alsmede personen die deel uitmaken van een diplomatieke of consulaire vertegenwoordiging van een derde Staat, die in een van de beide Staten verblijven, hebben in de andere Staat geen recht op de verminderingen van belasting voorzien in de artikelen 10, 11 en 12 met betrekking tot uit de andere Staat afkomstige bestanddelen van het inkomen die in deze artikelen zijn behandeld, indien die bestanddelen van het inkomen in de eerstbedoelde Staat niet aan een belasting naar het inkomen zijn onderworpen.

Artikel 14

Vermogenswinsten

1. Voordelen verkregen uit de vervreemding van onroerende zaken, zoals omschreven in artikel 6, tweede lid, mogen worden belast in de Staat waar deze zaken zijn gelegen.

2. Voordelen verkregen uit de vervreemding van roerende zaken die deel uitmaken van het bedrijfsvermogen van een vaste inrichting die een onderneming van een van de beide Staten in de andere Staat heeft, of van roerende zaken die behoren tot een vast middelpunt dat een inwoner van een van de beide Staten in de andere Staat tot zijn beschikking heeft voor de uitoefening van een vrij beroep - daaronder begrepen voordelen verkregen uit de vervreemding van de vaste inrichting (alleen of tezamen met de gehele onderneming) of van het vaste middelpunt - mogen in die andere Staat worden belast.

3. Voordelen verkregen uit de vervreemding van schepen of luchtvaartuigen die in internationaal verkeer worden geëxploiteerd, of van roerende zaken die worden gebruikt bij de exploitatie van deze schepen of luchtvaartuigen, zijn slechts belastbaar in de Staat waarvan de onderneming een inwoner is.

4. Voordelen verkregen uit de vervreemding van alle andere zaken dan die genoemd in het eerste, tweede en derde lid, zijn slechts belastbaar in de Staat waarvan de vervreemder inwoner is.

5. Niettegenstaande de bepalingen van het vierde lid, mag een van de beide Staten overeenkomstig zijn eigen wetgeving, de betekenis van de uitdrukking "vervreemding" daaronder begrepen, belasting heffen over voordelen door een natuurlijke persoon die inwoner is van de andere Staat verkregen uit de vervreemding van aandelen in, winstbewijzen van of schuldvorderingen op, een lichaam met een in aandelen verdeeld kapitaal, dat volgens de wetgeving van de eerstbedoelde Staat inwoner is van die Staat, alsmede uit de vervreemding van een gedeelte van de in die aandelen, winstbewijzen of schuldvorderingen besloten liggende rechten, indien die natuurlijke persoon - al dan niet tezamen met zijn echtgenoot - dan wel een van hun bloed- of aanverwanten in de rechte lijn onmiddellijk of middellijk ten minste vijf percent bezit van het geplaatste kapitaal van een bepaalde soort van aandelen van dat lichaam. Deze bepaling vindt alleen toepassing wanneer de natuurlijke persoon die de voordelen verkrijgt in de loop van de laatste tien jaren voorafgaande aan het jaar waarin de voordelen worden verkregen inwoner van de eerstbedoelde Staat is geweest en mits op het tijdstip waarop hij inwoner werd van de andere Staat werd voldaan aan eerdergenoemde voorwaarden ten aanzien van het aandelenbezit in eerdergenoemd lichaam.

In de gevallen waarin ingevolge de nationale wetgeving van de eerstbedoelde Staat aan de natuurlijke persoon een aanslag is opgelegd terzake van de bij diens emigratie uit de eerstbedoelde Staat aangenomen vervreemding van vorenbedoelde aandelen, geldt het vorenstaande alleen voor zover er van deze aanslag nog een bedrag openstaat.

Artikel 15
Zelfstandige arbeid

1. Voordelen verkregen door een inwoner van een van de beide Staten in de uitoefening van een vrij beroep of ter zake van andere werkzaamheden van zelfstandige aard zijn slechts in die Staat belastbaar, tenzij hij in de andere Staat voor het verrichten van zijn werkzaamheden geregeld over een vast middelpunt beschikt of in die andere Staat verblijft gedurende een tijdvak dat of tijdvakken die in een tijdvak van 12 maanden een totaal van 91 dagen te boven gaan. Indien hij over zulk een vast middelpunt beschikt of in die andere Staat gedurende het eerdergenoemde tijdvak of de eerdergenoemde tijdvakken verblijft, mogen de voordelen in de andere Staat worden belast, maar slechts in zoverre als zij aan dat vaste middelpunt kunnen worden toegerekend of zijn verkregen in die andere Staat gedurende het eerdergenoemde tijdvak of de eerdergenoemde tijdvakken.

2. De uitdrukking "vrij beroep" omvat in het bijzonder zelfstandige werkzaamheden op het gebied van wetenschap, letterkunde, kunst, opvoeding of onderwijs, alsmede de zelfstandige werkzaamheden van artsen, advocaten, technici, architecten, tandartsen en accountants.

Artikel 16
Niet-zelfstandige arbeid

1. Onder voorbehoud van de bepalingen van de artikelen 17, 19, 20, 21 en 22 zijn salarissen, lonen en andere soortgelijke beloningen verkregen door een inwoner van een van de beide Staten ter zake van een dienstbetrekking slechts in die Staat belastbaar, tenzij de dienstbetrekking in de andere Staat wordt uitgeoefend. Indien de dienstbetrekking aldaar wordt uitgeoefend, mag de ter zake daarvan verkregen beloning in die andere Staat worden belast.

2. Niettegenstaande de bepalingen van het eerste lid is de beloning verkregen door een inwoner van een van de beide Staten ter zake van een in de andere Staat uitgeoefende dienstbetrekking slechts in de eerstbedoelde Staat belastbaar, indien:

- a. de genietter in de andere Staat verblijft gedurende een tijdvak dat of tijdvakken die in een tijdvak van twaalf maanden

- beginnend of eindigend in het desbetreffende belastingjaar een totaal van 183 dagen niet te boven gaan, en
- b. de beloning wordt betaald door of namens een werkgever die geen inwoner van de andere Staat is, en
  - c. de beloning niet ten laste komt van een vaste inrichting die, of van een vast middelpunt dat de werkgever in de andere Staat heeft.

3. Niettegenstaande de voorgaande bepalingen van dit artikel mag de beloning verkregen door een inwoner van een van de beide Staten ter zake van een dienstbetrekking uitgeoefend aan boord van een schip of luchtvaartuig dat in internationaal verkeer wordt geëxploiteerd, worden belast in de Staat waarvan de onderneming inwoner is.

Artikel 17

Bestuurders- en commissarissenbeloningen

1. Beloningen en andere betalingen, verkregen door een inwoner van Nederland in zijn hoedanigheid van "pengurus" of "komisaris" van een lichaam dat inwoner van Indonesië is, mogen in Indonesië worden belast.

2. Beloningen en andere betalingen, verkregen door een inwoner van Indonesië in zijn hoedanigheid van bestuurder of commissaris van een lichaam dat inwoner van Nederland is, mogen in Nederland worden belast.

Artikel 18

Artiesten en sportbeoefenaars

Niettegenstaande de bepalingen van de artikelen 7, 15 en 16 mogen inkomsten, verkregen door beroepsartiesten, zoals toneelspelers, film-, radio- of televisieartiesten en musici, alsmede door sportbeoefenaars, uit hun persoonlijke werkzaamheden als zodanig of inkomsten verkregen uit het ter beschikking stellen door een onderneming van de diensten van zodanige beroepsartiesten of sportbeoefenaars, worden belast in de Staat waarin deze werkzaamheden of diensten worden verricht.

Artikel 19

Pensioenen, lijfrenten en socialezekerheidsuitkeringen

1. Onder voorbehoud van de bepalingen van artikel 20, eerste lid, mogen pensioenen en andere soortgelijke beloningen en lijfrenten en afkoopsommen in plaats van het recht op een lijfrente, afkomstig uit een van de beide Staten en betaald aan een inwoner van de andere Staat, in de eerstbedoelde Staat worden belast.

2. Pensioenen en andere uitkeringen betaald krachtens de bepalingen van een sociaalzekerheidsstelsel van een van de beide Staten aan een inwoner van de andere Staat, mogen in de eerstbedoelde Staat worden belast.

3. De uitdrukking "lijfrente" betekent een vaste som periodiek betaalbaar op vaste tijdstippen, hetzij gedurende het leven, hetzij gedurende een vastgesteld of voor vaststelling vatbaar tijdvak, ingevolge een verbintenis tot het doen van betalingen, welke tegenover een voldoende en volledige tegenprestatie in geld of geldswaarde staat.

4. Een pensioen of andere soortelijke beloning of lijfrente wordt geacht afkomstig te zijn uit een van de beide Staten indien en voorzover de met dit pensioen of andere soortgelijke beloning of lijfrente samenhangende bijdragen of betalingen, dan wel de aanspraken op dit pensioen of andere soortgelijke beloning of lijfrente in die Staat in aanmerking zijn gekomen voor een fiscale faciëring. De overdracht van een pensioen van een in een van de beide Staten gevestigd pensioenfonds of verzekeringsmaatschappij naar een in een andere Staat gevestigd pensioenfonds of verzekeringsmaatschappij beperkt op geen enkele wijze de ingevolge dit artikel aan de eerstbedoelde Staat toegekende heffingsrechten.

Artikel 20
Overheidsfuncties

1. Beloningen, daaronder begrepen pensioenen, betaald door, of uit fondsen in het leven geroepen door, een van de beide Staten of een staatkundig onderdeel of een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam daarvan aan een natuurlijke persoon ter zake van diensten bewezen aan die Staat of aan dat onderdeel of dat plaatselijke publiekrechtelijke lichaam daarvan in de uitoefening van overheidsfuncties, mogen in die Staat worden belast.

2. In afwijking van het eerste lid zijn de bepalingen van de artikelen 16, 17 of 19 van toepassing op beloningen of pensioenen ter zake van diensten, bewezen in het kader van een op winst gericht bedrijf uitgeoefend door een van de beide Staten of een staatkundig onderdeel of een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam daarvan.

3. Het eerste lid is niet van toepassing voor zover aan een Staat diensten worden bewezen in de andere Staat door een natuurlijke persoon die inwoner en onderdaan van die andere Staat is.

Artikel 21
Professoren en leraren

Een natuurlijke persoon die gedurende een tijdvak van ten hoogste twee jaar in een van de beide Staten verblijft met het doel onderwijs te geven aan een universiteit, hogeschool, school of andere onderwijsinstelling of aan een niet op commerciële of industriële grondslag werkzame instelling voor wetenschappelijk onderzoek in die Staat, en die onmiddellijk voor dit verblijf inwoner van de andere Staat is, wordt in de eerstbedoelde Staat niet belast voor de vergoedingen die hij voor zodanige werkzaamheden ontvangt.

Artikel 22
Studenten

1. Een natuurlijke persoon die onmiddellijk voor zijn bezoek aan een van de beide Staten inwoner is van de andere Staat en die tijdelijk in de eerstbedoelde Staat verblijft houdt in de eerste plaats met de bedoeling:

- a. aan een erkende universiteit, hogeschool of school in die eerstbedoelde Staat te studeren; of
  - b. een opleiding voor een bedrijf of beroep te verkrijgen;
- is vrijgesteld van belasting in de eerstbedoelde Staat ter zake van:
- i. alle overmakingen uit het buitenland ten behoeve van zijn onderhoud, studie of opleiding; en
  - ii. alle beloningen voor persoonlijke arbeid verricht in de eerstbedoelde Staat tot een bedrag dat een door de bevoegde autoriteiten in onderlinge overeenstemming vast te stellen bedrag, in enig belastingjaar niet te boven gaat.

De voordelen ingevolge dit lid worden slechts verleend voor zulk een tijdsduur als redelijk is of gewoonlijk vereist om het doel van het bezoek te bereiken.

2. Een natuurlijke persoon die onmiddellijk voor zijn bezoek aan een van de beide Staten inwoner is van de andere Staat en die tijdelijk in de eerstbedoelde Staat verblijf houdt gedurende een tijdvak van niet langer dan drie jaren met de bedoeling te studeren, wetenschappelijke onderzoeken te doen of een opleiding te verkrijgen, zulks uitsluitend als genietter van een toelage, vergoeding of prijs verleend door een organisatie op het gebied van wetenschap, onderwijs, godsdienst of liefdadigheid of op grond van een programma van technische hulpverlening waaraan een van de beide Staten, een staatkundig onderdeel of een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam daarvan deelneemt, is vrijgesteld van belasting in de eerstbedoelde Staat voor:

- a. het bedrag van die toelage, vergoeding of prijs; en
- b. alle beloningen voor persoonlijke arbeid verricht in de eerstbedoelde Staat, mits die arbeid verband houdt met zijn studie, onderzoek of opleiding of daaruit voortvloeit, zulks tot een bedrag dat een door de bevoegde autoriteiten in onderlinge overeenstemming vast te stellen bedrag, in enig belastingjaar niet te boven gaat.

3. Een natuurlijke persoon die onmiddellijk voor zijn bezoek aan een van de beide Staten inwoner is van de andere Staat en die tijdelijk in de eerstbedoelde Staat verblijf houdt gedurende een tijdvak van niet langer dan twaalf maanden als werknemer van of onder een contract met de laatstbedoelde Staat, een staatkundig onderdeel of een plaatselijk publiekrechtelijk lichaam daarvan of een onderneming van de

laatstbedoelde Staat, met de bedoeling technische ervaring of beroeps- of bedrijfservaring te verkrijgen, is vrijgesteld van belasting in de eerstbedoelde Staat voor:

- a. alle overmakingen uit de laatstbedoelde Staat ten behoeve van zijn onderhoud, studie of opleiding; en
- b. alle beloningen voor persoonlijke arbeid verricht in de eerstbedoelde Staat, mits die arbeid verband houdt met zijn studie of opleiding of daaruit voortvloeit, zulks tot een bedrag dat een door de bevoegde autoriteiten in onderlinge overeenstemming vast te stellen bedrag niet te boven gaat.

De voordelen ingevolge dit lid worden echter niet verleend, indien de technische ervaring of de beroeps- of bedrijfservaring wordt verkregen van een lichaam, van welks stemgerechtigde aandelenkapitaal de Staat, het staatkundige onderdeel of het plaatselijke publiekrechtelijke lichaam daarvan of de onderneming, die de werknemer of de gecontracteerde persoon heeft uitgezonden, 50 percent of meer bezit.

Artikel 23
Overige inkomsten

1. Bestanddelen van het inkomen van een inwoner van een van de beide Staten, van waaruit ook afkomstig, die niet in de voorgaande artikelen van dit Verdrag zijn behandeld, en niet zijnde inkomsten in de vorm van loterijen en prijzen zijn slechts in die Staat belastbaar.

2. De bepalingen van het eerste lid zijn niet van toepassing op inkomsten, niet zijnde inkomsten uit onroerende zaken zoals omschreven in artikel 6, tweede lid, indien de genietter van die inkomsten, die inwoner is van een van de beide Staten, in de andere Staat een bedrijf uitoefent door middel van een aldaar gevestigde vaste inrichting, of in die andere Staat zelfstandige arbeid verricht vanuit een aldaar gevestigd vast middelpunt, en het recht of de zaak ter zake waarvan de inkomsten worden betaald, tot het bedrijfsvermogen van die vaste inrichting of tot het beroepsvermogen van dat vaste middelpunt behoort. In dat geval zijn, naar gelang van het geval, de bepalingen van artikel 7 of artikel 14 van toepassing.

HOOFDSTUK IV

Artikel 24

Vermijding van dubbele belasting

1. Elk van de beide Staten is bevoegd bij het heffen van belasting van zijn inwoners in de grondslag waarnaar belasting wordt geheven, de bestanddelen van het inkomen te begrijpen die overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag in de andere Staat mogen worden belast.

2. Indien een inwoner van Indonesië bestanddelen van het inkomen verkrijgt die overeenkomstig de bepalingen van dit Verdrag in Nederland mogen worden belast en die in de in het eerste lid bedoelde grondslag zijn begrepen, wordt het bedrag van de Nederlandse belasting dat verschuldigd is ten aanzien van het inkomen verrekend met de Indonesische belasting die van die inwoner wordt geheven. Het bedrag van de verrekening overschrijdt echter niet dat deel van de Indonesische belasting dat aan dat inkomen kan worden toegerekend.

3. Indien een inwoner van Nederland bestanddelen van het inkomen verkrijgt die volgens artikel 6, artikel 7, artikel 10, zesde lid, artikel 11, zevende lid, artikel 12, vijfde lid, artikel 14, eerste en tweede lid, artikel 15, artikel 16, eerste lid, artikel 19, artikel 20 en artikel 23, tweede lid, van dit Verdrag in Indonesië mogen worden belast en die in de in het eerste lid bedoelde grondslag zijn begrepen, stelt Nederland deze inkomensbestanddelen vrij door een vermindering van zijn belasting toe te staan. Deze vermindering wordt berekend overeenkomstig de bepalingen in de Nederlandse wetgeving tot het vermijden van dubbele belasting. Te dien einde worden genoemde bestanddelen geacht te zijn begrepen in het totale bedrag van de bestanddelen van het inkomen die ingevolge die bepalingen van Nederlandse belasting zijn vrijgesteld.

4. Nederland verleent voorts een aftrek op de aldus berekende Nederlandse belasting voor die bestanddelen van het inkomen die volgens artikel 10, tweede lid, artikel 11, tweede lid, artikel 12, tweede lid, artikel 14, vijfde lid, artikel 17, eerste lid en artikel 18 van dit Verdrag in Indonesië mogen worden belast, in zoverre deze bestanddelen in de in het eerste lid bedoelde grondslag zijn begrepen. Het bedrag van deze aftrek is gelijk aan de in Indonesië over deze bestanddelen van het inkomen betaalde belasting, maar bedraagt niet meer dan het bedrag van de vermindering die zou zijn verleend indien de aldus in het inkomen begrepen

bestanddelen van het inkomen de enige bestanddelen van het inkomen zouden zijn geweest die uit hoofde van de bepalingen in de Nederlandse wetgeving tot het vermijden van dubbele belasting van Nederlandse belasting zijn vrijgesteld.

HOOFDSTUK V **Bijzondere bepalingen**

Artikel 25 *Werkzaamheden buitengaats*

1. De bepalingen van dit artikel vinden toepassing niettegenstaande enigerlei andere bepalingen van dit Verdrag. Dit artikel is echter niet van toepassing indien werkzaamheden buitengaats van een persoon voor die persoon een vaste inrichting vormen ingevolge de bepalingen van artikel 5 of een vast middelpunt ingevolge de bepalingen van artikel 15.

2. In dit artikel betekent de uitdrukking "werkzaamheden buitengaats" werkzaamheden die buitengaats worden verricht in verband met de exploratie of exploitatie van de in een van de beide Staten gelegen zeebodem en de ondergrond daarvan en hun natuurlijke rijkdommen.

3. Een onderneming van een van de beide Staten die in de andere Staat werkzaamheden buitengaats verricht wordt, behoudens het in het vierde lid van dit artikel bepaalde, geacht ter zake van die werkzaamheden in die andere Staat een bedrijf uit te oefenen door middel van een aldaar gevestigde vaste inrichting, tenzij de desbetreffende werkzaamheden buitengaats in de andere Staat worden verricht gedurende een tijdvak dat of tijdvakken die in een tijdvak van twaalf maanden een totaal van 30 dagen niet te boven gaan.

Voor de toepassing van dit lid wordt:

- a) indien een onderneming van een van de beide Staten die werkzaamheden buitengaats verricht in de andere Staat en die is gelieerd aan een andere onderneming, welke andere onderneming als onderdeel van hetzelfde project dezelfde werkzaamheden buitengaats voortzet die worden of werden

uitgevoerd door de eerstbedoelde onderneming, en de hiervoor bedoelde door beide ondernemingen verrichte activiteiten bij elkaar opgeteld een tijdvak van 30 dagen te boven gaan, iedere onderneming geacht haar werkzaamheden uit te oefenen gedurende een tijdvak dat 30 dagen in een tijdvak van 12 maanden te boven gaat;

- b) een onderneming van een van de beide Staten geacht gelieerd te zijn aan een andere onderneming indien de een onmiddellijk of middellijk ten minste een derde deel van het kapitaal van de andere onderneming bezit of indien een persoon onmiddellijk of middellijk ten minste een derde deel van het kapitaal van beide ondernemingen bezit.

4. Voor de toepassing van het derde lid van dit artikel wordt de uitdrukking "werkzaamheden buitengaats" evenwel geacht niet te omvatten:

- a) een van de activiteiten of een combinatie daarvan als genoemd in artikel 5, vierde lid;
- b) sleep- of ankerwerkzaamheden door schepen die in de eerste plaats voor dat doel zijn ontworpen alsmede andere door zulke schepen verrichte activiteiten;
- c) het vervoer van voorraden of personeel door schepen of luchtvaartuigen in internationaal verkeer.

5. Een inwoner van een Staat die in het kader van een vrij beroep of van andere werkzaamheden van zelfstandige aard in de andere Staat werkzaamheden buitengaats verricht, wordt geacht deze werkzaamheden te verrichten vanuit een vast middelpunt in de andere Staat indien de desbetreffende werkzaamheden buitengaats een aaneengesloten tijdvak van 30 dagen of meer bestaan.

6. Salarissen, lonen en andere soortgelijke beloningen verkregen door een inwoner van een Staat ter zake van een dienstbetrekking in verband met werkzaamheden buitengaats die worden verricht door middel van een vaste inrichting in de andere Staat, mogen, voor zover de dienstbetrekking in die andere Staat buitengaats wordt uitgeoefend, in die andere Staat worden belast.

7. Indien aan de hand van bewijsstukken wordt aangetoond dat in een van de beide Staten belasting is betaald over de bestanddelen van

het inkomen die ingevolge artikel 7 en artikel 15 in verband met het derde onderscheidenlijk het vijfde lid van dit artikel en ingevolge het zesde lid van dit artikel in die Staat mogen worden belast, verleent de andere Staat een vermindering van zijn belasting, die wordt berekend overeenkomstig de regels die zijn neergelegd in artikel 24, tweede lid, onderscheidenlijk, artikel 24, derde lid.

Artikel 26
Non-discriminatie

1. Onderdanen van een van de beide Staten worden in de andere Staat niet aan enige belastingheffing of daarmee verband houdende verplichting onderworpen, die anders of zwaarder is dan de belastingheffing en daarmee verband houdende verplichtingen, waaraan onderdanen van die andere Staat onder dezelfde omstandigheden zijn of kunnen worden onderworpen. Deze bepaling is, niettegenstaande het bepaalde in artikel 1, ook van toepassing op personen die geen inwoner zijn van een van de beide Staten of van beide Staten.

2. De belastingheffing van een vaste inrichting die een onderneming van een van de beide Staten in de andere Staat heeft, is in die andere Staat niet ongunstiger dan de belastingheffing van ondernemingen van die andere Staat die dezelfde werkzaamheden uitoefenen. Deze bepaling mag niet aldus worden uitgelegd, dat zij een van de beide Staten verplicht aan inwoners van de andere Staat bij de belastingheffing de persoonlijke aftrekken, tegemoetkomingen en verminderingen uit hoofde van de samenstelling van het gezin of gezinslasten te verlenen, die eerstbedoelde Staat aan zijn eigen inwoners verleent.

3. Behalve indien de bepalingen van artikel 9, eerste lid, artikel 11, negende lid, of artikel 12, zevende lid, van toepassing zijn, zijn interest, royalty's en andere uitgaven, betaald door een onderneming van een van de beide Staten aan een inwoner van de andere Staat, bij de vaststelling van de belastbare winst van die onderneming onder dezelfde voorwaarden aftrekbaar als wanneer zij betaald waren aan een inwoner van de eerstbedoelde Staat.

4. Ondernemingen van een van de beide Staten, waarvan het kapitaal geheel of ten dele, onmiddellijk of middellijk, in het bezit is van of wordt beheerst door een of meer inwoners van de andere Staat, worden in de eerstbedoelde Staat niet aan enige belastingheffing of daarmee verband houdende verplichting onderworpen, die anders of zwaarder is dan de belastingheffing en daarmee verband houdende verplichtingen, waaraan andere, soortgelijke ondernemingen van de eerstbedoelde Staat zijn of kunnen worden onderworpen.

5. Bijdragen die door of namens een natuurlijke persoon, die inwoner is van een van de beide Staten, zijn betaald aan een voor de belastingheffing in de andere Staat erkende pensioenregeling, worden voor de belastingheffing in de eerstbedoelde Staat op dezelfde wijze behandeld als een bijdrage betaald aan een in die eerstbedoelde Staat voor de belastingheffing erkende pensioenregeling, mits

- a) die natuurlijke persoon reeds bijdroeg aan de pensioenregeling voordat hij inwoner van de eerstbedoelde Staat werd; en
- b) de bevoegde autoriteit van de eerstbedoelde Staat van oordeel is dat de pensioenregeling overeenkomt met een door die Staat voor de belastingheffing erkende pensioenregeling.

Voor de toepassing van dit lid omvat "pensioenregeling" mede een pensioenregeling in het leven geroepen ingevolge een publiekrechtelijk stelsel inzake sociale zekerheid.

6. In dit artikel heeft de uitdrukking "belastingheffing" betrekking op belastingen welke voorwerp zijn van dit Verdrag.

Artikel 27

Regeling voor onderling overleg

1. Indien een persoon van oordeel is dat de maatregelen van een van de beide Staten of van beide Staten voor hem leiden of zullen leiden tot een belastingheffing die niet in overeenstemming is met de bepalingen van dit Verdrag, kan hij, ongeacht de rechtsmiddelen waarin de nationale wetgeving van die Staten voorziet, zijn geval voorleggen aan de bevoegde autoriteit van de Staat waarvan hij inwoner is, of, indien zijn geval valt onder artikel 26, eerste lid, aan die van de Staat waarvan hij onderdaan is. Het geval moet worden voorgelegd binnen drie jaren nadat de maatregel

die leidt tot een belastingheffing die niet in overeenstemming is met de bepalingen van het Verdrag, voor het eerst te zijner kennis is gebracht.

2. Die bevoegde autoriteit tracht, indien het bezwaar hem gegrond voorkomt en indien hij niet zelf in staat is tot een bevredigende oplossing te komen, de aangelegenheid in onderlinge overeenstemming met de bevoegde autoriteit van de andere Staat te regelen, teneinde een belastingheffing die niet in overeenstemming is met dit Verdrag, te vermijden.

3. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten trachten moeilijkheden of twijfelpunten die mochten rijzen met betrekking tot de uitlegging of de toepassing van dit Verdrag in onderlinge overeenstemming op te lossen. Zij kunnen ook met elkaar overleg plegen, teneinde dubbele belasting ongedaan te maken in gevallen waarvoor in dit Verdrag geen voorziening is getroffen.

4. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten kunnen zich rechtstreeks met elkaar in verbinding stellen, teneinde een overeenstemming als bedoeld in de voorgaande leden te bereiken.

Artikel 28

Uitwisseling van inlichtingen

1. De bevoegde autoriteiten van de beide Staten wisselen die inlichtingen uit die nodig zijn om uitvoering te geven aan de bepalingen van dit Verdrag of aan de nationale wetgeving van de beide Staten betreffende de belastingen waarop het Verdrag van toepassing is, voor zover de heffing van die belastingen niet in strijd is met het Verdrag. De uitwisseling van inlichtingen wordt niet beperkt door artikel 1. Alle door een van de beide Staten ontvangen inlichtingen worden op dezelfde wijze geheim gehouden als inlichtingen die volgens de nationale wetgeving van die Staat zijn verkregen en worden alleen ter kennis gebracht van personen of autoriteiten (daaronder begrepen rechterlijke instanties en administratiefrechtelijke lichamen) die betrokken zijn bij de vaststelling of invordering van, de tenuitvoerlegging ter zake van, of de beslissing in beroepszaken betrekking hebbende op de belastingen waarop het Verdrag van toepassing is. Deze personen of autoriteiten mogen van de inlichtingen alleen voor deze doeleinden gebruik maken. Zij mogen de inlichtingen bekend maken in openbare rechtszittingen of in rechterlijke beslissingen.

2. In geen geval worden de bepalingen van het eerste lid zo uitgelegd dat zij een van de beide Staten de verplichting opleggen:
- a. administratieve maatregelen te nemen die in strijd zijn met de wetgeving of de administratieve praktijk van die of van de andere Staat;
  - b. inlichtingen te verstrekken die niet verkrijgbaar zijn krachtens de wetgeving of in de normale gang van zaken in de administratie van die of van de andere Staat;
  - c. inlichtingen te verstrekken die een handels-, bedrijfs-, nijverheids- of beroepsgeheim of een fabrieks- of handelswijze zouden onthullen, of inlichtingen waarvan het verstrekken in strijd zou zijn met de openbare orde.

Artikel 29

Diplomatieke en consulaire ambtenaren

De bepalingen van dit Verdrag tasten in geen enkel opzicht de fiscale voorrechten aan die diplomatieke of consulaire ambtenaren en beambten ontnemen aan de algemene regelen van het volkenrecht of aan de bepalingen van bijzondere Verdragen.

Artikel 30

Uitbreiding tot andere gebieden

1. Dit Verdrag kan, hetzij in haar geheel, hetzij met de noodzakelijke wijzigingen, worden uitgebreid tot Aruba en/of de Nederlandse Antillen, indien het betreffende land belastingen heft die in wezen gelijksoortig zijn aan de belastingen waarop het Verdrag van toepassing is. Zulk een uitbreiding wordt van kracht met ingang van een datum en met inachtneming van wijzigingen en voorwaarden, daaronder begrepen voorwaarden ten aanzien van de beëindiging, nader vast te stellen en overeen te komen bij diplomatieke notawisseling.

2. Tenzij anders is overeengekomen, brengt de beëindiging van het Verdrag niet met zich mede, dat tevens de toepassing van het Verdrag met betrekking tot enig land waartoe zij ingevolge dit artikel is uitgebreid, wordt beëindigd.

HOOFDSTUK VI Slotbepalingen

Artikel 31 Inwerkingtreding

Dit Verdrag treedt in werking op de laatste van de data waarop de onderscheiden Regeringen elkaar schriftelijk langs diplomatieke weg mededelen dat de in hun onderscheiden Staten grondwettelijk vereiste formaliteiten voor de inwerkingtreding van dit Verdrag zijn vervuld.

Dit Verdrag is van toepassing:

- a) met betrekking tot belastingen die aan de bron zijn ingehouden, op inkomsten verkregen op of na 1 januari van het jaar dat volgt op dat waarin het Verdrag in werking treedt; en
- b) met betrekking tot andere belastingen naar het inkomen, voor belastingjaren die beginnen op of na 1 januari van het jaar dat volgt op dat waarin het Verdrag in werking treedt.

Artikel 32 Beëindiging

Dit Verdrag blijft van kracht totdat zij door een Staat is beëindigd. Elk van de Staten kan het Verdrag beëindigen door langs diplomatieke weg een schriftelijke kennisgeving van beëindiging te zenden op of vóór de dertigste juni van enig kalenderjaar dat volgt na een periode van vijf jaren sedert het jaar waarin het Verdrag in werking treedt.

In dat geval houdt het Verdrag op van toepassing te zijn:

- a) met betrekking tot belastingen die aan de bron zijn ingehouden, op inkomsten verkregen op of na 1 januari van het jaar dat volgt op dat waarin de kennisgeving van beëindiging is gedaan; en
- b) met betrekking tot andere belastingen naar het inkomen, voor belastingjaren die beginnen op of na 1 januari van het jaar dat volgt op dat waarin de kennisgeving van beëindiging is gedaan.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Verdrag hebben ondertekend.

GEDAAN te *Jakarta*, op *29 January 2002*, in twee originelen, elk in de Indonesische, de Nederlandse en de Engelse taal, zijnde de drie teksten gelijkelijk authentiek. In geval van verschil in interpretatie tussen de Nederlandse en de Indonesische tekst is de Engelse tekst doorslaggevend.

Voor de Regering van
de Republiek Indonesië

Voor de Regering van
het Koninkrijk der Nederlanden

Protocol

Bij de ondertekening van het Verdrag tot het vermijden van dubbele belasting en het voorkomen van het ontgaan van belasting met betrekking tot belastingen naar het inkomen, .heden tussen de Regering van de Republiek Indonesië en de Regering van het Koninkrijk der Nederlanden gesloten, zijn de ondergetekenden overeengekomen, dat de volgende bepalingen een integrerend deel van het Verdrag vormen.

I. Ad artikel 3, eerste lid, letter e

In geval een lichaam dat in een Staat voor de belastingheffing als een rechtspersoon wordt behandeld en als zodanig aan belasting wordt onderworpen, doch het inkomen van dat lichaam in de andere Staat als inkomen van de gerechtigden tot dat lichaam wordt belast, nemen de bevoegde autoriteiten zodanige maatregelen dat aan de ene kant geen dubbele belasting resteert, doch aan de andere kant voorkomen wordt dat slechts als een gevolg van de toepassing van het Verdrag inkomsten (deels) niet aan belasting worden onderworpen.

II. Ad artikel 4

Een natuurlijke persoon die aan boord van een schip woont zonder een werkelijke woonplaats in een van de Staten te hebben, wordt geacht inwoner te zijn van de Staat waarin het schip zijn thuishaven heeft.

III. Ad artikel 5, derde lid

Het is wel verstaan dat vertegenwoordigingen die in Indonesië werkzaam zijn op grond van een vergunning die is afgegeven door het Indonesische Ministerie van Financiën of het Indonesische Ministerie van Handel, geen vaste inrichting vormen, tenzij zij andere zakelijke werkzaamheden uitoefenen dan die welke van voorbereidende aard zijn of het karakter van hulpwerkzaamheid hebben.

IV. Ad artikel 7

Indien een onderneming van een van de beide Staten in de andere Staat goederen of koopwaar verkoopt of een bedrijf uitoefent door middel van een aldaar gevestigde vaste inrichting worden, voor de toepassing van artikel 7, eerste en tweede lid, de voordelen van die vaste inrichting niet bepaald op basis van het totale door de onderneming ontvangen bedrag, doch slechts op basis van de vergoedingen die aan de werkelijke werkzaamheden van de vaste inrichting voor die verkopen of die bedrijfsuitoefening zijn toe te rekenen. Met name bij overeenkomsten betreffende het toezicht op, de levering, installatie of constructie van nijverheids- en handelsuitrusting of wetenschappelijke uitrusting of gebouwen alsmede bij openbare werken, worden, indien de onderneming een vaste inrichting heeft, de voordelen van die vaste inrichting niet bepaald op basis van het totale bedrag van de overeenkomst, maar slechts op basis van dat deel van de overeenkomst dat werkelijk wordt uitgevoerd door de vaste inrichting in de Staat waar de vaste inrichting is gevestigd. De voordelen die betrekking hebben op dat deel van de overeenkomst dat wordt uitgevoerd door het hoofdkantoor van de onderneming, zijn slechts belastbaar in de Staat waarvan de onderneming inwoner is.

V. Ad artikel 7

Bij de toepassing van artikel 7, derde lid, wordt geen aftrek toegestaan ter zake van bedragen - met uitzondering van die wegens werkelijk gemaakte kosten - die door het hoofdkantoor van de onderneming of een van haar andere kantoren aan de vaste inrichting in rekening worden gebracht als royalty's, vergoedingen of andere soortgelijke betalingen voor het gebruik van octrooien of andere rechten, of als commissieloon voor bepaalde diensten of voor het geven van leiding, dan wel, behalve in het geval van een onderneming die het bankbedrijf uitoefent, als interest op gelden die aan de vaste inrichting ter beschikking zijn gesteld. Evenmin wordt bij het bepalen van de voordelen van een vaste inrichting rekening gehouden met zodanige bedragen - met uitzondering van die wegens werkelijk gemaakte kosten - die door de vaste inrichting aan het hoofdkantoor van de onderneming of een van haar andere kantoren in rekening worden gebracht.

VI. Ad artikel 9

Het is echter wel verstaan, dat de omstandigheid dat gelieerde ondernemingen overeenkomsten hebben afgesloten, zoals overeenkomsten tot verdeling van kosten of algemene dienstverleningsovereenkomsten, voor of gebaseerd op de toerekening van de kosten van de leiding, de algemene beheerskosten, de technische en zakelijke kosten, kosten voor onderzoek en ontwikkeling en andere soortgelijke kosten, op zichzelf geen voorwaarde is als bedoeld in artikel 9, eerste lid.

VII. Ad artikel 11, derde lid, iii

Een financiële instelling zoals vermeld in artikel 11, derde lid, iii, omvat in het bijzonder: de Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden NV en de Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden NV.

VIII. Ad artikelen 10, 11 en 12

Indien aan de bron belasting is geheven die het belastingbedrag dat ingevolge de bepalingen van de artikelen 10, 11 en 12 mag worden geheven te boven gaat, dienen verzoeken om teruggaaf van het daarboven uitgaande belastingbedrag te worden ingediend bij de bevoegde autoriteit van de Staat die de belasting heeft geheven, binnen een tijdvak van drie jaren na het verstrijken van het kalenderjaar waarin de belasting is geheven.

IX. Ad artikel 12

Met betrekking tot artikel 12, derde lid, omvat de uitdrukking technische diensten studies of onderzoeken van wetenschappelijke, geologische of technische aard, bouwcontracten met inbegrip van de daarbij behorende blauwdrukken, en diensten van raadgevende of toezichthoudende aard.

X. Ad artikel 28

Het is te verstaan dat, niettegenstaande de vierde volzin van artikel 28, eerste lid, deze personen of autoriteiten van de ontvangen inlichtingen gebruik mogen maken voor de heffing van elke nationale belasting en in het geval van Nederland alsmede van sociale zekerheid.

TEN BLIJKE WAARVAN de ondergetekenden, daartoe naar behoren gemachtigd, dit Protocol hebben ondertekend.

GEDAAN te *Jakarta*, op *19 January 2002*, in twee originelen, elk in de Indonesische, de Nederlandse en de Engelse taal, zijnde de drie teksten gelijkelijk authentiek. In geval van verschil in interpretatie tussen de Nederlandse en de Indonesische tekst is de Engelse tekst doorslaggevend.

Voor de Regering van
de Republiek Indonesië

Voor de Regering van
het Koninkrijk der Nederlanden

[ENGLISH TEXT — TEXTE ANGLAIS]

AGREEMENT BETWEEN THE GOVERNMENT OF THE REPUBLIC OF
INDONESIA AND THE GOVERNMENT OF THE KINGDOM OF THE
NETHERLANDS FOR THE AVOIDANCE OF DOUBLE TAXATION AND
THE PREVENTION OF FISCAL EVASION WITH RESPECT TO TAXES
ON INCOME

The Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Kingdom of the Netherlands,

Desiring to conclude an Agreement for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income,

Have agreed as follows:

CHAPTER I. SCOPE OF THE AGREEMENT

Article 1. Personal Scope

This Agreement shall apply to persons who are residents of one or both of the two States.

Article 2. Taxes Covered

1. This Agreement shall apply to taxes on income imposed on behalf of each of the two States or of its political subdivisions or local authorities, irrespective of the manner in which they are levied.

2. There shall be regarded as taxes on income all taxes imposed on total income, or elements of income, including taxes on gains from the alienation of movable or immovable property, taxes on the total amounts of wages or salaries paid by enterprises, as well as taxes on capital appreciation.

3. The existing taxes to which the Agreement shall apply, are, in particular:

(a) in the case of the Netherlands:

-- de inkomstenbelasting (income tax);

-- de loonbelasting (wages tax);

-- de vennootschapsbelasting (company tax) including the Government share in the net profits of the exploitation of natural resources levied pursuant to the Mining Act of 1810 (Mijnwet 1810) with respect to concessions issued from 1967, or pursuant to the Netherlands Continental Shelf Mining Act of 1965 (Mijnwet Continentaal Plat 1965);

-- de dividendbelasting (dividend tax);

(hereinafter referred to as "Netherlands tax");

(b) in the case of Indonesia:

-- the income tax.

(hereinafter referred to as "Indonesian tax").

4. The Agreement shall also apply to any identical or substantially similar taxes which are subsequently imposed in addition to, or in place of, the existing taxes. The competent authorities of the two States shall notify to each other any substantial changes which have been made in their respective taxation laws.

CHAPTER II. DEFINITIONS

Article 3. General Definitions

I. In this Agreement, unless the context otherwise requires:

- (a) the terms "one of the two States" and "the other State" mean Indonesia or the Netherlands, as the context requires; the term "the two States" means Indonesia and the Netherlands;
- (b) the term "Indonesia" comprises the territory of the Republic of Indonesia as defined in its laws, and parts of the continental shelf and adjacent seas over which the Republic of Indonesia has sovereignty, sovereign rights or jurisdiction in accordance with international law;
- (c) the term "the Netherlands" comprises the part of the Kingdom of the Netherlands that is situated in Europe and the part of the seabed and its sub-soil under the North Sea, over which the Kingdom of the Netherlands has sovereign rights in accordance with international law;
- (d) the term "person" comprises an individual, a company and any other body of persons;
- (e) the term "company" means any body corporate or any entity which is treated as a body corporate for tax purposes;
- (f) the terms "enterprise of one of the two States" and "enterprise of the other State" mean respectively an enterprise carried on by a resident of one of the two States and an enterprise carried on by a resident of the other State;
- (g) the term "international traffic" means any transport by a ship or aircraft operated by an enterprise of one of the two States, except when the ship or aircraft is operated solely between places in the other State;
- (h) the term "nationals" means:
  - 1. all individuals possessing the nationality of one of the two States;
  - 2. all legal persons, partnerships and associations deriving their status as such from the laws in force in one of the two States;
- (i) the term "competent authority" means:
  - 1. in Indonesia, the Minister of Finance or his duly authorized representative;

2. in the Netherlands, the Minister of Finance or his duly authorized representative.

2. As regards the application of the Agreement at any time by one of the two States, any term not defined therein shall, unless the context otherwise requires, have the meaning which it has at that time under the law of that State for the purpose of the taxes to which the Agreement applies, any meaning under the applicable tax laws of that State prevailing over a meaning given to the term under other laws of that State.

Article 4. Fiscal Domicile

1. For the purposes of this Agreement, the term "resident of one of the two States" means any person who, under the law of that State, is liable to taxation therein by reason of his domicile, residence, place of management or any other criterion of a similar nature.

2. For the purposes of this Agreement an individual, who is a member of a diplomatic or consular mission of one of the two States in the other State or in a third State and who is a national of the sending State, shall be deemed to be a resident of the sending State if he is submitted therein to the same obligations in respect of taxes on income as are residents of that State.

3. Where by reason of the provisions of paragraph 1 an individual is a resident of both States, then this case shall be determined in accordance with the following rules:

- (a) he shall be deemed to be a resident of the State in which he has a permanent home available to him. If he has a permanent home available to him in both States, he shall be deemed to be a resident of the State with which his personal and economic relations are closest (centre of vital interests);
- (b) if the State in which he has his centre of vital interests cannot be determined, or if he has not a permanent home available to him in either State, he shall be deemed to be a resident of the State in which he has an habitual abode;
- (c) if he has an habitual abode in both States or in neither of them, the competent authorities of the two States shall settle the question by mutual agreement.

4. Where by reason of the provisions of paragraph 1 a person other than an individual and other than an enterprise to which the provisions of Article 8 apply, is a resident of both States, then it shall be deemed to be a resident of the State in which its place of effective management is situated. If the competent authorities of the two States consider that a place of effective management is present in both States, they shall settle the question by mutual agreement.

Article 5. Permanent Establishment

1. For the purposes of this Agreement, the term "permanent establishment" means a fixed place of business in which the business of the enterprise is wholly or partly carried on.

2. The term "permanent establishment" shall include especially:

- (a) a place of management;
- (b) a branch;

- (c) an office;
  - (d) a factory;
  - (e) a workshop;
  - (f) a farm of plantation;
  - (g) a mine, an oil-well, quarry or other place of extraction of natural resources.
3. The term "permanent establishment" likewise encompasses:
- (a) a building site, a construction, assembly or installation project or supervisory activities in connection therewith, but only where such site, project or activities continue for a period of more than six months;
  - (b) the furnishing of services, including consultancy services by an enterprise through an employee or other personnel engaged by the enterprise for such purpose, but only where activities of that nature continue (for the same or a connected project) within the country for a period or periods aggregating more than three months within any 12-month period.
4. The term "permanent establishment" shall not be deemed to include:
- (a) the use of facilities solely for the purpose of storage or display of goods or merchandise belonging to the enterprise;
  - (b) the maintenance of a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise solely for the purpose of storage or display;
  - (c) the maintenance of a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise solely for the purpose of processing by another enterprise;
  - (d) the maintenance of a fixed place of business solely for the purpose of purchasing goods or merchandise, or for collecting information, for the enterprise;
  - (e) the maintenance of a fixed place of business solely for the purpose of advertising, for the supply of information, for scientific research or for similar activities which have a preparatory or auxiliary character, for the enterprise.
5. A person acting in one of the two States on behalf of an enterprise of the other State -- other than an agent of an independent status to whom paragraph 7 applies -- shall be deemed to be a permanent establishment in the first-mentioned State if:
- (a) he has, and habitually exercises in the first-mentioned State, an authority to conclude contracts in the name of the enterprise, unless his activities are limited to the purchase of goods or merchandise for the enterprise; or
  - (b) he maintains in the first-mentioned State a stock of goods or merchandise belonging to the enterprise from which he regularly fills orders on behalf of the enterprise.
6. An insurance enterprise of one of the two States shall, except with regard to reinsurance, be deemed to have a permanent establishment in the other State if it collects premiums in the territory of that other State or insures risks situated therein through an employee or through a representative who is not an agent of an independent status within the meaning of paragraph 7.

7. An enterprise of one of the two States shall not be deemed to have a permanent establishment in the other State merely because it carries on business in that other State through a broker, general commission agent or any other agent of an independent status, where such persons are acting in the ordinary course of their business. However, when such a broker or agent carries on activities wholly or almost wholly for that enterprise itself or for that enterprise and other enterprises which are controlled by or have a controlling interest in it, he shall not be considered an agent of an independent status within the meaning of this paragraph.

8. The fact that a company which is a resident of one of the two States controls or is controlled by a company which is a resident of the other State, or which carries on business in that other State (whether through a permanent establishment or otherwise), shall not of itself constitute either company a permanent establishment of the other.

CHAPTER III. TAXATION OF INCOME

Article 6. Income from Immovable Property

1. Income from immovable property may be taxed in the State in which such property is situated.

2. The term "immovable property" shall be defined in accordance with the law of the State in which the property in question is situated. The term shall in any case include property accessory to immovable property, livestock and equipment used in agriculture and forestry, rights to which the provisions of general law respecting landed property apply, usufruct of immovable property and rights to variable or fixed payments as consideration for the working of, or the right to work, mineral deposits, sources and other natural resources; ships and aircraft shall not be regarded as immovable property.

3. The provisions of paragraph 1 shall apply to income derived from the direct use, letting, or use in any other form of immovable property.

4. The provisions of paragraphs 1 and 3 shall also apply to the income from immovable property of an enterprise and to income from immovable property used for the performance of professional services.

Article 7. Business Profits

1. The profits of an enterprise of one of the two States shall be taxable only in that State unless the enterprise carries on business in the other State through a permanent establishment situated therein. If the enterprise carries on business as aforesaid, the profits of the enterprise may be taxed in the other State but only so much of them as is attributable to that permanent establishment or are derived within such other State from sales of goods or merchandise of the same kind as those sold, or from other business transactions of the same kind as those effected, through the permanent establishment.

2. Where an enterprise of one of the two States carries on business in the other State through a permanent establishment situated therein, there shall in each State be attributed to that permanent establishment the profits which it might be expected to make if it were a

distinct and separate enterprise engaged in the same or similar activities under the same or similar conditions and dealing wholly independently with the enterprise of which it is a permanent establishment.

3. In the determination of the profits of a permanent establishment, there shall be allowed as deductions expenses which are incurred for the purposes of the permanent establishment including executive and general administrative expenses so incurred, whether in the State in which the permanent establishment is situated or elsewhere.

4. Insofar as it has been customary in one of the two States to determine the profits to be attributed to a permanent establishment on the basis of an apportionment of the total profits of the enterprise to its various parts, nothing in paragraph 2 shall preclude that State from determining the profits to be taxed by such an apportionment as may be customary; the method of apportionment adopted shall, however, be such that the result shall be in accordance with the principles laid down in this Article.

5. No profits shall be attributed to a permanent establishment by reason of the mere purchase by that permanent establishment of goods or merchandise for the enterprise.

6. For the purposes of the preceding paragraphs, the profits to be attributed to the permanent establishment shall be determined by the same method year by year unless there is good and sufficient reason to the contrary.

7. Where profits include items of income which are dealt with separately in other Articles of this Agreement, then the provisions of those Articles shall not be affected by the provisions of this Article.

Article 8. Shipping and Aircraft

1. Profits from the operation of ships or aircraft in international traffic carried on by an enterprise of a State shall be taxable only in that State.

2. The provisions of paragraph 1 shall also apply to profits from the participation in a pool, a joint business or an international operating agency but only to so much of them as is attributable to the participating enterprise in proportion to its share in such joint operation.

Article 9. Associated Enterprises

1. Where:

- (a) an enterprise of one of the two States participates directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of the other State, or
- (b) the same persons participate directly or indirectly in the management, control or capital of an enterprise of one of the two States and an enterprise of the other State, and in either case conditions are made or imposed between the two enterprises in their commercial or financial relations which differ from those which would be made between independent enterprises, then any profits which would, but for those conditions, have accrued to one of the enterprises, but, by reason

of those conditions, have not so accrued, may be included in the profits of that enterprise and taxed accordingly.

2. Where one of the two States includes in the profits of an enterprise of that State -- and taxes accordingly -- profits on which an enterprise of the other State has been charged to tax in that other State and the profits so included are profits which would have accrued to the enterprise of the first-mentioned State if the conditions made between the two enterprises had been those which would have been made between independent enterprises, then that other State shall make an appropriate adjustment to the amount of the tax charged in that State on those profits. In determining such adjustment, due regard shall be had to the other provisions of this Agreement and the competent authorities of the two States shall, if necessary, consult each other.

Article 10. Dividends

1. Dividends paid by a company which is a resident of one of the two States to a resident of the other State may be taxed in that other State.

2. However, such dividends may also be taxed in the State of which the company paying the dividends is a resident and according to the laws of that State, but if the beneficial owner of the dividends is a resident of the other State, the tax so charged shall not exceed 10 per cent of the gross amount of the dividends.

3. The competent authorities of the two States shall by mutual agreement settle the mode of application of paragraph 2.

4. The provisions of paragraph 2 shall not affect the taxation of the company in respect of the profits out of which the dividends are paid.

5. The term "dividends" as used in this Article means income from shares, "jouissance" shares or "jouissance" rights, founders' shares or other rights participating in profits, as well as income from debt-claims participating in profits and income from other corporate rights assimilated to income from shares by the taxation law of the State of which the company making the distribution is a resident.

6. The provisions of paragraph 1 and 2 shall not apply if the recipient of the dividends being a resident of one of the two States, has in the other State, of which the company paying the dividends is a resident, a permanent establishment with which the holding by virtue of which the dividends are paid is effectively connected. In such a case, the provisions of Article 7 shall apply.

7. Where a company which is a resident of one of the two States derives profits or income from the other State, the other State may not impose any tax on the dividends paid by the company to persons who are not residents of that other State, nor subject to the company's undistributed profits to a tax on undistributed profits, even if the dividends paid or the undistributed profits consist wholly or partly of profits or income arising in such other State.

8. Notwithstanding any other provisions of this Agreement where a company which is a resident of one of the two States has a permanent establishment in the other State, the profits of the permanent establishment may be subjected to an additional tax in that other

State in accordance with its law, but the additional tax so charged shall not exceed 10 per cent of the amount of such profits after deducting therefrom income tax and other taxes on income imposed thereon in that other State.

Article 11. Interest

1. Interest arising in one of the two States and paid to a resident of the other State may be taxed in that other State.

2. However, such interest may also be taxed in the State in which it arises and according to the laws of that State, but if the beneficial owner of the interest is a resident of the other State, the tax so charged shall not exceed 10 per cent of the gross amount of the interest.

3. Notwithstanding the provisions of paragraph 2, interest arising in one of the two States shall be taxable only in the other State to the extent that such interest is derived by:

- (i) the Government of the other State, including political subdivisions and local authorities thereof; or
- (ii) the Central Bank of the other State; or
- (iii) a financial institution owned or controlled by the Government of the other State, including political subdivisions and local authorities thereof; or
- (iv) any resident of the other State with respect to debt-claims guaranteed or insured by the Government of the other State including political subdivisions and local authorities thereof, the Central Bank of the other State or any financial institution owned or controlled by that Government.

4. Notwithstanding the provision of paragraph 2, interest arising in one of the two States shall be taxable only in the other State if the beneficial owner of the interest is a resident of the other State and if the interest is paid on a loan made for a period of more than 2 years or is paid in connection with the sale on credit of any industrial, commercial or scientific equipment.

5. The competent authorities of the two States shall by mutual agreement settle the mode of application of paragraphs 2,3 and 4.

6. The term "interest" as used in this Article means income from debt-claims of every kind, whether or not secured by mortgage and whether or not carrying a right to participate in the debtor's profits, and, in particular, income from government securities and income from bonds or debentures, including premiums and prizes attaching to such securities, bonds or debentures. Penalty charges for late payment shall not be regarded as interest for the purpose of this Article. However, the term "interest" does not include income dealt with in Article 10.

7. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not apply if the recipient of the interest, being a resident of one of the two States, has in the other State in which the interest arises a permanent establishment with which the debt-claim from which the interest arises is effectively connected. In such a case, the provisions of Article 7 shall apply.

8. Interest shall be deemed to arise in one of the two States when the payer is that State itself, a political subdivision, a local authority or a resident of that State. Where, however,

the person paying the interest, whether he is a resident of one of the two States or not, has in one of the two States a permanent establishment in connection with which the indebtedness on which the interest is paid was incurred, and such interest is borne by such permanent establishment, then such interest shall be deemed to arise in the State in which the permanent establishment is situated.

9. Where, owing to a special relationship between the payer and the recipient or between both of them and some other person, the amount of the interest paid, having regard to the debt-claim for which it is paid, exceeds the amount which would have been agreed upon by the payer and the recipient in the absence of such relationship the provisions of this Article shall apply only to the last-mentioned amount. In that case, the excess part of the payments shall remain taxable according to the law of each State, due regard being had to the other provisions of this Agreement.

Article 12. Royalties

1. Royalties arising in one of the two States and paid to a resident of the other State may be taxed in that other State.

2. However, such royalties may also be taxed in the State in which they arise and according to the laws of that State, but if the recipient is the beneficial owner of the royalties the tax so charged shall not exceed 10 per cent of the gross amount of the royalties.

3. The term "royalties" as used in this Article means payments of any kind received as a consideration for the use of, or the right to use, any copyright of literary, artistic or scientific work -- including cinematograph films and films or tapes used for radio or television broadcasting -- any patent, trade mark, design or model, plan, secret formula or process, or for the use of, or the right to use, industrial, commercial or scientific equipment, or for information concerning industrial, commercial or scientific experience. However, the term does not include payments for the furnishing of technical services.

4. The competent authorities of the two States shall by mutual agreement settle the mode of application of paragraph 2.

5. The provisions of paragraphs 1 and 2 shall not apply if the recipient of the royalties, being a resident of one of the two States, has in the other State in which the royalties arise a permanent establishment with which the right or property giving rise to the royalties is effectively connected. In such case, the provisions of Article 7 shall apply.

6. Royalties shall be deemed to arise in one of the two States when the payer is that State itself, a political subdivision, a local authority or a resident of that State. Where, however, the person paying the royalties, whether he is a resident of one of the two States or not, has in one of the two States a permanent establishment in connection with which the contract under which the royalties are paid was concluded, and such royalties are borne by such permanent establishment, then such royalties shall be deemed to arise in the State in which the permanent establishment is situated.

7. Where, owing to a special relationship between the payer and the recipient or between both of them and some other person, the amount of the royalties paid, having regard to the use, right or information for which they are paid, exceeds the amount which would have been agreed upon by the payer and the recipient in the absence of such relationship,

the provisions of this Article shall apply only to the last-mentioned amount. In that case, the excess part of the payments shall remain taxable according to the law of each State, due regard being had to the other provisions of this Agreement.

Article 13. Limitation of Articles 10, 11 and 12

International organisations, organs and officials thereof and members of a diplomatic or consular mission of a third State, being present in one of the two States, shall not be entitled, in the other State, to the reductions from tax provided for in Articles 10, 11 and 12 in respect of the items of income dealt with in these Articles and arising in that other State, if such items of income are not subject to a tax on income in the first-mentioned State.

Article 14. Capital Gains

1. Gains from the alienation of immovable property, as defined in paragraph 2 of Article 6, may be taxed in the State in which such property is situated.

2. Gains from the alienation of movable property forming part of the business property of a permanent establishment which an enterprise of one of the two States has in the other State or of movable property pertaining to a fixed base available to a resident of one of the two States in the other State for the purpose of performing professional services, including such gains from the alienation of such a permanent establishment (alone or together with the whole enterprise) or of such a fixed base, may be taxed in the other State.

3. Gains from the alienation of ships or aircraft operated in international traffic or movable property pertaining to the operation of such ships and aircraft shall be taxable only in the State of which the enterprise is a resident.

4. Gains from the alienation of any property other than those mentioned in paragraphs 1, 2 and 3, shall be taxable only in the State of which the alienator is a resident.

5. Notwithstanding the provisions of paragraph 4, one of the two States may, in accordance with its own laws, including the interpretation of the term alienation, levy tax on gains derived by an individual who is a resident of the other State from the alienation of shares in, jouissance rights or debt claims on a company whose capital is divided into shares and which, under the laws of the first-mentioned State, is a resident of that State, and from the alienation of part of the rights attached to the said shares, jouissance shares or debt claims, if that individual either alone or with his or her spouse -- or one of their relations by blood or marriage in the direct line directly or indirectly holds at least 5 per cent of the issued capital of a particular class of shares in that company. This provision shall apply only if the individual who derives the gains has been a resident of the first-mentioned State in the course of the last ten years preceding the year in which the gains are derived and provided that, at the time he became a resident of the other State, the above-mentioned conditions regarding share ownership in the said company were satisfied.

In cases where, under the domestic laws of the first-mentioned State, an assessment has been issued to the individual in respect of the alienation of the aforesaid shares deemed to have taken place at the time of his emigration from the first-mentioned State, the above shall apply only in so far as part of the assessment is still outstanding.

Article 15. Independent Personal Services

1. Income derived by a resident of one of the two States in respect of professional services or other activities of an independent character shall be taxable only in that State unless he has a fixed base regularly available to him in the other State for the purpose of performing his activities or he is present in that other State for a period or periods exceeding in the aggregate 91 days in any 12-month period. If he has such a fixed base or remains in that other State for the aforesaid period or periods, the income may be taxed in that other State but only so much of it as is attributable to that fixed base or is derived in that other State during the aforesaid period or periods.

2. The term "professional services" includes especially independent scientific, literary, artistic, educational or teaching activities as well as the independent activities of physicians, lawyers, engineers, dentists and accountants.

Article 16. Dependent Personal Services

1. Subject to the provisions of Article 17, 19, 20, 21 and 22 salaries, wages and other similar remuneration derived by a resident of one of the two States in respect of an employment shall be taxable only in that State unless the employment is exercised in the other State. If the employment is so exercised, such remuneration as is derived therefrom may be taxed in that other State.

2. Notwithstanding the provisions of paragraph 1, remuneration derived by a resident of one of the two States in respect of an employment exercised in the other State shall be taxable only in the first-mentioned State, if:

- (a) the recipient is present in the other State for a period or periods not exceeding in the aggregate 183 days in any twelve month period commencing or ending in the fiscal year concerned, and
- (b) the remuneration is paid by, or on behalf of, an employer who is not a resident of the other State, and
- (c) the remuneration is not borne by a permanent establishment or a fixed base which the employer has in the other State.

3. Notwithstanding the preceding provisions of this Article, remuneration derived by a resident of one of the two States in respect of an employment exercised aboard a ship or aircraft operated in international traffic may be taxed in the State of which the enterprise is a resident.

Article 17. Directors' Fees

1. Remuneration and other payments derived by a resident of the Netherlands in his capacity as a "pengurus" or a "komisaris" of a company which is a resident of Indonesia may be taxed in Indonesia.

2. Remuneration and other payments derived by a resident of Indonesia in his capacity as a "bestuurder" or a "commissaris" of a company which is a resident of the Netherlands may be taxed in the Netherlands.

Article 18. Artistes and Athletes

Notwithstanding the provisions of Articles 7, 15 and 16, income derived by public entertainers, such as theatre, motion picture, radio or television artists, and musicians, and by athletes, from their personal activities as such, or income derived from the furnishing by an enterprise of the services of such public entertainers or athletes, may be taxed in the State in which these activities or services are exercised.

Article 19. Pensions, Annuities and Social Security Payments

1. Subject to the provisions of paragraph 1 of Article 20, pensions and other similar remuneration and annuities and lump-sum payments in lieu of the right to an annuity, arising in one of the two States and paid to a resident of the other State, may be taxed in the first-mentioned State.

2. Any pension and other payment paid out under the provisions of a social security system of one of the two States to a resident of the other State may be taxed in the first-mentioned State.

3. The term "annuity" means a stated sum payable periodically at stated times during life or during a specified or ascertainable period of time under an obligation to make payments in return for adequate and full consideration in money or money's worth.

4. A pension or other similar remuneration or annuity is deemed to be derived from one of the two States if and insofar as the contributions or payments associated with the pension or similar remuneration or annuity, or the entitlements received from it qualified for tax relief in that State. The transfer of a pension from a pension fund or an insurance company in one of the two States to a pension fund or an insurance company in another State will not restrict in any way the taxing rights of the first-mentioned State under this Article.

Article 20. Governmental Functions

1. Remuneration, including pensions, paid by, or out of funds created by, one of the two States or a political subdivision or a local authority thereof to any individual in respect of services rendered to that State or subdivision or local authority thereof in the discharge of functions of a governmental nature may be taxed in that State.

2. Notwithstanding paragraph 1, the provisions of Articles 16, 17 or 19 shall apply to remuneration or pensions in respect of services rendered in connection with any trade or business carried on by one of the two States or a political subdivision or a local authority thereof.

3. Paragraph 1 shall not apply in so far as services are rendered to a State in the other State by an individual who is a resident and a national of that other State.

Article 21. Professors and Teachers

An individual who sojourns in one of the two States for a period not exceeding two years, for the purpose of teaching at a university, college, school or other educational insti-

tution or at a non-commercial and non-industrial research institute in that State and who immediately prior to such sojourn is a resident of the other State, shall not be taxed in the first-mentioned State in respect of any payments which he receives for such activity.

Article 22. Students

1. An individual who immediately before visiting one of the two States is a resident of the other State and is temporarily present in the first-mentioned State for the primary purpose of:

- (a) studying at a recognised university, college or school in that first-mentioned State; or
- (b) securing training as a business apprentice,

shall be exempt from tax in the first-mentioned State in respect of:

- (i) all remittances from abroad for the purpose of his maintenance, education or training; and
- (ii) any remuneration for personal services performed in the first-mentioned State in an amount that does not exceed an amount to be determined by the competent authorities by mutual agreement, for any taxable year.

The benefits under this paragraph shall only extend for such period of time as may be reasonable or customarily required to effectuate the purpose of the visit.

2. An individual who immediately before visiting one of the two States is a resident of the other State and is temporarily present in the first-mentioned State for a period not exceeding three years for the purpose of study, research or training solely as a recipient of a grant, allowance or award from a scientific, educational, religious or charitable organization or under a technical assistance programme entered into by one of the two States, a political subdivision or a local authority thereof shall be exempted from tax in the first-mentioned State on:

- (a) the amount of such grant, allowance or award; and
- (b) any remuneration for personal services performed in the first-mentioned State provided such services are in connection with his study, research or training or are incidental thereto, to an amount that does not exceed an amount to be determined by the competent authorities by mutual agreement, for any taxable year.

3. An individual who immediately before visiting one of the two States is a resident of the other State and is temporarily present in the first-mentioned State for a period not exceeding twelve months as an employee of, or under contract with the last-mentioned State, a political subdivision or a local authority thereof, or an enterprise of the last-mentioned State, for the purpose of acquiring technical, professional or business experience, shall be exempted from tax in the first-mentioned State on:

- (a) all remittances from the last-mentioned State for the purpose of his maintenance, education or training; and
- (b) any remuneration for personal services performed in the first-mentioned State, provided such services are in connection with his study or training or are inci-

dental thereto, in an amount that does not exceed an amount to be determined by the competent authorities by mutual agreement.

However, the benefits under this paragraph shall not be granted if the technical, professional or business experience is acquired from a company 50 per cent or more of the voting stock of which is owned by the State, the political subdivision or the local authority thereof or the enterprise, having sent the employee or the person working under contract.

Article 23. Other Income

1. Items of income of a resident of one of the two States, wherever arising, not dealt with in the foregoing Articles of this Agreement, and other than income in the form of lotteries and prizes, shall be taxable only in that State.

2. The provisions of paragraph 1 shall not apply to income, other than income from immovable property as defined in paragraph 2 of Article 6, if the recipient of such income, being a resident of one of the two States, carries on business in the other State through a permanent establishment situated therein, or performs in that other State independent personal services from a fixed base situated therein, and the right or property in respect of which the income is paid is effectively connected with such permanent establishment or fixed base. In such case the provisions of Article 7 or Article 14, as the case may be, shall apply.

CHAPTER IV.

Article 24. Elimination of Double Taxation

1. Each of the two States, when imposing tax on its residents, may include in the basis upon which such taxes are imposed, the items of income, which according to the provisions of this Agreement may be taxed in the other State.

2. Where a resident of Indonesia derives items of income which may be taxed in the Netherlands in accordance with the provisions of this Agreement and are included in the basis referred to in paragraph 1, the amount of the Netherlands tax payable in respect of the income shall be allowed as a credit against the Indonesian tax imposed on that resident. The amount of credit, however, shall not exceed that part of the Indonesian tax which is appropriate to such income.

3. Where a resident of the Netherlands derives items of income which according to Article 6, Article 7, paragraph 6 of Article 10, paragraph 7 of Article 11, paragraph 5 of Article 12, paragraphs 1 and 2 of Article 14, Article 15, paragraph 1 of Article 16, Article 19, Article 20, and paragraph 2 of Article 23, of this Agreement may be taxed in Indonesia and are included in the basis referred to in paragraph 1, the Netherlands shall exempt such items of income by allowing a reduction of its tax. This reduction shall be computed in conformity with the provisions of the Netherlands law for the avoidance of double taxation. For that purpose the said items of income shall be deemed to be included in the total amount of the items of income which are exempt from the Netherlands tax under those provisions.

4. Further, the Netherlands shall allow a deduction from the Netherlands tax so computed for the items of income which according to paragraph 2 of Article 10, paragraph 2 of Article 11, paragraph 2 of Article 12, paragraph 5 of Article 14, paragraph 1 of Article 17, and Article 18, of this Agreement may be taxed in Indonesia to the extent that these items are included in the basis referred to in paragraph 1. The amount of this deduction shall be equal to the tax paid in Indonesia on these items of income, but shall not exceed the amount of the reduction which would be allowed if the items of income so included were the sole items of income which are exempt from the Netherlands tax under the provisions of the Netherlands law for the avoidance of double taxation.

CHAPTER V. SPECIAL PROVISIONS

Article 25. Offshore Activities

1. The provisions of this Article shall apply notwithstanding any other provisions of this Agreement. However, this Article shall not apply where offshore activities of a person constitute for that person a permanent establishment under the provisions of Article 5 or a fixed base under the provisions of Article 15.

2. In this Article the term "offshore activities" means activities which are carried on offshore in connection with the exploration or exploitation of the sea bed and its sub-soil and their natural resources, situated in one of the two States.

3. An enterprise of one of the two States which carries on offshore activities in the other State shall, subject to paragraph 4 of this Article, be deemed to be carrying on, in respect of those activities, business in that other State through a permanent establishment situated therein, unless the offshore activities in question are carried on in the other State for a period or periods not exceeding in the aggregate 30 days in any period of 12 months.

For the purposes of this paragraph:

- a) where an enterprise of one of the two States carrying on offshore activities in the other State is associated with another enterprise and that other enterprise continues, as part of the same project, the same offshore activities that are or were being carried on by the first-mentioned enterprise, and the a-fore-mentioned activities carried on by both enterprises -- when added together -- exceed a period of 30 days, then each enterprise shall be deemed to be carrying on its activities for a period exceeding 30 days in a 12 month-period;
- b) an enterprise of one of the two States shall be regarded as associated with another enterprise if one holds directly or indirectly at least one third of the capital of the other enterprise or if a person holds directly or indirectly at least one third of the capital of both enterprises.

4. However, for the purposes of paragraph 3 of this Article the term "offshore activities" shall be deemed not to include:

- a) one or any combination of the activities mentioned in paragraph 4 of Article 5;
- b) towing or anchor handling by ships primarily designed for that purpose and any other activities performed by such ships;

c) the transport of supplies or personnel by ships or aircraft in international traffic.

5. A resident of a State who carries on offshore activities in the other State, which consist of professional services or other activities of an independent character, shall be deemed to be performing those activities from a fixed base in the other State if the offshore activities in question last for a continuous period of 30 days or more.

6. Salaries, wages and other similar remuneration derived by a resident of a State in respect of an employment connected with offshore activities carried on through a permanent establishment in the other State may, to the extent that the employment is exercised offshore in that other State, be taxed in that other State.

7. Where documentary evidence is produced that tax has been paid in one of the States on the items of income which may be taxed in that State according to Article 7 and Article 15 in connection with respectively paragraph 3 and paragraph 5 of this Article, and to paragraph 6 of this Article, the other State shall allow a reduction of its tax which shall be computed in conformity with the rules laid down in paragraph 2 of Article 24 respectively paragraph 3 of Article 24.

Article 26. Non-Discrimination

1. Nationals of one of the two States shall not be subjected in the other State to any taxation or any requirement connected therewith, which is other or more burdensome than the taxation and connected requirements to which nationals of that other State in the same circumstances are or may be subjected. This provision shall, notwithstanding the provisions of Article 1, also apply to persons who are not residents of one or both of the two States.

2. The taxation on a permanent establishment which an enterprise of one of the two States has in the other State shall not be less favourably levied in that other State than the taxation levied on enterprises of that other State carrying on the same activities. This provision shall not be construed as obliging one of the two States to grant to residents of the other State any personal allowances, reliefs and reductions for taxation purposes on account of civil status or family responsibilities which it grants to its own residents.

3. Except where the provisions of paragraph 1 of Article 9, paragraph 9 of Article 11, or paragraph 7 of Article 12, apply, interest, royalties and other disbursements paid by an enterprise of one of the two States to a resident of the other State shall, for the purpose of determining the taxable profits of such enterprise, be deductible under the same conditions as if they had been paid to a resident of the first-mentioned State.

4. Enterprises of one of the two States, the capital of which is wholly or partly owned or controlled, directly or indirectly, by one or more residents of the other State, shall not be subjected in the first-mentioned State to any taxation or any requirement connected therewith which is other or more burdensome than the taxation and connected requirements to which other similar enterprises of the first-mentioned State are or may be subjected.

5. Contributions paid by, or on behalf of, an individual who is a resident of one of the two States to a pension plan that is recognized for tax purposes in the other State will be treated in the same way for tax purposes in the first-mentioned State as a contribution paid to a pension plan that is recognized for tax purposes in that first-mentioned State, provided that:

- a) such individual was contributing to such pension plan before he became a resident of the first-mentioned State; and
- b) the competent authority of the first-mentioned State agrees that the pension plan corresponds to a pension plan recognized for tax purposes by that State.

For the purpose of this paragraph, "pension plan" includes a pension plan created under a public social security system.

6. In this Article the term "taxation" means taxes which are the subject of this Agreement.

Article 27. Mutual Agreement Procedure

1. Where a person considers that the actions of one or both of the two States result or will result for him in taxation not in accordance with the provisions of this Agreement, he may, irrespective of the remedies provided by the domestic law of those States, present his case to the competent authority of the State of which he is a resident or, if his case comes under paragraph 1 of Article 26, to that of the State of which he is a national. The case must be presented within three years from the first notification of the action resulting in taxation not in accordance with the provisions of the Agreement.

2. The competent authority shall endeavour, if the objection appears to it to be justified and if it is not itself able to arrive at an appropriate solution, to resolve the case by mutual agreement with the competent authority of the other State, with a view to the avoidance of taxation not in accordance with this Agreement.

3. The competent authorities of the two States shall endeavour to resolve by mutual agreement any difficulties or doubts arising as to the interpretation or application of this Agreement. They may also consult together for the elimination of double taxation in cases not provided for in this Agreement.

4. The competent authorities of the two States may communicate with each other directly for the purpose of reaching an agreement in the sense of the preceding paragraphs.

Article 28. Exchange of Information

1. The competent authorities of the two States shall exchange such information as is necessary for carrying out the provisions of this Agreement or of the domestic laws of the two States concerning taxes covered by the Agreement in so far as the taxation thereunder is not contrary to the Agreement. The exchange of information is not restricted by Article 1. Any information received by one of the two States shall be treated as secret in the same manner as information obtained under the domestic laws of that State and shall be disclosed only to persons or authorities (including courts and administrative bodies) involved in the assessment or collection of, the enforcement in respect of, or the determination of appeals in relation to, the taxes covered by the Agreement. Such persons or authorities shall use the information only for such purposes. They may disclose the information in public court proceedings or in judicial decisions.

2. In no case shall the provisions of paragraph 1 be construed so as to impose on one of the two States the obligation:

- (a) to carry out administrative measures at variance with the laws or practice of that or of the other State;
- (b) to supply information which is not obtainable under the laws or in the normal course of the administration of that or of the other State;
- (c) to supply information which would disclose any trade, business, industrial, commercial, or professional secret or trade process, or information, the disclosure of which would be contrary to public policy (*ordre public*).

Article 29. Diplomatic and Consular Officials

Nothing in the Agreement shall affect the fiscal privileges of diplomatic or consular officials under the general rules of international law or under the provisions of special agreements.

Article 30. Territorial Extension

1. This Agreement may be extended, either in its entirety or with any necessary modifications, to either or both of the countries Aruba or the Netherlands Antilles, if the country concerned imposes taxes substantially similar in character to those to which this Agreement applies. Any such extension shall take effect from such date and subject to such modifications and conditions, including conditions as to termination, as may be specified and agreed in notes to be exchanged through diplomatic channels.

2. Unless otherwise agreed the termination of the Agreement shall not also terminate the application of the Agreement to any country to which it has been extended under this Article.

CHAPTER VI. FINAL PROVISIONS

Article 31. Entry Into Force

This Agreement shall enter into force on the latter of the dates on which the respective Governments notify each other in writing through diplomatic channels, that the formalities constitutionally required in their respective States for the entry into force of this Agreement have been complied with. This Agreement shall have effect:

- (a) in respect of tax withheld at the source to income derived on or after 1st of January in the year next following that in which the Agreement enters into force; and
- (b) in respect of other taxes on income, for taxable years beginning on or after 1st of January in the year next following that in which the Agreement enters into force.

Article 32. Termination

This Agreement shall remain in force until terminated by a State. Either State may terminate the Agreement, through diplomatic channels, by giving written notice of termination on or before the thirtieth of June of any calendar year following after the period of five years from the year in which the Agreement enters into force.

In such case, the Agreement shall cease to have effect:

- (a) in respect of tax withheld at source to income derived on or after 1st of January in the year next following that in which the notice of termination is given; and
- (b) in respect of other taxes on income, for taxable years beginning on or after 1st of January in the year next following that in which the notice of termination is given.

In witness whereof the undersigned, duly authorised thereto, have signed this Agreement.

Done at Jakarta, on 29 January 2002, in two originals, each in the Indonesian, Netherlands and English languages, the three texts being equally authentic. In case there is any divergence of interpretation between the Indonesian and Netherlands texts, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

N. HASSAN WIRAJUDA

For the Government of the Kingdom of the Netherlands:

G. YBEMA

PROTOCOL

At the moment of signing the Agreement for the avoidance of double taxation and the prevention of fiscal evasion with respect to taxes on income, this day concluded between the Government of the Republic of Indonesia and the Government of the Kingdom of the Netherlands the undersigned have agreed that the following provisions shall form an integral part of the Agreement.

I. With reference to subparagraph e of paragraph 1 of Article 3

In case an entity that is treated as a body corporate for tax purposes is liable as such to tax in a State, but the income of that entity is taxed in the other State respectively as income of the participants in that entity, the competent authorities shall take such measures that on the one hand no double taxation remains, but on the other hand it is prevented that merely as a result of application of the Agreement income is (partly) not subject to tax.

II. With reference to Article 4

An individual living aboard a ship without any real domicile in either of the States shall be deemed to be a resident of the State in which the ship has its home harbour.

III. With reference to paragraph 3 of Article 5

It is understood that representative offices which operate in Indonesia on a permit given by the Indonesian Ministry of Finance or the Indonesian Ministry of Trade, shall not constitute a permanent establishment, unless they carry on business activities other than activities which have a preparatory or auxiliary character.

IV. With reference to Article 7

In respect of paragraphs 1 and 2 of Article 7, where an enterprise of one of the two States sells goods or merchandise or carries on business in the other State through a permanent establishment situated therein, the profits of that permanent establishment shall not be determined on the basis of the total amount received by the enterprise, but shall be determined only on the basis of the remuneration which is attributable to the actual activity of the permanent establishment for such sales or business. Especially, in the case of contracts for the survey, supply, installation or construction of industrial, commercial or scientific equipment or premises, or of public works, when the enterprise has a permanent establishment, the profits of such permanent establishment shall not be determined on the basis of the total amount of the contract, but shall be determined only on the basis of that part of the contract which is effectively carried out by the permanent establishment in the State where the permanent establishment is situated. The profits related to that part of the contract which is carried out by the head office of the enterprise shall be taxable only in the State of which the enterprise is a resident.

V. With reference to Article 7

In the application of paragraph 3 of Article 7, no deduction shall be allowed in respect of amounts charged -- otherwise than with respect to expenses actually incurred -- by the head office of the enterprise or any of its other offices to the permanent establishment, by way of royalties, fees or other similar payments in return for the use of patents or other rights, or by way of commission, for specific services performed or for management, or ex-

cept in the case of a banking enterprise, by way of interest on moneys made available to the permanent establishment likewise, no account shall be taken, in the determination of the profits of a permanent establishment, for such amounts charged -- otherwise than with respect to expenses actually incurred -- by the permanent establishment to the head office of the enterprise or any of its other offices.

VI. With reference to Article 9

It is understood, however, that the fact that associated enterprises have concluded arrangements, such as cost sharing arrangements or general services agreements, for or based on the allocation of executive, general administrative, technical and commercial expenses, research and development expenses and other similar expenses, is not in itself a condition as meant in paragraph 1 of Article 9.

VII. With reference to paragraph 3 subparagraph (iii) of Article 11

A financial institution as mentioned in paragraph 3 subparagraph (iii) of Article 11, includes especially: the Netherlands Development Finance Company (Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden N.V.) and the Netherlands Investment Bank for Developing Countries (Nederlandse Investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V.).

VIII. With reference to Articles 10, 11 and 12

Where tax has been levied at source in excess of the amount of tax chargeable under the provisions of Article 10, 11 and 12, applications for the refund of the excess amount of tax have to be lodged with the competent authority of the State having levied the tax, within a period of three years after the expiration of the calendar year in which the tax has been levied.

IX. With reference to Article 12

In respect of paragraph 3 of Article 12, the term technical services includes studies or surveys of a scientific, geological or technical nature, engineering contracts including blue prints related thereto, and consultancy or supervisory services.

X. With reference to Article 28

It is understood that, notwithstanding the fourth sentence in paragraph 1 of Article 28, such persons or authorities may use the information received for the levying of any national taxes and in case of the Netherlands also social security.

In witness whereof the undersigned, duly authorised thereto, have signed this Protocol.

Done at Jakarta, on 29 January 2002, in two originals, each in the Indonesian, Netherlands and English languages, the three texts being equally authentic. In case there is any divergence of interpretation between the Indonesian and Netherlands texts, the English text shall prevail.

For the Government of the Republic of Indonesia:

N. HASSAN WIRAJUDA

For the Government of the Kingdom of the Netherlands:

G. YBEMA

[INDONESIA TEXT — TEXTE INDONÉSIEEN]

**PERSETUJUAN
ANTARA
PEMERINTAH REPUBLIK INDONESIA
DAN
PEMERINTAH KERAJAAN BELANDA
UNTUK
PENGHINDARAN PAJAK BERGANDA
DAN PENCEGAHAN PENGELAKAN PAJAK
YANG BERKENAAN DENGAN
PAJAK ATAS PENGHASILAN**

Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Kerajaan Belanda,

BERHASRAT untuk mengadakan suatu Persetujuan untuk penghindaran pajak berganda dan pencegahan pengelakan pajak yang berkenaan dengan pajak atas penghasilan,

Telah menyetujui sebagai berikut:

**BAB I
RUANG LINGKUP PERSETUJUAN**

Pasal 1

Orang dan Badan yang Dicakup dalam Persetujuan

Persetujuan ini berlaku terhadap orang dan badan yang menjadi penduduk salah satu atau kedua Negara.

Pasal 2

Pajak-Pajak yang Dicakup dalam Persetujuan

1. Persetujuan ini berlaku untuk pajak-pajak atas penghasilan yang dikenakan oleh masing-masing Negara atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya tanpa melihat bagaimana cara pajak-pajak tersebut dikenakan.
2. Yang dianggap sebagai pajak atas penghasilan adalah semua pajak yang dikenakan atas total penghasilan atau atas unsur-unsur penghasilan, termasuk pajak-pajak atas keuntungan dari pengalihan harta bergerak atau tidak bergerak, pajak atas upah atau gaji yang dibayarkan oleh perusahaan, serta pajak atas apresiasi modal.
3. Persetujuan ini, secara khusus, diterapkan terhadap pajak-pajak yang berlaku sekarang ini, yaitu:
  - (a) dalam hal Indonesia:
    - pajak penghasilan.(selanjutnya disebut "pajak Indonesia").
  - (b) dalam hal Belanda:
    - de inkomstenbelasting (pajak penghasilan);
    - de loonbelasting (pajak upah);
    - de vennootschapsbelasting (pajak perusahaan) termasuk bagian pemerintah atas keuntungan bersih dari eksplorasi sumber-sumber alam yang dipungut sesuai dengan Undang-Undang Pertambangan Tahun 1810 (Mijnwet 1810) sehubungan dengan konsesi yang dikeluarkan sejak 1967, atau sesuai dengan Undang-Undang Pertambangan Belanda Tahun 1965 (Mijnwet Continentaal Plat 1965);
    - de dividendbelasting (pajak dividen);(selanjutnya disebut "pajak Belanda");
4. Persetujuan ini berlaku pula terhadap pajak-pajak yang serupa atau yang pada dasarnya sama yang diberlakukan kemudian sebagai tambahan terhadap, atau sebagai pengganti dari, pajak-pajak yang sekarang ini berlaku. Para pejabat yang berwenang dari kedua Negara akan saling memberitahukan setiap perubahan substansial yang terjadi dalam undang-undang perpajakan negara mereka.

**BAB II
DEFINISI-DEFINISI**

**Pasal 3
Pengertian-Pengertian Umum**

1. Dalam Persetujuan ini, kecuali jika dari hubungan kalimatnya harus diartikan lain:

- (a) istilah "salah satu Negara" dan "Negara lainnya," sesuai dengan maksud kalimatnya, berarti Indonesia atau Belanda; istilah "kedua Negara" adalah Indonesia dan Belanda;
- (b) istilah "Indonesia" berarti wilayah Republik Indonesia sebagaimana ditegaskan dalam perundang-undangnya, dan daratan dan lautan di sekitarnya di mana Republik Indonesia memiliki kedaulatan, hak-hak kedaulatan, atau yurisdiksi (kewenangan untuk mengatur) sesuai dengan ketentuan-ketentuan hukum internasional;
- (c) Istilah "Belanda" berarti bagian dari Kerajaan Belanda yang terletak di Eropa dan sebagian dari dasar laut serta isi bumi dibawahnya yang terletak di bawah Laut Utara, di mana Kerajaan Belanda memiliki hak kedaulatan sesuai dengan hukum internasional;
- (d) Istilah "orang/badan" meliputi orang pribadi, perusahaan, dan setiap kumpulan dari orang-orang dan/atau badan-badan;
- (e) Istilah "perusahaan" berarti setiap badan hukum atau lembaga lainnya yang untuk kepentingan perpajakan diperlakukan sebagai badan hukum;
- (f) istilah "perusahaan dari salah satu Negara" berarti suatu perusahaan yang dijalankan oleh penduduk salah satu Negara dan "perusahaan dari Negara lainnya" berarti suatu perusahaan yang dijalankan oleh penduduk Negara lainnya;
- (g) istilah "lalu lintas internasional" berarti setiap pengangkutan dengan kapal laut atau pesawat udara yang dioperasikan oleh perusahaan

dari salah satu Negara, kecuali jika kapal laut atau pesawat udara tersebut semata-mata dioperasikan di antara tempat-tempat di Negara lainnya;

- (h) istilah "warganegara" berarti:
1. setiap orang pribadi yang memiliki kewarganegaraan pada salah satu Negara;
  2. setiap badan hukum, persekutuan, dan perkumpulan yang mendapatkan status kewarganegaraannya berdasarkan perundang-undangan yang berlaku di salah satu Negara;
- (i) Istilah "pejabat yang berwenang" berarti:
1. di Indonesia, Menteri Keuangan atau wakilnya yang sah;
  2. di Belanda, Menteri Keuangan atau wakilnya yang sah.

2. Untuk kepentingan penerapan Persetujuan setiap saat oleh salah satu Negara pihak pada Persetujuan, setiap istilah yang tidak didefinisikan dalam Persetujuan ini, kecuali jika dari hubungan kalimatnya harus diartikan lain, mempunyai arti yang sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut yang berkenaan dengan pajak-pajak di mana Persetujuan ini berlaku, dengan ketentuan bahwa setiap arti yang didasarkan pada undang-undang perpajakan Negara tersebut mengalahkan arti yang didasarkan pada perundang-undangan lainnya dari Negara tersebut.

Pasal 4 Domisili Fiskal

1. Untuk kepentingan Persetujuan ini, istilah "penduduk salah satu Negara" berarti setiap orang/badan yang, menurut perundang-undangan Negara tersebut, dapat dikenakan pajak di Negara tersebut berdasarkan domisilinya, tempat kediamannya, tempat kedudukan manajemennya, atau atas kriteria lainnya yang sifatnya serupa.
2. Untuk kepentingan Persetujuan ini, seorang pribadi, yang menjadi anggota dari misi diplomatik atau konsuler salah satu Negara yang ditempatkan di Negara lainnya ataupun di suatu Negara ketiga dan yang memiliki kewarganegaraan dari Negara yang mengirimkannya, tetap akan dianggap sebagai penduduk Negara yang mengirimkan itu apabila ia ditempatkan di Negara lain dengan tunduk

kepada kewajiban-kewajiban yang berkenaan dengan pajak penghasilan yang sama seperti penduduk Negara tersebut.

3. Apabila berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 orang pribadi menjadi penduduk pada kedua Negara, maka statusnya akan ditentukan sebagai berikut:

- (a) ia akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana ia mempunyai tempat tinggal tetap. Jika ia mempunyai tempat tinggal tetap di kedua Negara, maka ia akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana ia mempunyai hubungan-hubungan pribadi dan ekonomi yang lebih erat (tempat yang menjadi pusat perhatiannya);
- (b) jika Negara yang menjadi pusat perhatiannya tidak dapat ditentukan, atau ia tidak mempunyai tempat tinggal tetap di salah satu Negara, maka ia akan dianggap sebagai penduduk salah satu Negara di mana ia mempunyai tempat yang biasa ia gunakan untuk berdiam;
- (c) jika ia mempunyai tempat kebiasaan berdiam di kedua Negara atau sama sekali tidak mempunyainya di salah satu Negara tersebut, maka pejabat yang berwenang dari kedua Negara akan memecahkan masalah tersebut melalui persetujuan bersama.

4. Apabila berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam ayat 1, suatu badan - selain perusahaan di mana ketentuan dalam Pasal 8 dapat diberlakukan - menjadi penduduk pada kedua Negara, maka badan tersebut akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana tempat manajemen efektif berada. Apabila pejabat yang berwenang dari kedua Negara berpendapat bahwa tempat manajemen efektif berada di kedua Negara, maka mereka akan memecahkan masalah tersebut melalui persetujuan bersama.

Pasal 5 Bentuk Usaha Tetap

1. Untuk kepentingan Persetujuan ini, istilah "bentuk usaha tetap" berarti suatu tempat usaha tetap di mana seluruh atau sebagian usaha suatu perusahaan dari salah satu Negara dijalankan.

2. Istilah "bentuk usaha tetap" terutama meliputi:
  - (a) suatu tempat kedudukan manajemen;
  - (b) suatu cabang;
  - (c) suatu kantor;
  - (d) suatu pabrik;
  - (e) suatu bengkel;
  - (f) suatu pertanian atau perkebunan;
  - (g) suatu tambang, sumur minyak, tempat penggalian, atau tempat pengambilan sumber daya alam lainnya.

3. Istilah "bentuk usaha tetap" juga meliputi:
  - (a) suatu bangunan, konstruksi, proyek perakitan atau instalasi, atau kegiatan penyeliaan yang berhubungan dengannya, tetapi hanya apabila bangunan, proyek, atau kegiatan tersebut berlangsung untuk masa lebih dari 6 (enam) bulan;
  - (b) pemberian jasa-jasa, termasuk jasa konsultasi, yang dilakukan oleh suatu perusahaan melalui pegawai atau orang lain yang dipekerjakan oleh perusahaan untuk tujuan tersebut, tetapi hanya apabila kegiatan-kegiatan tersebut berlangsung (dalam proyek yang sama atau yang berhubungan) di salah satu Negara untuk suatu masa atau masa-masa yang berjumlah lebih dari 3 (tiga) bulan dalam periode 12 (dua belas) bulan.

4. Istilah "bentuk usaha tetap" tidak mencakup:
  - (a) penggunaan fasilitas-fasilitas semata-mata dengan maksud untuk menyimpan atau memamerkan barang-barang atau barang dagangan milik perusahaan;
  - (b) pengurusan suatu persediaan barang-barang atau barang dagangan milik perusahaan semata-mata dengan maksud untuk disimpan atau dipamerkan;
  - (c) pengurusan suatu persediaan barang-barang atau barang dagangan milik perusahaan semata-mata dengan maksud untuk diolah oleh perusahaan lain;

- (d) pengurusan suatu tempat usaha tetap semata-mata dengan maksud untuk melakukan pembelian barang-barang atau barang dagangan, atau untuk mengumpulkan informasi, bagi keperluan perusahaan;
  - (e) pengurusan suatu tempat usaha tetap semata-mata untuk tujuan periklanan, untuk menyediakan informasi, untuk penelitian ilmiah, atau untuk kegiatan-kegiatan serupa lainnya yang bersifat sebagai kegiatan persiapan atau kegiatan penunjang, bagi keperluan perusahaan.
5. Orang/badan – kecuali agen yang berkedudukan bebas di mana ayat 7 dapat diberlakukan – yang bertindak di salah satu Negara atas nama perusahaan dari Negara lainnya akan dianggap sebagai bentuk usaha tetap di Negara yang disebutkan pertama jika:
- (a) orang/badan tersebut, di Negara yang disebutkan pertama, mempunyai dan biasa menjalankan wewenang untuk membuat kontrak-kontrak atas nama perusahaan tersebut, kecuali kegiatan-kegiatan tersebut hanya terbatas pada pembelian barang atau barang dagangan untuk perusahaan tersebut; atau
  - (b) orang/badan tersebut, di Negara yang disebutkan pertama, mengurus suatu persediaan barang-barang atau barang dagangan di mana orang/badan tersebut secara teratur memenuhi pesanan atas nama perusahaan tersebut.
6. Perusahaan asuransi dari salah satu Negara, selain yang berkenaan dengan reasuransi, akan dianggap memiliki suatu bentuk usaha tetap di Negara lainnya jika perusahaan asuransi tersebut memungut premi di wilayah Negara lainnya tersebut atau menanggung risiko yang berada di sana melalui perwakilan selain agen yang berkedudukan bebas sebagaimana dimaksud dalam ayat 7.
7. Suatu perusahaan dari salah satu Negara tidak akan dianggap mempunyai suatu bentuk usaha tetap di Negara lainnya hanya semata-mata karena perusahaan tersebut menjalankan usaha di Negara lainnya tersebut melalui makelar, agen komisioner umum, atau agen lainnya yang berkedudukan bebas, sepanjang orang/badan tersebut bertindak dalam rangka kegiatan usahanya yang lazim. Namun, jika kegiatan-kegiatan makelar atau agen tersebut seluruhnya atau hampir seluruhnya untuk perusahaan tersebut saja atau untuk perusahaan tersebut dan perusahaan-perusahaan lainnya yang dikuasai atau yang berada

dalam satu kepemilikan yang sama, maka orang/badan tersebut tidak dianggap sebagai agen yang berkedudukan bebas sebagaimana dimaksud dalam ayat ini.

8. Bahwa suatu perusahaan yang merupakan penduduk salah satu Negara menguasai atau dikuasai oleh perusahaan yang merupakan penduduk Negara lainnya, atau yang menjalankan usaha di Negara lainnya tersebut (baik melalui bentuk usaha tetap maupun dengan cara lain), tidak dengan sendirinya mengakibatkan salah satu dari perusahaan tersebut merupakan bentuk usaha tetap dari perusahaan lainnya.

BAB III PENGENAAN PAJAK ATAS PENGHASILAN

Pasal 6 Penghasilan dari Harta Tidak Bergerak

1. Penghasilan dari harta tidak bergerak dapat dikenakan pajak di Negara di mana harta tersebut berada.
2. Istilah "harta tidak bergerak" akan diartikan sesuai dengan perundang-undangan Negara di mana harta yang bersangkutan berada. Dalam setiap kasus, istilah tersebut mencakup benda-benda yang menyertai harta tidak bergerak, ternak dan peralatan yang dipergunakan dalam pertanian dan kehutanan, hak-hak di mana ketentuan-ketentuan dalam perundang-undangan umum yang berkenaan dengan pertanahan berlaku, hak memungut hasil atas harta tidak bergerak, dan hak atas pembayaran-pembayaran tetap maupun tak tetap sebagai penggantian atas pengerjaan, atau hak untuk mengerjakan, kandungan mineral dan sumber-sumber daya alam lainnya; kapal laut dan pesawat udara tidak dianggap sebagai harta tidak bergerak.
3. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 berlaku pula terhadap penghasilan yang diperoleh dari penggunaan secara langsung, penyewaan, atau bentuk lain penggunaan harta tidak bergerak.
4. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 dan 3 berlaku pula terhadap penghasilan dari harta tidak bergerak suatu perusahaan dan terhadap penghasilan dari harta tidak bergerak yang dipergunakan untuk menjalankan pekerjaan bebas.

Pasal 7
Laba Usaha

1. Laba perusahaan dari salah satu Negara hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut kecuali jika perusahaan tersebut menjalankan usahanya di Negara lainnya melalui suatu bentuk usaha tetap yang terletak di sana. Apabila perusahaan tersebut menjalankan usahanya sebagaimana dimaksud di atas, maka atas laba perusahaan tersebut dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tetapi hanya atas bagian laba yang berasal dari bentuk usaha tetap tersebut, atau yang diperoleh di Negara lainnya dari penjualan barang-barang atau barang dagangan yang sama atau serupa jenisnya dengan yang dijual melalui bentuk usaha tetapnya atau dari kegiatan-kegiatan usaha lainnya yang menghasilkan hal yang sama apabila dilakukan melalui bentuk usaha tetapnya.

2. Apabila suatu perusahaan dari salah satu Negara menjalankan usaha di Negara lainnya melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada di sana, maka yang akan diperhitungkan sebagai laba bentuk usaha tetap tersebut oleh masing-masing Negara ialah laba yang diperolehnya seandainya bentuk usaha tetap tersebut merupakan suatu perusahaan tersendiri dan terpisah yang melakukan kegiatan-kegiatan yang sama atau serupa dalam keadaan yang sama atau serupa dan mengadakan hubungan yang sepenuhnya bebas dengan perusahaan yang memiliki bentuk usaha tetap tersebut.

3. Dalam menentukan besarnya laba suatu bentuk usaha tetap, dapat dikurangkan biaya-biaya yang dikeluarkan dalam rangka kegiatan usaha bentuk usaha tetap tersebut termasuk biaya-biaya pimpinan dan biaya-biaya administrasi umum, baik yang dikeluarkan di Negara di mana bentuk usaha tetap tersebut berada maupun yang dikeluarkan di tempat lain.

4. Sepanjang telah menjadi kelaziman di salah satu Negara untuk menetapkan besarnya laba suatu bentuk usaha tetap dengan cara membagi keseluruhan laba perusahaan induk ke berbagai bagiannya berdasarkan suatu rumusan tertentu, maka ketentuan pada ayat 2 sekali-kali tidak mengurangi hak Negara itu untuk menentukan besarnya laba kena pajak bentuk usaha tetap tersebut berdasarkan rumus pembagian yang biasa dipakai; namun demikian, cara pembagian itu harus dilakukan sedemikian rupa sehingga hasil akhirnya tetap sesuai dengan azas-azas yang termuat dalam Pasal ini.

5. Suatu bentuk usaha tetap tidak akan dianggap memperoleh laba hanya karena bentuk usaha tetap tersebut melakukan pembelian barang-barang atau barang dagangan untuk perusahaan induknya.

6. Untuk kepentingan ayat-ayat sebelumnya, besarnya laba bentuk usaha tetap harus ditentukan dengan metode yang sama dari tahun ke tahun kecuali jika terdapat alasan yang kuat dan cukup untuk melakukan penyimpangan.

7. Apabila laba usaha mencakup bagian-bagian penghasilan yang diatur terpisah di Pasal-Pasal lain dari Persetujuan ini, maka ketentuan-ketentuan dalam Pasal-Pasal tersebut tidak akan dipengaruhi oleh ketentuan-ketentuan dalam Pasal ini.

Pasal 8 Pelayaran dan Penerbangan

1. Laba dari pengoperasian kapal-kapal laut atau pesawat udara dalam jalur lalu lintas internasional yang dilakukan oleh suatu perusahaan dari salah satu Negara hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut.

2. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 berlaku pula terhadap laba yang berasal dari penyertaan dalam suatu gabungan perusahaan, usaha patungan, atau perwakilan untuk kegiatan internasional tetapi hanya terbatas pada laba yang dianggap berasal dari perusahaan partisipan sesuai dengan proporsi sahamnya dalam operasi bersama tersebut.

Pasal 9 Perusahaan-Perusahaan yang Memiliki Hubungan Istimewa

1. Apabila:

- (a) suatu perusahaan dari salah satu Negara turut berpartisipasi secara langsung maupun tidak langsung dalam manajemen, pengendalian, atau modal suatu perusahaan dari Negara lainnya, atau
- (b) terdapat orang/badan yang sama yang turut berpartisipasi secara langsung maupun tidak langsung dalam manajemen, pengendalian,

atau modal suatu perusahaan dari salah satu Negara dan suatu perusahaan dari Negara lainnya, dan dalam tiap kasus di atas, terdapat kondisi-kondisi yang dibuat atau diberlakukan di antara kedua perusahaan dimaksud dalam hubungan dagang atau hubungan keuangan mereka yang berbeda dengan kondisi-kondisi yang dibuat oleh perusahaan-perusahaan yang mempunyai kedudukan bebas, maka atas laba yang seharusnya diakui, namun karena adanya kondisi-kondisi tadi menjadi tidak diakui, dapat ditambahkan pada laba perusahaan tersebut dan dikenakan pajak.

2. Apabila salah satu Negara mencantumkan laba suatu perusahaan dari Negara tersebut – dan mengenakan pajaknya – padahal atas laba tersebut, perusahaan dari Negara lainnya telah dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut dan laba yang dicantumkan tadi adalah laba yang memang seharusnya diperoleh perusahaan Negara yang disebutkan pertama seandainya kondisi-kondisi yang dibuat oleh kedua perusahaan tersebut sama dengan kondisi-kondisi yang dibuat oleh pihak-pihak yang mempunyai kedudukan bebas, maka Negara lainnya tersebut akan membuat penyesuaian seperlunya terhadap jumlah pajak yang telah dikenakan terhadap laba tersebut. Dalam melakukan penyesuaian tersebut, ketentuan-ketentuan lain dari Persetujuan ini tetap harus diperhatikan dan bila perlu pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara dapat saling berkonsultasi.

Pasal 10 Dividen

1. Dividen yang dibayarkan oleh suatu perusahaan yang merupakan penduduk salah satu Negara kepada penduduk Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut.

2. Namun demikian, dividen tersebut dapat juga dikenakan pajak di Negara di mana perusahaan pembayar dividen menjadi penduduknya dan dengan tarif pajak sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut; tetapi, jika pemilik manfaat dari dividen tersebut adalah penduduk Negara lainnya, maka pajak yang dikenakan tidak akan melebihi 10% (sepuluh persen) dari jumlah bruto dividen.

3. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara melalui persetujuan bersama akan mengatur cara-cara untuk menerapkan ayat 2.

4. Ketentuan dalam ayat 2 tidak akan mempengaruhi pengenaan pajak pada perusahaan atas laba yang menjadi sumber dari dividen yang dibayarkan.
5. Istilah "dividen" sebagaimana digunakan dalam Pasal ini berarti penghasilan dari saham, termasuk saham "jouissance" atau hak "jouissance," saham pendiri, atau hak-hak atas pembagian laba lainnya, serta penghasilan dari surat-surat tagihan piutang yang berhak atas pembagian laba dan penghasilan dari hak-hak atas perusahaan yang dapat disamakan dengan penghasilan dari saham oleh perundang-undangan Negara di mana perusahaan yang mendistribusikan dividen menjadi penduduknya.
6. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 dan 2 tidak berlaku jika penerima dividen tersebut, yang merupakan penduduk salah satu Negara, mempunyai bentuk usaha tetap di Negara lainnya di mana perusahaan pembayar dividen tersebut menjadi penduduknya, di mana kepemilikan saham yang menghasilkan dividen tersebut mempunyai hubungan efektif dengan bentuk usaha tetap tersebut. Dalam hal demikian, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7 akan berlaku.
7. Apabila suatu perusahaan yang merupakan penduduk salah satu Negara memperoleh laba atau penghasilan dari Negara lainnya, Negara lainnya tersebut tidak dapat mengenakan pajak atas dividen yang dibayar oleh perusahaan tersebut kepada orang/badan yang bukan penduduk Negara lainnya tersebut, dan juga tidak dapat mengenakan pajak atas laba yang tidak dibagikan meskipun dividen yang dibayarkan atau laba yang tidak dibagikan terdiri dari laba atau penghasilan yang seluruhnya atau sebagiannya timbul di Negara lainnya tersebut.
8. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan lainnya dalam Persetujuan ini, apabila suatu perusahaan yang merupakan penduduk salah satu Negara memiliki bentuk usaha tetap di Negara lainnya, maka keuntungan bentuk usaha tetap tersebut dapat dikenakan pajak tambahan di Negara lainnya itu sesuai dengan perundang-undangannya, namun pajak tambahan tersebut tidak akan melebihi 10% (sepuluh persen) dari jumlah laba setelah dikurangi dengan pajak penghasilan dan pajak-pajak lainnya yang dikenakan atas penghasilan di Negara lainnya tersebut.

Pasal 11
Bunga

1. Bunga yang timbul di salah satu Negara dan dibayarkan kepada penduduk Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara lainnya.
2. Namun demikian, bunga tersebut dapat juga dikenakan pajak di Negara di mana bunga tersebut berasal dan sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut; akan tetapi, apabila pemilik manfaat dari bunga tersebut adalah penduduk Negara lainnya, maka pajak yang dikenakan tidak akan melebihi 10% (sepuluh persen) dari jumlah bruto bunga.
3. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam ayat 2, bunga yang timbul di salah satu Negara hanya akan dikenakan pajak di Negara lainnya sepanjang bunga tersebut diperoleh:
  - (i) Pemerintah Negara lainnya, termasuk bagian ketatanegaraannya dan pemerintah daerahnya; atau
  - (ii) Bank Sentral Negara lainnya; atau
  - (iii) lembaga keuangan yang dimiliki atau dikendalikan oleh Pemerintah Negara lainnya, termasuk bagian ketatanegaraannya dan pemerintah daerahnya; atau
  - (iv) setiap penduduk Negara lainnya sehubungan dengan piutang yang dijamin oleh Pemerintah Negara lainnya termasuk bagian ketatanegaraannya dan pemerintah daerahnya, Bank Sentral Negara lainnya, atau setiap lembaga keuangan yang dimiliki atau dikendalikan oleh Pemerintah tersebut.
4. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam ayat 2, bunga yang timbul di salah satu Negara hanya akan dikenakan pajak di Negara lainnya jika pemilik manfaat dari bunga tersebut merupakan penduduk Negara lainnya dan jika bunga tersebut dibayarkan atas hutang yang dibuat untuk jangka waktu lebih dari 2 (dua) tahun atau yang dibayarkan sehubungan dengan penjualan kredit perlengkapan industri, dagang, atau ilmu pengetahuan.
5. Pejabat yang berwenang dari kedua Negara melalui persetujuan bersama akan mengatur cara-cara untuk menerapkan ayat 2, 3, dan 4.

6. Istilah “bunga” sebagaimana digunakan dalam Pasal ini berarti penghasilan dari semua jenis tagihan piutang, baik yang dijamin dengan hipotik maupun tidak, dan baik yang mempunyai hak atas pembagian laba maupun tidak, dan khususnya, penghasilan dari sekuntas yang diterbitkan oleh pemerintah dan penghasilan dari surat-surat obligasi atau surat-surat utang, termasuk premi dan hadiah yang melekat pada sekuntas, obligasi, atau surat utang tersebut. Untuk kepentingan Pasal ini, denda atas keterlambatan pembayaran tidak dianggap sebagai bunga. Lebih lanjut, istilah “bunga” juga tidak mencakup penghasilan yang diatur dalam Pasal 10.

7. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 dan 2 tidak akan berlaku apabila penerima bunga tersebut, yang merupakan penduduk salah satu Negara, mempunyai bentuk usaha tetap di Negara lainnya di mana bunga tersebut timbul dan tagihan piutang yang menghasilkan bunga tersebut mempunyai hubungan efektif dengan bentuk usaha tetap tersebut. Dalam hal demikian, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7 akan berlaku.

8. Bunga dianggap timbul di salah satu Negara apabila pihak yang membayar bunga tersebut adalah Negara itu sendiri, bagian ketatanegaraannya, pemerintah daerahnya, atau penduduk Negara tersebut. Namun demikian, apabila orang/badan yang membayar bunga tersebut, tanpa memandang apakah ia penduduk salah satu Negara atau tidak, mempunyai bentuk usaha tetap di salah satu Negara yang kemudian mempunyai utang sehingga menimbulkan biaya bunga, dan bunga tersebut menjadi beban bentuk usaha tetap tersebut, maka bunga tersebut akan dianggap timbul di Negara di mana bentuk usaha tetap tersebut berada.

9. Apabila karena alasan adanya hubungan istimewa antara pembayar dan penerima bunga atau antara keduanya dan orang/badan lain, jumlah bunga yang dibayarkan, dengan memperhatikan besarnya utang yang menghasilkan bunga tersebut, melebihi jumlah yang seharusnya disepakati antara pembayar dan penerima bunga seandainya mereka tidak mempunyai hubungan istimewa, maka ketentuan-ketentuan dalam Pasal ini akan berlaku hanya atas jumlah yang disebutkan terakhir tersebut. Dalam hal demikian, jumlah kelebihan pembayaran tersebut akan tetap dikenakan pajak sesuai dengan perundang-undangan Negara masing-masing dengan tetap memperhatikan ketentuan-ketentuan lainnya dalam Persetujuan ini.

Pasal 12

Royalti

1. Royalti yang timbul di salah satu Negara dan dibayarkan kepada penduduk Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut.
2. Namun demikian, royalti tersebut dapat juga dikenakan pajak di Negara di mana royalti tersebut berasal dan sesuai dengan perundang-undangan Negara tersebut; akan tetapi, apabila penerima royalti itu adalah pemilik manfaat dari royalti tersebut, maka pajak yang dikenakan tidak akan melebihi 10% (sepuluh persen) dari jumlah bruto royalti.
3. Istilah "royalti" sebagaimana digunakan dalam Pasal ini berarti semua bentuk pembayaran yang diterima sebagai imbalan atas penggunaan, atau hak untuk menggunakan, hak cipta kesusasteraan, kesenian, atau karya ilmiah - termasuk film sinematografi dan film atau pita untuk siaran radio atau televisi - paten, merek dagang, desain atau model, rencana, rumus atau proses yang dirahasiakan, atau untuk penggunaan, atau hak menggunakan, perlengkapan industri, perdagangan, atau ilmu pengetahuan, atau untuk informasi mengenai pengalaman dibidang industri, perdagangan, atau ilmu pengetahuan. Namun demikian, istilah tersebut tidak mencakup pembayaran untuk pemberian jasa teknis.
4. Pejabat yang berwenang dari kedua Negara melalui persetujuan bersama akan mengatur cara-cara untuk menerapkan ayat 2.
5. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 dan 2 tidak akan berlaku jika penerima royalti tersebut, yang merupakan penduduk salah satu Negara, mempunyai bentuk usaha tetap di Negara lainnya di mana royalti tersebut timbul dan hak atau harta yang menghasilkan royalti tersebut mempunyai hubungan efektif dengan bentuk usaha tetap tersebut. Dalam hal demikian, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7 akan berlaku.
6. Royalti dianggap timbul di salah satu Negara apabila pembayarnya adalah Negara itu sendiri, bagian ketatanegaraannya, pemerintah daerahnya, atau penduduk salah satu Negara tersebut. Namun demikian, apabila orang/badan yang membayar royalti tersebut, tanpa memandang apakah ia penduduk salah satu Negara atau bukan, memiliki bentuk usaha tetap di salah satu Negara di mana kontrak yang menimbulkan royalti tersebut dibuat, dan royalti tersebut

menjadi beban bentuk usaha tetap tersebut, maka royalti tersebut dianggap timbul di Negara di mana bentuk usaha tetap tersebut berada.

7. Apabila, karena alasan adanya hubungan istimewa antara pembayar dan penerima royalti atau antara keduanya dengan orang/badan lain, jumlah royalti yang dibayarkan, dengan memperhatikan penggunaan, hak, atau informasi yang menghasilkan royalti tersebut, melebihi jumlah yang seharusnya disepakati antara pembayar dan penerima royalti seandainya mereka tidak mempunyai hubungan istimewa, maka ketentuan-ketentuan dalam Pasal ini akan berlaku hanya atas jumlah yang disebutkan terakhir tersebut. Dalam hal demikian, jumlah kelebihan pembayaran tersebut akan tetap dikenakan pajak sesuai dengan perundang-undangan Negara masing-masing dengan tetap memperhatikan ketentuan-ketentuan lainnya dalam Persetujuan ini.

Pasal 13

Pembatasan Berlakunya Pasal-Pasal 10, 11, dan 12

Organisasi-organisasi internasional, badan dan pejabat-pejabat yang menjadi bagiannya, dan anggota perwakilan diplomatik atau konsuler dari suatu Negara ketiga, yang berada di salah satu Negara, tidak berhak di Negara lainnya atas pengurangan pajak sebagaimana yang diatur dalam Pasal-Pasal 10, 11, dan 12 sehubungan dengan bagian-bagian penghasilan yang diatur dalam Pasal-Pasal tersebut dan berasal dari Negara lainnya itu, apabila bagian-bagian penghasilan tersebut tidak dikenakan suatu pajak atas penghasilan di Negara yang disebutkan pertama.

Pasal 14

Keuntungan dari Pengalihan Harta

1. Keuntungan dari pengalihan harta tidak bergerak, sebagaimana dimaksud dalam Pasal 6 ayat 2, dapat dikenakan pajak di Negara di mana harta tidak bergerak tersebut berada.
2. Keuntungan dari pengalihan harta bergerak yang merupakan bagian dari harta usaha suatu bentuk usaha tetap yang dimiliki oleh perusahaan dari salah satu Negara di Negara lainnya atau dari harta bergerak yang terkait dengan tempat usaha tetap yang tersedia bagi penduduk salah satu Negara di Negara

lainnya guna menjalankan pekerjaan bebasnya, termasuk keuntungan dari pengalihan bentuk usaha tetap itu sendiri (terpisah atau beserta keseluruhan perusahaan) atau tempat usaha tetap tersebut, dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut.

3. Keuntungan dari pengalihan kapal laut atau pesawat udara yang dioperasikan dalam jalur lalu lintas internasional atau harta bergerak yang terkait dengan pengoperasian kapal laut atau pesawat udara tersebut hanya akan dikenakan pajak di Negara di mana perusahaan tersebut menjadi penduduknya.

4. Keuntungan dari pengalihan harta lainnya selain yang disebut pada ayat 1, 2, dan 3 hanya akan dikenakan pajak di Negara di mana orang/badan yang mengalihkan harta tersebut menjadi penduduknya.

5. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam ayat 4, sesuai dengan perundang-undangannya, termasuk penafsiran terhadap istilah pengalihan, salah satu Negara dapat mengenakan pajak atas keuntungan yang diperoleh seseorang yang merupakan penduduk Negara lainnya dari pengalihan saham-saham atau hak-hak "jouissance" atau surat tagihan piutang pada suatu perusahaan yang modalnya terbagi atas saham dan yang berdasarkan undang-undang Negara dari negara yang disebutkan pertama itu perusahaan tersebut merupakan penduduk dari Negara tersebut, dan dari pengalihan suatu bagian dari hak-hak yang melekat pada saham-saham, saham "jouissance," atau surat tagihan piutang yang telah disebutkan di muka, jika orang pribadi tersebut baik sendiri maupun bersama pasangannya – atau satu dari saudara sedarah atau semenda mereka dalam satu garis lurus – secara langsung atau tidak langsung memiliki sedikitnya 5% (lima persen) dari modal yang berupa saham jenis tertentu pada perusahaan tersebut. Ketentuan ini hanya akan berlaku jika orang pribadi yang memperoleh keuntungan telah menjadi penduduk Negara yang disebutkan pertama dalam jangka waktu 10 (sepuluh) tahun terakhir sebelum tahun diperolehnya keuntungan tersebut dan sepanjang, pada saat dia menjadi penduduk Negara lainnya, kondisi-kondisi yang telah disebutkan di muka yang berkenaan dengan kepemilikan saham di perusahaan dimaksud telah dipenuhi.

Dalam kasus-kasus di mana, berdasarkan undang-undang domestik Negara yang disebutkan pertama, suatu ketetapan telah diterbitkan untuk seseorang dan menetapkan bahwa pengalihan saham sebagaimana telah disebutkan di muka dianggap terjadi pada saat orang tersebut ber-emigrasi dari Negara yang

disebutkan pertama, maka ketentuan di atas hanya akan berlaku sepanjang surat ketetapan dimaksud masih berlaku.

Pasal 15
Pekerjaan Bebas

1. Penghasilan yang diperoleh penduduk salah satu Negara sehubungan dengan jasa-jasa profesional atau pekerjaan bebas lainnya hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut kecuali dia mempunyai tempat usaha tetap yang tersedia baginya secara teratur di Negara lainnya guna melaksanakan kegiatan-kegiatannya atau ia berada di Negara lainnya tersebut untuk masa-masa yang melebihi 91 (sembilan puluh satu) hari dalam suatu masa 12 (dua belas) bulan. Jika dia mempunyai tempat usaha tetap atau berada di Negara lainnya selama masa-masa tersebut di atas, maka atas penghasilan tersebut dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut tetapi hanya sebatas penghasilan yang berkaitan dengan tempat usaha tetap tersebut atau yang diperoleh di Negara lainnya tersebut selama masa-masa tersebut di atas.

2. Istilah "jasa-jasa profesional" terutama meliputi kegiatan-kegiatan bebas di bidang ilmu pengetahuan, kesusasteraan, kesenian, kependidikan, atau pengajaran, serta pekerjaan-pekerjaan bebas yang dilakukan oleh dokter, pengacara, insinyur, dokter gigi, dan akuntan.

Pasal 16
Pekerjaan dalam Hubungan Kerja

1. Dengan memperhatikan ketentuan-ketentuan dalam Pasal 17, 19, 20, 21, dan 22, gaji, upah, dan imbalan serupa lainnya yang diperoleh penduduk salah satu Negara karena pekerjaan dalam hubungan kerja hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut kecuali pekerjaan tersebut dilakukan di Negara lainnya. Jika pekerjaan tersebut dilakukan di Negara lainnya, maka imbalan yang diterima dari pekerjaan dimaksud dapat dikenakan pajak di Negara lainnya tersebut.

2. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam ayat 1, imbalan yang diperoleh penduduk salah satu Negara sehubungan dengan pekerjaan yang

dilakukan di Negara lainnya hanya akan dikenakan pajak di Negara yang disebut pertama, jika:

- (a) penerima imbalan tersebut berada di Negara lainnya tersebut dalam suatu masa atau masa-masa yang jumlahnya tidak melebihi 183 (seratus delapan puluh tiga) hari dalam jangka waktu 12 (dua belas) bulan yang dimulai atau berakhir dalam tahun pajak terkait, dan
- (b) imbalan tersebut dibayarkan oleh, atau atas nama, pemberi kerja yang bukan merupakan penduduk Negara lainnya tersebut, dan
- (c) imbalan tersebut tidak menjadi beban bagi suatu bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap yang dimiliki oleh pemberi kerja di Negara lainnya tersebut.

3. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan sebelumnya dalam Pasal ini, imbalan yang diperoleh penduduk salah satu Negara dari pekerjaan yang dilakukan di atas kapal laut atau pesawat udara yang dioperasikan dalam jalur lalu lintas internasional dapat dikenakan pajak di Negara di mana perusahaan dimaksud menjadi penduduknya.

Pasal 17

Imbalan untuk Direktur

1. Imbalan dan pembayaran-pembayaran lainnya yang diperoleh penduduk Belanda dalam kedudukannya sebagai pengurus atau komisaris suatu perusahaan yang merupakan penduduk Belanda dapat dikenakan pajak di Belanda.

2. Imbalan dan pembayaran-pembayaran lainnya yang diperoleh penduduk Indonesia dalam kedudukannya sebagai "bestuurder" (pengurus) atau "commissaris" (komisaris) suatu perusahaan yang merupakan penduduk Indonesia dapat dikenakan pajak di Indonesia.

Pasal 18

Artis dan Atlet

Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7, 15, dan 16, penghasilan yang diperoleh seorang artis, seperti misalnya artis teater, film, radio atau televisi, atau pemusik, atau sebagai atlet, dari kegiatan-kegiatannya sebagai artis atau atlet tersebut, atau penghasilan yang diperoleh suatu perusahaan dari jasa penyediaan artis atau atlet, dapat dikenakan pajak di Negara di mana kegiatan-kegiatan atau jasa tersebut dilakukan.

Pasal 19

Pensiun, Pembayaran Berkala, dan Pembayaran Jaminan Sosial

1. Dengan tetap tunduk pada ketentuan-ketentuan dalam Pasal 20 ayat 1, pensiun dan imbalan serupa lainnya dan pembayaran berkala dan pembayaran sekaligus sebagai pengganti atas hak untuk suatu pembayaran berkala, yang timbul di salah satu Negara dan dibayarkan kepada penduduk Negara lainnya, dapat dikenakan pajak di Negara yang disebutkan pertama.
2. Setiap pensiun dan pembayaran lainnya yang dibayarkan berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam suatu sistem jaminan sosial dari salah satu Negara kepada penduduk Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara yang disebutkan pertama.
3. Istilah "pembayaran berkala" berarti suatu jumlah tertentu yang dibayarkan secara berkala pada waktu yang telah ditentukan selama hidup atau selama jangka waktu tertentu karena adanya suatu kewajiban untuk melakukan pembayaran yang merupakan pengganti nafkah yang layak dan utuh dalam bentuk uang atau yang dapat dinilai dengan uang.
4. Pensiun atau imbalan serupa lainnya atau pembayaran berkala akan dianggap diperoleh dari salah satu Negara jika dan sepanjang kontribusi atau pembayaran yang terkait dengan pensiun atau imbalan serupa lainnya atau pembayaran berkala tersebut, atau hak untuk menerima pembayaran-pembayaran tersebut, memenuhi syarat untuk mendapatkan keringanan pajak di Negara tersebut. Pembayaran pensiun dari suatu dana pensiun atau perusahaan asuransi dari Negara lainnya tidak akan membatasi, dengan cara apa pun, hak-hak perpajakan dari Negara yang disebutkan pertama berdasarkan Pasal ini.

Pasal 20
Pegawai Pemerintah

1. Imbalan, termasuk pensiun, yang dibayarkan oleh, atau dikeluarkan dari dana yang dibuat oleh, salah satu Negara atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya kepada orang pribadi sehubungan dengan jasa-jasa yang diberikan kepada Negara tersebut atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya namun telah diberhentikan dari tugas pemerintahan dapat dikenakan pajak di Negara tersebut.
2. Menyimpang dari ayat 1, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 16, 17, dan 19 akan berlaku terhadap imbalan atau pensiun yang berkenaan dengan jasa-jasa yang diberikan sehubungan dengan perdagangan atau bisnis yang dijalankan oleh salah satu Negara atau bagian ketatanegaraannya atau pemerintah daerahnya.
3. Ayat 1 tidak akan berlaku apabila jasa yang diberikan kepada suatu Negara dilakukan di Negara lainnya oleh orang pribadi yang menjadi penduduk dan warganegara dari Negara lainnya tersebut.

Pasal 21
Profesor dan Guru

Orang pribadi yang tinggal di salah satu Negara untuk suatu masa yang tidak lebih dari 2 (dua) tahun, untuk tujuan mengajar pada universitas, akademi, sekolah, atau lembaga pendidikan lainnya atau pada lembaga penelitian yang tidak bersifat komersial dan industrial di Negara tersebut dan yang sesaat sebelum tinggal di Negara tersebut merupakan penduduk Negara lainnya, tidak akan dikenakan pajak di Negara yang disebut pertama sehubungan dengan pembayaran-pembayaran yang diterimanya untuk kegiatan tersebut.

Pasal 22
Pelajar

1. Orang pribadi yang sesaat sebelum melakukan kunjungan ke salah satu Negara merupakan penduduk Negara lainnya dan untuk sementara berada di Negara yang disebutkan pertama dengan tujuan utamanya untuk:
  - (a) mengikuti pendidikan pada suatu universitas, akademi, atau sekolah

yang telah diakui yang berada di Negara yang disebutkan pertama tersebut; atau

- (b) memperoleh pelatihan sebagai pemegang, akan dibebaskan dari pengenaan pajak di Negara yang disebutkan pertama atas:
  - (i) semua pengiriman uang dari luar negeri guna biaya hidupnya, pendidikannya, atau pelatihannya; dan
  - (ii) setiap imbalan dari pekerjaan yang dilakukan di Negara yang disebutkan pertama namun dalam jumlah yang tidak melebihi suatu jumlah yang akan ditetapkan oleh pejabat-pejabat yang berwenang melalui suatu keputusan bersama, untuk suatu tahun pajak.

Kemudahan-kemudahan berdasarkan ayat ini hanya akan diberikan selama suatu jangka waktu yang dapat dianggap layak atau yang lazim diperlukan untuk mencapai tujuan dari kunjungan tersebut.

2. Orang pribadi yang sesaat sebelum melakukan kunjungan ke salah satu Negara merupakan penduduk Negara lainnya dan untuk sementara berada di Negara yang disebutkan pertama untuk suatu masa yang tidak lebih dari 3 (tiga) tahun, dengan tujuan untuk menempuh pendidikan, melakukan penelitian, atau memperoleh pelatihan semata-mata sebagai penerima hibah, bea siswa, atau hadiah dari suatu lembaga ilmiah, lembaga pendidikan, organisasi keagamaan, atau organisasi sosial atau berdasarkan suatu program bantuan teknis yang diadakan oleh salah satu Negara, bagian ketatanegaraannya, atau pemerintah daerahnya akan dibebaskan dari pengenaan pajak di Negara yang disebut pertama atas:

- (a) jumlah hibah, bea siswa, atau hadiah tersebut; dan
- (b) setiap imbalan dari pekerjaan yang dilakukan di Negara yang disebutkan pertama sepanjang pekerjaan tersebut ada hubungannya dengan kegiatan belajar, penelitian, atau pelatihannya atau yang merupakan akibat dari kegiatan-kegiatan tersebut, namun dalam jumlah yang tidak melebihi suatu jumlah yang akan ditetapkan oleh pejabat-pejabat yang berwenang melalui suatu keputusan bersama, untuk suatu tahun pajak.

3. Orang pribadi yang sesaat sebelum melakukan kunjungan ke salah satu Negara merupakan penduduk Negara lainnya dan untuk sementara berada di Negara yang disebutkan pertama untuk suatu masa yang tidak lebih dari 12 (dua belas) bulan sebagai seorang pegawai dari, atau berdasarkan kontrak kerja dengan Negara yang disebutkan terakhir, bagian ketatanegaraannya, atau pemerintah daerahnya, atau sebagai pegawai perusahaan dari Negara yang disebutkan terakhir, dengan tujuan untuk memperoleh pengalaman teknis, profesional, atau bisnis akan dibebaskan dari pengenaan pajak di Negara yang disebutkan pertama atas:

- (a) semua pengiriman uang dari Negara yang disebutkan terakhir guna biaya hidupnya, pendidikannya, atau pelatihannya; dan
- (b) setiap imbalan dari pekerjaan yang dilakukan di Negara yang disebutkan pertama sepanjang pekerjaan tersebut ada hubungannya dengan kegiatan belajar atau pelatihannya atau yang merupakan akibat dari kegiatan-kegiatan tersebut, namun dalam jumlah yang tidak melebihi suatu jumlah yang akan ditetapkan oleh pejabat-pejabat yang berwenang melalui suatu keputusan bersama.

Namun demikian, kemudahan-kemudahan berdasarkan ayat ini tidak akan diberikan apabila pengalaman teknis, profesional, atau bisnis dimaksud didapatkan dari perusahaan yang 50% (lima puluh persen) atau lebih sahamnya dimiliki oleh Negara, bagian ketatanegaraannya, atau pemerintah daerahnya atau oleh perusahaan yang mengirimkan pegawainya atau orang yang bekerja untuknya berdasarkan suatu kontrak.

Pasal 23 Penghasilan Lainnya

1. Jenis-jenis penghasilan penduduk salah satu Negara, dari mana pun asalnya, yang tidak diatur dalam Pasal-Pasal sebelumnya dari Persetujuan ini, selain penghasilan dalam bentuk lotere dan hadiah, hanya akan dikenakan pajak di Negara tersebut.
2. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 tidak berlaku terhadap penghasilan, selain penghasilan dari harta tidak bergerak sebagaimana dijelaskan dalam Pasal 6 ayat 2, jika penerima penghasilan tersebut, yang merupakan penduduk salah

satu Negara, menjalankan usaha di Negara lainnya melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada di sana, atau melakukan pekerjaan bebas di Negara lainnya tersebut melalui tempat usaha tetap yang berada di sana, dan hak atau harta yang menghasilkan penghasilan tersebut mempunyai hubungan efektif dengan bentuk usaha tetap atau tempat usaha tetap tersebut. Dalam hal demikian, tergantung pada masalahnya, ketentuan-ketentuan dalam Pasal 7 atau Pasal 14 akan berlaku.

BAB IV
METODE PENGHINDARAN PAJAK BERGANDA
Pasal 24

Metode Penghindaran Pajak Berganda

1. Dalam mengenakan pajak terhadap para penduduknya, masing-masing Negara diperbolehkan untuk memasukkan unsur-unsur penghasilan yang menurut ketentuan-ketentuan dalam Persetujuan ini dapat dikenakan pajak di Negara lainnya ke dalam jumlah yang dijadikan dasar pengenaan pajak.
2. Apabila penduduk Indonesia memperoleh penghasilan yang dapat dikenakan pajak di Belanda berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam Persetujuan ini dan dimasukkan ke dalam dasar pengenaan pajak sebagaimana dimaksud dalam ayat 1, maka jumlah pajak Belanda yang terutang sehubungan dengan penghasilan tersebut akan diperkenankan sebagai kredit terhadap pajak Indonesia yang dikenakan terhadap penduduk tersebut. Namun demikian, jumlah kredit tersebut tidak boleh melebihi bagian pajak Indonesia yang dikenakan atas penghasilan tersebut.
3. Apabila penduduk Belanda memperoleh penghasilan yang menurut Pasal 6, Pasal 7, Pasal 10 ayat 6, Pasal 11 ayat 7, Pasal 12 ayat 5, Pasal 14 ayat 1 dan 2, Pasal 15, Pasal 16 ayat 1, Pasal 19, Pasal 20, Pasal 23 ayat 2 Persetujuan ini dapat dikenakan pajak di Indonesia dan dimasukkan ke dalam dasar pengenaan pajak sebagaimana dimaksud dalam ayat 1, maka Belanda akan membebaskan penghasilan tersebut dari pengenaan pajak dengan cara memperkenankan pengurangan pajak. Pengurangan ini akan dihitung sesuai dengan ketentuan perundang-perundangan Belanda yang berkenaan dengan penghindaran pajak berganda. Untuk maksud tersebut, penghasilan tersebut harus dianggap termasuk dalam jumlah total penghasilan yang dibebaskan dari pajak Belanda berdasarkan ketentuan-ketentuan tersebut.

4. Lebih lanjut, Belanda akan memperkenankan pengurangan dari pajak Belanda yang dihitung dengan cara tersebut di atas untuk unsur-unsur penghasilan yang menurut Pasal 10 ayat 2, Pasal 11 ayat 2, Pasal 12 ayat 2, Pasal 14 ayat 5, Pasal 17 ayat 1, dan Pasal 18 Persetujuan ini dapat dikenakan pajak di Indonesia sepanjang unsur-unsur penghasilan tersebut dimasukkan ke dalam dasar pengenaan pajak sebagaimana dimaksud dalam ayat 1. Jumlah pengurangan ini harus sama dengan pajak yang dibayar di Indonesia untuk unsur-unsur penghasilan tersebut, tetapi tidak boleh melebihi jumlah pengurangan yang akan diperkenankan apabila unsur-unsur penghasilan yang dimasukkan dengan cara tersebut di atas semata-mata adalah unsur-unsur penghasilan yang dibebaskan dari pajak Belanda berdasarkan ketentuan perundang-undangan Belanda yang berkenaan dengan penghindaran pajak berganda.

BAB V KETENTUAN-KETENTUAN KHUSUS

Pasal 25 Kegiatan-Kegiatan Lepas Pantai

1. Ketentuan-ketentuan dalam Pasal ini akan berlaku tanpa memperhatikan ketentuan-ketentuan lain dari Persetujuan ini. Namun demikian, Pasal ini tidak akan berlaku apabila kegiatan-kegiatan lepas pantai yang dilakukan oleh seseorang/badan, bagi orang/badan tersebut, merupakan suatu bentuk usaha tetap berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam Pasal 5 atau suatu tempat usaha tetap berdasarkan ketentuan-ketentuan dalam Pasal 15.
2. Dalam Pasal ini, istilah "kegiatan-kegiatan lepas pantai" berarti kegiatan-kegiatan yang dilakukan di lepas pantai yang berhubungan dengan eksplorasi atau eksploitasi dasar laut dan lapisan bumi di bawahnya dan sumber daya alam yang ada padanya, yang berada di salah satu Negara.
3. Suatu perusahaan dari salah satu Negara yang menjalankan kegiatan-kegiatan lepas pantai di Negara lainnya, dengan memperhatikan ayat 4 dari Pasal ini, akan dianggap melakukan usaha, yang berkenaan dengan kegiatan-kegiatan tersebut, di Negara lainnya melalui suatu bentuk usaha tetap yang berada di sana, kecuali kegiatan-kegiatan lepas pantai dimaksud dilakukan di Negara lainnya untuk suatu masa atau masa-masa yang berjumlah tidak melebihi 30 (tiga puluh) hari dalam jangka waktu 12 (dua belas) bulan.

Untuk kepentingan ayat ini:

- (a) apabila suatu perusahaan dari salah satu Negara menjalankan kegiatan-kegiatan lepas pantai di Negara lainnya yang berhubungan dengan perusahaan lainnya dan perusahaan lainnya tersebut, sebagai bagian dari proyek yang sama, menjalankan kegiatan-kegiatan lepas pantai yang sama yang sedang atau telah dijalankan oleh perusahaan yang disebutkan pertama, dan kegiatan-kegiatan yang disebutkan di muka dijalankan oleh kedua perusahaan – yang jika dijumlahkan bersama – melebihi masa 30 (tiga puluh) hari, maka masing-masing perusahaan akan dianggap menjalankan kegiatannya untuk suatu periode yang melebihi 30 (tiga puluh) hari dalam jangka waktu 12 (dua belas) bulan;
  - (b) suatu perusahaan dari salah satu Negara akan dianggap berhubungan dengan perusahaan lainnya jika salah satu perusahaan memiliki secara langsung maupun tidak langsung sedikitnya sepertiga modal dari perusahaan lainnya atau jika terdapat seseorang/badan memiliki secara langsung maupun tidak langsung sedikitnya sepertiga modal dari kedua perusahaan.
4. Namun demikian, untuk kepentingan ayat 3 dari Pasal ini, istilah "kegiatan-kegiatan lepas pantai" akan dianggap tidak mencakup:
- (a) satu atau kombinasi dari kegiatan-kegiatan yang dimaksud dalam Pasal 5 ayat 4;
  - (b) jasa derek dan bongkar sauh oleh kapal yang didesain terutama untuk tujuan tersebut dan kegiatan-kegiatan lainnya yang dilakukan oleh kapal tersebut;
  - (c) pengangkutan barang dan orang dengan kapal laut atau pesawat udara dalam jalur lalu lintas internasional.
5. Penduduk suatu Negara yang menjalankan kegiatan-kegiatan lepas pantai di Negara lainnya, yang mencakup jasa profesional atau kegiatan-kegiatan lainnya yang bersifat independen, akan dianggap menjalankan kegiatan-kegiatan tersebut

melalui suatu tempat usaha tetap di Negara lainnya jika kegiatan-kegiatan lepas pantai dimaksud berlangsung dalam suatu masa 30 (tiga puluh) hari atau lebih.

6. Gaji, upah, dan imbalan serupa lainnya yang diperoleh penduduk suatu Negara sehubungan dengan hubungan kerja yang terkait dengan kegiatan-kegiatan lepas pantai yang dijalankan melalui suatu bentuk usaha tetap di Negara lainnya dapat dikenakan pajak di Negara lainnya sepanjang pekerjaan tersebut dilakukan di lepas pantai Negara lainnya tersebut.

7. Apabila terdapat bukti-bukti pendukung yang menyatakan bahwa pajak telah dibayar di salah satu Negara atas penghasilan yang dapat dikenakan pajak di Negara tersebut berdasarkan Pasal 7 dan Pasal 15 sehubungan dengan – berturut-turut – ayat 3 dan ayat 5 dari Pasal ini dan ayat 6 dari Pasal ini, maka Negara lainnya akan memperkenankan pengurangan pajak yang penghitungannya sesuai dengan aturan-aturan yang ada di Pasal 24 ayat 2 dan Pasal 24 ayat 3.

Pasal 26

Non-Diskriminasi

1. Warga negara dari salah satu Negara tidak akan dikenakan pajak atau kewajiban-kewajiban yang terkait dengan pajak tersebut di Negara lainnya yang berlainan atau lebih memberatkan dibandingkan dengan pajak atau kewajiban terkait yang diberlakukan atau dapat diberlakukan terhadap warga negara dari Negara lainnya dalam keadaan yang sama. Menyimpang dari ketentuan-ketentuan dalam Pasal 1, ketentuan ini akan berlaku juga terhadap orang/badan yang bukan merupakan penduduk salah satu atau kedua Negara.

2. Pengenaan pajak terhadap bentuk usaha tetap yang dimiliki oleh suatu perusahaan dari salah satu Negara di Negara lainnya tidak akan dilakukan dengan cara yang kurang menguntungkan dibandingkan dengan pengenaan pajak terhadap perusahaan-perusahaan dari Negara lainnya yang menjalankan kegiatan-kegiatan yang sama. Ketentuan ini tidak dapat ditafsirkan sebagai mewajibkan salah satu Negara untuk memberikan kepada penduduk Negara lainnya suatu kelonggaran, keringanan, dan pengurangan pajak yang didasarkan pada status kependudukan atau tanggung jawab keluarga seperti yang diberikan kepada penduduknya sendiri.

3. Kecuali apabila ketentuan Pasal 9 ayat 1, Pasal 11 ayat 9, atau Pasal 12 ayat 7 berlaku, bunga, royalti, dan pembayaran-pembayaran lain yang dibayarkan oleh perusahaan dari salah satu Negara kepada penduduk Negara lainnya, untuk menentukan laba yang dapat dikenakan pajak atas perusahaan tersebut, akan dapat dikurangkan berdasarkan kondisi yang sama apabila pembayaran tersebut dibayarkan kepada penduduk Negara yang disebut pertama.

4. Perusahaan dari salah satu Negara, yang modalnya sebagian atau seluruhnya dimiliki atau dikuasai baik langsung maupun tidak langsung oleh satu atau beberapa penduduk Negara lainnya, tidak akan dikenakan pajak atau kewajiban yang terkait dengan pengenaan pajak tersebut di Negara yang disebut pertama yang berlainan atau lebih memberatkan dibandingkan dengan pengenaan pajak dan kewajiban-kewajiban terkait yang dikenakan atau dapat dikenakan terhadap perusahaan-perusahaan lainnya yang serupa di Negara yang disebut pertama.

5. Kontribusi yang dibayar oleh, atau atas nama, seseorang yang merupakan penduduk salah satu Negara kepada suatu program pensiun yang dikenal untuk tujuan perpajakan di Negara lainnya akan diperlakukan dengan cara yang sama untuk tujuan perpajakan di Negara yang disebutkan pertama sebagai suatu kontribusi yang dibayarkan kepada suatu program pensiun yang dikenal untuk tujuan perpajakan di Negara yang disebutkan pertama, sepanjang:

- (a) orang tersebut membayar kontribusi ke program pensiun dimaksud sebelum dia menjadi penduduk Negara yang disebutkan pertama; dan
- (b) pejabat yang berwenang dari Negara yang disebutkan pertama sepakat bahwa program pensiun dimaksud sesuai dengan program pensiun yang dikenal untuk tujuan perpajakan pada Negara tersebut.

Untuk kepentingan ayat ini, "program pensiun" mencakup program pensiun yang dibuat berdasarkan sistem jaminan sosial publik.

6. Dalam Pasal ini, istilah "perpajakan" berarti pajak-pajak yang dicakup dalam Persetujuan ini.

Pasal 27

Tata Cara Persetujuan Bersama

1. Apabila seseorang/badan menganggap bahwa tindakan-tindakan salah satu atau kedua Negara mengakibatkan atau akan mengakibatkan pengenaan pajak yang tidak sesuai dengan Persetujuan ini, maka terlepas dari cara-cara penyelesaian yang diatur oleh perundang-undangan nasional masing-masing Negara tersebut, ia dapat mengajukan masalahnya kepada pejabat yang berwenang dari Negara di mana ia menjadi penduduknya atau, apabila kasusnya berkenaan dengan Pasal 26 ayat 1, kepada pejabat yang berwenang dari Negara di mana ia menjadi warga negaranya. Masalah tersebut harus diajukan dalam jangka waktu 3 (tiga) tahun sejak adanya pemberitahuan pertama tentang tindakan yang mengakibatkan pengenaan pajak yang tidak sesuai dengan ketentuan-ketentuan dalam Persetujuan ini.
2. Jika muncul pengajuan keberatan kepada pejabat yang berwenang dan jika pejabat yang berwenang itu sendiri tidak dapat menemukan penyelesaian yang tepat, maka pejabat yang berwenang tersebut akan berusaha untuk menyelesaikan masalah tersebut melalui persetujuan bersama dengan pejabat yang berwenang dari Negara lainnya, dengan tujuan untuk menghindarkan pengenaan pajak yang tidak sesuai dengan Persetujuan ini.
3. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara, melalui persetujuan bersama, akan berusaha untuk menyelesaikan kesulitan-kesulitan atau keraguan-raguan yang timbul dalam penafsiran atau penerapan Persetujuan ini. Pejabat-pejabat yang berwenang tersebut dapat juga berunding bersama untuk mencegah pengenaan pajak berganda dalam masalah-masalah yang tidak diatur dalam Persetujuan.
4. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara dapat saling berhubungan secara langsung guna mencapai persetujuan seperti dimaksud pada ayat-ayat terdahulu.

Pasal 28

Pertukaran Informasi

1. Pejabat-pejabat yang berwenang dari kedua Negara akan melakukan pertukaran informasi yang diperlukan untuk melaksanakan ketentuan-ketentuan dalam Persetujuan ini atau untuk melaksanakan perundang-undangan domestik masing-masing Negara yang berkenaan dengan pajak-pajak yang dicakup dalam

Persetujuan, sepanjang pengenaan pajak berdasarkan perundang-undangan Negara yang bersangkutan tidak bertentangan dengan Persetujuan ini. Pertukaran informasi ini tidak dibatasi oleh ketentuan dalam Pasal 1. Setiap informasi yang diterima oleh salah satu Negara harus dijaga kerahasiaannya dengan cara yang sama seperti apabila informasi itu diperoleh berdasarkan perundang-undangan domestik Negara tersebut dan hanya akan diungkapkan kepada pihak-pihak atau instansi-instansi yang berwenang (termasuk pengadilan dan badan-badan administratif) yang terlibat dalam penetapan, penagihan, penegakan hukum, atau penentuan banding yang berkenaan dengan pajak-pajak yang dicakup dalam Persetujuan ini. Pihak-pihak atau instansi-instansi yang berwenang tersebut hanya boleh menggunakan informasi tadi untuk tujuan-tujuan tersebut di atas. Mereka boleh mengungkapkan informasi tadi dalam proses pengadilan atau dalam pembuatan keputusan pengadilan.

2. Ketentuan-ketentuan dalam ayat 1 sama sekali tidak dapat ditafsirkan sedemikian rupa sehingga membebani salah satu Negara suatu kewajiban:

- (a) untuk melaksanakan tindakan-tindakan administratif yang menyimpang dari perundang-undangan dan praktik administratif dari Negara tersebut atau dari Negara lainnya;
- (b) untuk memberikan informasi yang tidak mungkin diperoleh berdasarkan perundang-undangan atau dalam praktik administratif yang lazim dari Negara tersebut atau dari Negara lainnya;
- (c) untuk memberikan informasi yang mengungkapkan rahasia di bidang perdagangan, bisnis, industri, pemiagaan, atau keahlian atau informasi yang mengungkapkan proses perdagangan, atau informasi lainnya yang pengungkapannya akan bertentangan dengan kebijaksanaan publik.

Pasal 29

Pejabat-Pejabat Diplomatik dan Konsuler

Tidak ada sesuatu pun dalam Persetujuan ini yang akan mempengaruhi hak-hak istimewa di bidang fiskal dari para pejabat diplomatik atau pejabat konsuler sebagaimana diatur dalam peraturan umum dari hukum internasional maupun dalam ketentuan-ketentuan dalam persetujuan-persetujuan khusus.

Pasal 30
Perluasan Daerah Berlakunya Persetujuan

1. Persetujuan ini, baik secara keseluruhan maupun dengan perubahan-perubahan seperlunya, dapat diperluas pemberlakuannya ke negara Aruba atau Netherlands Antilles atau ke kedua-duanya jika negara-negara yang bersangkutan mengenakan pajak-pajak yang pada dasarnya sejenis dengan pajak-pajak yang diatur oleh Persetujuan ini. Perluasan sedemikian ini akan mulai berlaku pada tanggal di mana kondisi di atas dipenuhi dan dengan tetap memperhatikan perubahan-perubahan dan persyaratan-persyaratan, termasuk persyaratan mengenai penghentian berlakunya Persetujuan ini yang akan ditetapkan dan disetujui kemudian melalui pertukaran nota diplomatik.

2. Kecuali jika terdapat kesepakatan lain, penghentian berlakunya Persetujuan ini tidak dengan sendirinya akan menghentikan berlakunya Persetujuan di negara-negara yang merupakan daerah perluasan berdasarkan Pasal ini.

BAB VI
KETENTUAN-KETENTUAN AKHIR

Pasal 31
Berlakunya Persetujuan

Persetujuan ini akan mulai berlaku pada tanggal terakhir dilakukannya pemberitahuan tertulis oleh masing-masing Pemerintah melalui saluran diplomatiknya yang menyatakan bahwa syarat-syarat formal berdasarkan konstitusi masing-masing Negara yang diperlukan untuk memberlakukan Persetujuan ini telah dipenuhi. Ketentuan-ketentuan dari Persetujuan ini akan berlaku:

- (a) untuk pajak-pajak yang dipungut di Negara sumbernya, atas penghasilan yang diperoleh pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya sesudah berlakunya Persetujuan ini; dan

- (b) untuk pajak-pajak atas penghasilan lainnya, pada tahun-tahun pajak yang dimulai pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya sesudah berlakunya Persetujuan ini.

Pasal 32
Berakhirnya Persetujuan

Persetujuan ini akan tetap berlaku sampai diakhiri oleh salah satu Negara. Masing-masing Negara dapat mengakhiri Persetujuan ini, melalui saluran diplomatik, dengan menyampaikan pemberitahuan tertulis tentang penghentian Persetujuan pada atau sebelum tanggal 30 Juni dalam suatu tahun takwim setelah 5 (lima) tahun berlakunya Persetujuan ini.

Dalam hal demikian, Persetujuan akan tidak mempunyai pengaruh lagi:

- (a) untuk pajak-pajak yang dipungut di Negara sumbernya, atas penghasilan yang diperoleh pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya sesudah pemberitahuan penghentian diberikan; dan
- (b) untuk pajak-pajak atas penghasilan lainnya, pada tahun-tahun pajak yang dimulai pada atau setelah tanggal 1 Januari tahun takwim berikutnya sesudah pemberitahuan penghentian diberikan.

Sebagai kesaksian, yang bertandatangan di bawah ini, sebagai kuasa dari Pemerintahnya masing-masing, telah menandatangani Persetujuan ini.

Dibuat di *Jakarta*, pada tanggal *29-01-2002* dalam dua rangkap asli, masing-masing dalam bahasa Indonesia, Belanda, dan Inggris, di mana ketiga naskah tersebut adalah sama-sama otentik. Dalam hal terjadi perbedaan penafsiran terhadap naskah berbahasa Indonesia dan Belanda, maka naskah dalam bahasa Inggris yang akan berlaku.

Untuk Pemerintah
Republik Indonesia

Untuk Pemerintah
Kerajaan Belanda

Protokol

Pada saat penandatanganan Persetujuan untuk Penghindaran Pajak Berganda dan Pencegahan Pengelakan Pajak yang Berkenaan dengan Pajak atas Penghasilan antara Pemerintah Republik Indonesia dan Pemerintah Kerajaan Belanda, pada hari ini yang bertandatangan di bawah ini telah bersepakat bahwa ketentuan-ketentuan berikut ini merupakan satu kesatuan dan bagian yang tak terpisahkan dari Persetujuan ini.

I. Dengan merujuk pada Pasal 3 ayat 1 huruf e

Dalam hal suatu badan yang diperlakukan sebagai badan hukum untuk kepentingan perpajakan mempunyai kewajiban perpajakan di salah satu Negara, namun penghasilan dari badan tersebut juga dikenakan pajak di Negara lainnya sebagai penghasilan dari partisipan di badan tersebut, maka pejabat yang berwenang akan menetapkan aturan sehingga pada satu pihak tidak dikenakan pajak berganda, tetapi pada pihak lain hal tersebut dicegah dengan cara, sebagai akibat dari penerapan persetujuan ini, penghasilan tadi (atau sebagiannya) tidak akan dikenakan pajak.

II. Dengan merujuk pada Pasal 4

Seseorang yang tinggal di atas kapal tanpa suatu tempat domisili yang jelas di masing-masing Negara akan dianggap sebagai penduduk Negara di mana kapal tersebut mempunyai tempat berlabuh.

III. Dengan merujuk pada Pasal 5 ayat 3

Telah difahami bahwa kantor perwakilan yang beroperasi di Indonesia berdasarkan izin yang dikeluarkan oleh Menteri Keuangan Republik Indonesia atau Menteri Perdagangan Republik Indonesia bukan merupakan bentuk usaha tetap kecuali apabila kantor-kantor tersebut menjalankan kegiatan-kegiatan usaha selain kegiatan-kegiatan yang bersifat persiapan atau pendukung

IV. Dengan merujuk pada Pasal 7

Sehubungan dengan Pasal 7 ayat 1 dan 2, apabila suatu perusahaan dari salah satu Negara menjual barang atau barang dagangan atau menjalankan usaha di Negara lainnya melalui bentuk usaha tetap yang berada di sana, maka laba dari bentuk usaha tetap tersebut tidak akan ditentukan berdasarkan seluruh jumlah yang diterima oleh perusahaan tersebut, tetapi harus ditentukan hanya berdasarkan imbalan yang berhubungan dengan kegiatan penjualan atau usaha yang sebenarnya dari bentuk usaha tetap tersebut. Secara khusus, pada perjanjian (kontrak) untuk survai, penyediaan, pemasangan, atau pembangunan perlengkapan atau tempat-tempat industri, perdagangan, atau ilmu pengetahuan, atau pekerjaan umum, jika perusahaan tersebut mempunyai bentuk usaha tetap, maka laba dari bentuk usaha tetap tersebut tidak akan ditentukan berdasarkan seluruh jumlah kontrak, tetapi harus ditentukan hanya berdasarkan bagian kontrak yang benar-benar dilaksanakan oleh bentuk usaha tetap tersebut di Negara tempat bentuk usaha tetap tersebut berada. Laba yang berhubungan dengan bagian kontrak yang dilaksanakan oleh kantor pusat perusahaan itu hanya dapat dikenakan pajak di Negara di mana perusahaan tersebut menjadi penduduknya.

V. Dengan merujuk pada Pasal 7

Pada penerapan Pasal 7 ayat 3, tidak diperkenankan sebagai pengurang, suatu jumlah yang dibebankan – selain yang berhubungan dengan biaya-biaya yang benar-benar dikeluarkan – oleh kantor pusat perusahaan tersebut atau kantor-kantor lain milik kantor pusatnya kepada bentuk usaha tetap dalam bentuk royalti, ongkos, atau pembayaran serupa lainnya sehubungan dengan penggunaan paten atau hak-hak lain, atau dalam bentuk komisi untuk jasa-jasa tertentu atau untuk manajemen, atau – kecuali perusahaan perbankan – dalam bentuk bunga atas uang yang dipinjamkan kepada bentuk usaha tetap tersebut; demikian pula, tidak perlu diperhitungkan dalam penentuan laba bentuk usaha tetap, suatu jumlah yang dibebankan – selain yang berhubungan dengan biaya-biaya yang benar-benar dikeluarkan – oleh bentuk usaha tetap kepada kantor pusatnya atau kantor-kantor lain milik kantor pusatnya.

VI. Dengan merujuk pada Pasal 9

Namun demikian, telah difahami bahwa apabila perusahaan-perusahaan yang mempunyai hubungan istimewa telah membuat suatu pengaturan di antara mereka, seperti misalnya pengaturan pembagian biaya atau persetujuan jasa umum, untuk atau didasarkan pada alokasi biaya-biaya eksekutif, administrasi umum, teknik, komersial, penelitian dan pengembangan, dan biaya-biaya lain yang serupa, maka tidak dengan sendirinya merupakan kondisi yang dimaksudkan dalam Pasal 9 ayat 1.

VII. Dengan merujuk pada Pasal 11 ayat 3 butir (iii)

Lembaga keuangan yang disebut dalam Pasal 11 ayat 3 butir (iii) khususnya mencakup: Perusahaan Keuangan Belanda untuk Pembangunan (*Nederlandse Financierings - Maatschappij Voor Ontwikkelingslanden N.V.*), dan Bank Investasi Belanda untuk Negara-Negara Sedang Berkembang (*Nederlandse Investeringsbank Ontwikkelingslanden N.V.*).

VIII. Dengan merujuk pada Pasal 10, 11, dan 12

Apabila pajak yang telah dikenakan di Negara sumber melebihi jumlah pajak yang seharusnya terhutang menurut ketentuan Pasal 10, 11, dan 12, maka permohonan restitusi atas kelebihan pajak tersebut harus diajukan kepada pejabat yang berwenang dari Negara yang telah mengenakan pajak tersebut dalam masa 3 (tiga) tahun sesudah berakhirnya tahun takwim di mana pajak tersebut dikenakan.

IX. Dengan merujuk pada Pasal 12

Sehubungan dengan Pasal 12 ayat 3, istilah jasa teknis mencakup kajian atau survai-survai yang bersifat ilmiah, geologis, atau teknis, kontrak-kontrak rekayasa, termasuk cetak biru yang berhubungan dengan itu, dan jasa-jasa konsultasi atau penyeliaan.

X. Dengan merujuk pada Pasal 28

Telah difahami bahwa, menyimpang dari kalimat keempat dalam Pasal 28 ayat 1, pihak-pihak atau instansi-instansi yang berwenang tersebut boleh menggunakan informasi yang diterima untuk mengenakan pajak negaranya dan, dalam hal Belanda, juga jaminan sosial.

Sebagai kesaksian, yang bertandatangan di bawah ini, sebagai kuasa dari Pemerintahnya masing-masing, telah menandatangani Protokol ini.

Dibuat di *Jakarta* pada tanggal ~~29-01-2002~~, dalam dua rangkap asli, masing-masing dalam bahasa Indonesia, Belanda, dan Inggris, di mana ketiga naskah tersebut adalah sama-sama otentik. Dalam hal terjadi perbedaan penafsiran terhadap naskah berbahasa Indonesia dan Belanda, maka naskah dalam bahasa Inggris yang akan berlaku.

Untuk Pemerintah
Republik Indonesia

Untuk Pemerintah
Kerajaan Belanda

[TRANSLATION - TRADUCTION]

ACCORD ENTRE LE GOUVERNEMENT DE LA RÉPUBLIQUE
D'INDONÉSIE ET LE GOUVERNEMENT DU ROYAUME DES PAYS-
BAS TENDANT À ÉVITER LA DOUBLE IMPOSITION ET À PRÉVENIR
L'ÉVASION FISCALE EN MATIÈRE D'IMPÔTS SUR LE REVENU

Le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas,

Désireux de conclure un Accord tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu,

Sont convenus de ce qui suit :

CHAPITRE PREMIER. PORTÉE DE L'ACCORD

Article premier. Personnes visées

Le présent Accord s'applique aux personnes qui sont des résidentes d'un État contractant ou des deux États contractants.

Article 2. Impôts visés

1. Le présent Accord s'applique aux impôts sur le revenu exigibles par chacun des deux États contractants, leurs subdivisions administratives ou leurs autorités locales quel que soit le régime de perception desdits impôts.

2. Sont considérés comme impôts sur le revenu tous les impôts sur le revenu total ou des éléments du revenu, y compris les impôts sur les gains provenant de la cession de biens meubles ou immeubles, les impôts sur le montant total des traitements ou salaires versés par les entreprises ainsi que les impôts sur les plus-values.

3. Les impôts actuels qui font l'objet du présent Accord sont :

a. aux Pays-Bas :

- de inkomstenbelasting (impôt sur le revenu);
- de loonbelasting (impôt sur les salaires);
- de vennootschapsbelasting (impôt sur les sociétés) y compris la part du Gouvernement dans les bénéfices nets de l'exploitation de ressources naturelles en vertu de la Loi de 1810 sur l'exploitation minière (Mijnwet 1810) en ce qui concerne les concessions accordées depuis 1967 ou conformément à la Loi de 1965 relative à l'exploitation minière du plateau continental (Mijnwet Continentaal Plat 1965);
- de dividendbelasting (impôt sur les dividendes);
- ci-après dénommés " l'impôt néerlandais ");

b. en Indonésie :

-- l'impôt sur le revenu (ci-après dénommé " l'impôt indonésien ").

4. Le présent Accord s'applique également à tous impôts de nature identique ou en grande partie analogue qui seraient prescrits par la suite et qui s'ajouteraient aux impôts actuels ou les remplaceraient. Les autorités compétentes des deux États se communiqueront toutes les modifications importantes qui seraient apportées à leurs législations fiscales respectives.

CHAPITRE II. DÉFINITIONS

Article 3. Définitions générales

1. Dans le présent Accord et à moins que le contexte n'exige une interprétation différente :

- a. l'expression "l'un des deux États" et l'expression "l'autre État" désignent l'Indonésie ou les Pays-Bas, selon le contexte; l'expression "les deux États" désigne l'Indonésie et les Pays-Bas;
- b. le terme " Indonésie " s'entend du territoire de la République d'Indonésie défini dans sa législation ainsi que des sections du plateau continental et de la mer adjacente sur lesquelles la République d'Indonésie exerce des droits souverains ou sa juridiction conformément au droit international.
- c. l'expression " les Pays-Bas " s'entend de la partie du Royaume des Pays-Bas située en Europe et de la partie des fonds marins et du sous-sol de la mer du Nord sur lesquels le Royaume des Pays-Bas exerce des droits souverains conformément au droit international;
- d. le terme " personne " s'entend d'une personne physique, d'une société et de tout groupement de personnes;
- e. le terme " société " s'entend de toute personne morale constituée en société ou de toute entité traitée fiscalement comme telle;
- f. les expressions " entreprise d'un État contractant " et " entreprise de l'autre État contractant " désignent respectivement une entreprise exploitée par un résident exploitée par un résident d'un État contractant et une entreprise exploitée par un résident de l'autre État contractant;
- g. l'expression " trafic international " désigne tout transport effectué par un navire ou un aéronef exploité par une entreprise de l'un des deux États, sauf lorsque ledit navire ou aéronef n'est exploité qu'entre des points situés dans l'autre État;
- h. le terme " ressortissants " désigne :
  1. toute personne physique possédant la nationalité de l'un des deux États;
  2. toutes personnes morales, tous partenariats et associations constitués conformément à la législation en vigueur dans l'un des deux États;
- i. l'expression " autorité compétente " désigne :
  1. en Indonésie, le Ministre des finances ou son représentant dûment autorisé;

2. aux Pays-Bas, le Ministre des finances ou son représentant dûment autorisé.

2. Aux fins d'application du présent Accord par l'un des deux États à tout moment, toute expression qui n'est pas définie dans le présent Accord a le sens que lui attribue la législation de cet État contractant concernant les impôts auxquels s'applique le présent Accord, et chaque sens donné dans la législation fiscale applicable dudit État l'emporte sur toute signification donnée à ladite expression ou audit terme dans d'autres législations dudit État.

Article 4. Résidence

1. Aux fins du présent Accord, l'expression " résident de l'un des deux États " désigne toute personne qui, en vertu de la législation dudit État, y est imposable en raison de son domicile, de sa résidence, de son siège de direction ou de tout autre critère du même ordre.

2. Aux fins du présent Accord, une personne physique qui est un membre d'une mission diplomatique ou consulaire de l'un des deux États dans l'autre État ou dans un État tiers et qui est un ressortissant de l'État d'envoi est censée être un résident dudit État d'envoi si elle est soumise aux mêmes obligations en ce qui concerne les impôts sur le revenu que les résidents dudit État.

3. Lorsqu'en vertu des dispositions du paragraphe 1, une personne physique est un résident des deux États, sa situation est réglée de la manière suivante :

- a. elle est considérée comme un résident de l'État où elle dispose d'un foyer d'habitation permanent; si elle dispose d'un foyer d'habitation permanent dans les deux États, elle est considérée comme un résident de l'État avec lequel ses liens personnels et économiques sont les plus étroits (Centre des intérêts vitaux);
- b. si l'État dans lequel ladite personne a le centre de ses intérêts vitaux ne peut pas être déterminé, ou si elle ne dispose d'un foyer d'habitation permanent dans aucun des États, elle est considérée comme un résident de l'État où elle séjourne de façon habituelle;
- c. si cette personne séjourne de façon habituelle dans les deux États ou dans aucun des deux, les autorités compétentes des deux États régleront la question d'un commun accord.

4. Si en vertu des dispositions du paragraphe 1 une personne autre qu'une personne physique et autre qu'une entreprise auxquelles les dispositions de l'Article 8 s'appliquent est un résident des deux États, elle sera censée être un résident de l'État dans lequel elle possède son siège effectif de direction. Si les autorités compétentes des deux États considèrent que ladite personne possède un siège effectif de direction dans les deux États, elles régleront la question par accord mutuel.

Article 5. Établissement stable

1. Aux fins du présent Accord, l'expression " établissement stable " désigne un lieu fixe d'activités industrielles ou commerciales où l'entreprise conduit la totalité ou une partie de ses activités.

2. L'expression " établissement stable " inclut particulièrement :

- a. un siège de direction;
  - b. une succursale;
  - c. un bureau;
  - d. une usine;
  - e. un atelier;
  - f. une exploitation agricole ou une plantation;
  - g. une mine, un puits de pétrole, une carrière ou tout autre lieu d'extraction de ressources naturelles.
3. L'expression " établissement stable " comprend également :
- a. un chantier de construction, un projet de construction, de montage ou d'installation ou des activités de supervision en relation avec ces derniers, mais uniquement lorsque ledit chantier, projet ou lesdites activités se poursuivent pendant une période de plus de six mois;
  - b. la prestation de services, y compris des services de consultant par une entreprise par l'intermédiaire d'employés ou autre personnel recruté par l'entreprise à ces fins, mais uniquement lorsque lesdites activités se poursuivent (pour le même projet ou un projet connexe) sur le territoire de l'État contractant pendant une période ou des périodes qui, ensemble, représentent plus de trois mois au cours de toute période continue de 12 mois.
4. l'expression " établissement stable " n'est pas censé inclure :
- a. l'utilisation d'installations aux seules fins d'entreposage ou d'exposition de biens ou marchandises appartenant à l'entreprise;
  - b. le maintien d'un inventaire de biens ou de marchandises appartenant à l'entreprise aux seules fins d'entreposage ou d'exposition;
  - c. le maintien d'un inventaire de biens ou de marchandises appartenant à l'entreprise aux seules fins de traitement pour une autre entreprise;
  - d. le maintien d'une installation fixe d'affaires aux seules fins d'acheter des biens ou marchandises ou de réunir des renseignements au nom de l'entreprise;
  - e. le maintien d'une installation fixe d'affaires aux seules fins d'annonces relatives à la fourniture de renseignements, à la recherche scientifique ou à des activités similaires de nature préparatoire ou auxiliaire, au bénéfice de l'entreprise.
5. Une personne agissant dans l'un des deux États contractants au nom d'une entreprise de l'autre État contractant, à l'exception d'un agent indépendant auquel s'applique le paragraphe 7, sera censée constituer un établissement stable dans le premier État mentionné si :
- a. elle a, et habituellement exerce, dans le premier État mentionné, l'autorité nécessaire pour passer des contrats au nom de l'entreprise, à moins que ses activités se limitent à l'achat de biens ou de marchandises pour l'entreprise; ou
  - b. elle maintient dans le premier État mentionné un inventaire de biens ou de marchandises appartenant à l'entreprise et qu'elle utilise de façon régulière pour satisfaire des commandes au nom de l'entreprise.

6. Une société d'assurance de l'un des États contractants est, sauf en ce qui concerne la réassurance, considérée comme ayant un établissement stable dans l'autre État contractant si elle encaisse des primes sur le territoire de cet État, ou assure contre des risques y survenant, par l'intermédiaire d'un employé ou d'un représentant et qui n'est pas un agent indépendant au sens du paragraphe 7 du présent Article.

7. Une entreprise de l'un des États contractants n'est pas considérée comme ayant un établissement stable dans l'autre État contractant du seul fait qu'elle y exerce une activité industrielle ou commerciale par l'entremise d'un courtier, d'un commissionnaire général ou de tout autre agent indépendant, à condition que lesdites personnes agissent à ce titre dans le cours habituel de leurs affaires. Toutefois, lorsque les activités de cet agent intéressent exclusivement ou presque exclusivement les affaires de cette entreprise, cet agent n'est pas considéré comme un agent indépendant au sens du présent paragraphe.

8. Le fait qu'une société résidente de l'un des États contractants contrôle une société, ou est contrôlée par une société, qui est résidente de l'autre État contractant ou qui y exerce une activité industrielle ou commerciale (par l'intermédiaire d'un établissement stable ou de toute autre manière) ne suffit pas à lui seul à faire de l'une desdites sociétés un établissement stable de l'autre.

CHAPITRE III. IMPÔT SUR LE REVENU

Article 6. Revenus de biens immobiliers

1. Les revenus provenant de biens immobiliers sont imposables dans l'État où ils sont situés.

2. L'expression " biens immobiliers " a le sens que lui attribue le droit de l'État contractant dans lequel les biens considérés sont situés. L'expression comprend en tout cas les accessoires à la propriété immobilière, le cheptel et l'outillage des exploitations agricoles et forestières, les droits auxquels s'appliquent les dispositions du droit privé concernant la propriété foncière, l'usufruit des biens immobiliers et le droit à des paiements variables ou fixes pour l'exploitation ou la concession d'exploitation des gisements minéraux et autres ressources naturelles; les navires, les bateaux et les aéronefs ne sont pas considérés comme des biens immobiliers.

3. Les dispositions du paragraphe 1 du présent Article s'appliquent aux revenus provenant de l'exploitation directe, de la location ou de l'affermage, ainsi que de toute autre forme d'exploitation de biens immobiliers.

4. Les dispositions des paragraphes 1 et 3 s'appliquent également aux revenus tirés de biens immobiliers d'une entreprise ainsi qu'aux revenus tirés de biens immobiliers servant à l'exercice d'une profession indépendante.

Article 7. Bénéfices des entreprises

1. Les bénéfices d'une entreprise de l'un des deux États contractants ne sont imposables que dans ledit État à moins que l'entreprise n'exerce une activité économique dans l'autre État contractant par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé. Dans ce cas, les

bénéfices de l'entreprise sont imposables dans l'autre État mais uniquement dans la mesure où ils sont imposables audit État stable ou proviennent dans ledit autre État de la vente de biens et de marchandises de nature semblable à celle des biens ou marchandises vendus par l'entremise de l'établissement stable ou dans le cadre d'autres transactions de même nature que celles effectuées par l'entremise de l'établissement stable.

2. Lorsqu'une entreprise de l'un des deux États exerce des activités dans l'autre État par l'entremise d'un établissement stable qui y est situé, il sera imputé dans chaque État contractant, audit établissement stable, les bénéfices qu'il aurait pu réaliser s'il avait été une entreprise distincte engagée dans des activités identiques ou similaires, et traitant en toute indépendance avec l'entreprise dont il constitue un établissement stable.

3. Pour déterminer les bénéfices d'un établissement stable, sont admises en déduction les dépenses contractées par l'entreprise pour ledit établissement stable, y compris les dépenses de direction et les frais généraux, soit dans l'État où cet établissement stable est situé, soit ailleurs.

4. S'il est d'usage dans l'un des États contractants de déterminer les bénéfices attribuables à un établissement stable en fonction d'une ventilation de la totalité des bénéfices de l'entreprise entre ses diverses parties, les dispositions du paragraphe 2 du présent Article n'empêchent aucunement ledit État de déterminer les bénéfices imposables selon la répartition en usage; toutefois, le mode de répartition adopté doit être tel que le résultat obtenu soit conforme aux politiques énoncées dans le présent Article.

5. Aucun bénéfice n'est attribué à un établissement stable pour la seule raison qu'il a acheté des produits ou des marchandises pour le compte de l'entreprise.

6. Aux fins des paragraphes précédents, les bénéfices attribués à l'établissement stable sont calculés selon la même méthode chaque année, à moins qu'il y ait une raison valable et suffisante de les calculer autrement.

7. Lorsque les bénéfices comprennent des éléments de revenu qui font l'objet d'autres articles du présent Accord, les dispositions desdits Articles ne sont aucunement modifiées par les dispositions du présent Article.

Article 8. Transports maritimes et aériens

1. Les bénéfices tirés par un résident d'un État contractant d'un trafic international ne sont imposables que dans cet État.

2. Les dispositions du paragraphe 1 s'appliquent également aux bénéfices provenant de la participation à un pool, à une coentreprise ou à un organisme international d'exploitation, mais seulement dans la mesure où lesdits bénéfices sont imposables à l'entreprise participante en proportion avec sa participation dans ladite opération conjointe.

Article 9. Entreprises associées

1. Lorsque

- a. une entreprise d'un État contractant participe directement ou indirectement à la direction, au contrôle ou au capital d'une entreprise de l'autre État contractant; ou

- b. les mêmes personnes participent directement ou indirectement à la direction, au contrôle ou au capital d'une entreprise d'un État contractant et d'une entreprise de l'autre État contractant; et que, dans l'un et l'autre cas, il est établi ou imposé entre les deux entreprises, dans leurs relations commerciales ou financières, des conditions différentes de celles qui seraient appliquées entre des entreprises indépendantes, les bénéfices que, n'étaient ces conditions, l'une des entreprises aurait réalisés mais que, du fait de ces conditions, elle n'a pas réalisés peuvent être compris dans les bénéfices de ladite entreprise et imposés en conséquence.
2. Lorsque l'un des deux États inclut dans les bénéfices d'une entreprise dudit État, et impose en conséquence, les bénéfices sur lesquels une entreprise de l'autre État contractant a été imposée dans ledit autre État et lorsque lesdits bénéfices auraient été tirés par l'entreprise du premier État mentionné si les conditions régissant les relations entre les deux entreprises avaient été celles qui auraient existé entre des entreprises indépendantes, l'autre État procédera à l'ajustement approprié du montant de l'impôt prélevé dans ledit État sur lesdits bénéfices. Ledit ajustement sera déterminé en tenant compte des autres dispositions du présent Accord et, si nécessaire, les autorités compétentes des deux États se consulteront.

Article 10. Dividendes

1. Les dividendes payés par une société qui est un résident d'un État contractant à un résident de l'autre État contractant sont imposables dans cet autre État contractant.
2. Toutefois, ces dividendes sont aussi imposables dans l'État contractant dont la société qui paie les dividendes est un résident, et selon la législation en vigueur dans cet État; mais si la personne qui reçoit les dividendes en est le bénéficiaire effectif, l'impôt ainsi établi ne peut excéder 10 pour cent du montant brut des dividendes.
3. Les autorités compétentes des deux États choisiront d'un commun accord le mode d'application du paragraphe 2.
4. Les dispositions du paragraphe 2 n'ont aucun effet sur l'imposition de la société en ce qui concerne les bénéfices sur lesquels les dividendes sont prélevés.
5. Le terme " dividendes ", tel qu'il est utilisé dans le présent Article, désigne les revenus provenant d'actions, de bons ou de droits de jouissance, de parts de fondateurs ou d'autres parts bénéficiaires ainsi que les revenus provenant de créances de participation aux bénéfices et les revenus provenant d'autres parts sociales assimilés au revenu provenant d'actions par la législation fiscale de l'État dont la société distributrice des dividendes est un résident.
6. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne s'appliquent pas lorsque le bénéficiaire des dividendes, est un résident de l'un des deux États, possède dans l'autre État dont la société distributrice de dividendes est un résident, un établissement stable avec lequel les parts donnant lieu au paiement des dividendes sont effectivement reliées. Dans ce cas, les dispositions de l'Article 7 s'appliquent.
7. Lorsqu'une entreprise qui est un résident de l'un des deux États tire des bénéfices ou des revenus en provenance de l'autre État, ce dernier ne peut exiger aucun impôt sur les dividendes versés par la société aux personnes qui ne sont pas des résidents dudit autre État,

ni exiger aucun impôt au titre de l'imposition des bénéfices non distribués, même si les dividendes payés ou les bénéfices non distribués représentent en tout ou partie des bénéfices ou revenus provenant dudit autre État.

8. Nonobstant toutes autres dispositions du présent Accord, si une entreprise qui est un résident de l'un des deux États possède un établissement stable dans l'autre État, les bénéfices dudit établissement stable peuvent être frappés d'un impôt supplémentaire dans ledit autre État conformément à la législation de ce dernier; toutefois, ledit impôt supplémentaire ne dépassera pas 10 pour cent du montant desdits bénéfices déduction faite de l'impôt sur le revenu et des autres impôts sur le revenu appliqués dans ledit autre État.

Article 11. Intérêts

1. Les intérêts produits dans l'un des deux États et versés à un résident de l'autre État sont imposables dans ledit autre État.

2. Toutefois, lesdits intérêts peuvent être aussi imposés dans l'État contractant d'où ils proviennent et selon la législation de cet État; mais si la personne qui perçoit les intérêts est un résident de l'autre État, l'impôt ainsi établi ne peut excéder 10 pour cent du montant brut des intérêts.

3. Nonobstant les dispositions du paragraphe 2, les intérêts provenant de l'un des deux États ne sont imposables que dans l'autre État dans la mesure où ils proviennent :

- i. du Gouvernement de l'autre État, y compris ses subdivisions politiques et administrations locales; ou
- ii. de la Banque centrale de l'autre État; ou
- iii. d'une institution financière appartenant au Gouvernement de l'autre État ou contrôlée par ce dernier, ses subdivisions politiques ou administrations locales; ou
- iv. de tout résident de l'autre État en ce qui concerne les créances garanties ou assurées par le Gouvernement de l'autre État, y compris ses subdivisions politiques et administrations locales, la Banque centrale de l'autre État ou toute autre institution financière appartenant audit Gouvernement ou contrôlée par ce dernier.

4. Nonobstant la disposition du paragraphe 2, les intérêts provenant de l'un des deux États ne sont imposables que dans l'autre État si le bénéficiaire desdits intérêts est un résident de l'autre État et si les intérêts sont versés au titre d'un prêt octroyé pour une période de plus de deux ans ou sont versés en relation avec la vente à crédit de tout équipement industriel, commercial ou scientifique.

5. Les autorités compétentes des deux États régleront d'un commun accord le mode d'application des paragraphes 2, 3 et 4.

6. Le terme " intérêts " tel qu'il est utilisé dans le présent Article s'entend des revenus de créances de toute nature, assorties ou non de garanties hypothécaires ou d'une clause de participation aux bénéfices du débiteur et, notamment, des revenus des fonds publics et des bons ou obligations d'emprunts, y compris des primes et des lots attachés à ces titres, bons ou obligations. Les pénalités de retard ne sont pas considérées comme des intérêts aux fins du présent Article. Toutefois, le terme " intérêts " ne s'applique pas aux revenus visés à l'Article 10.

7. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne s'appliquent pas si le bénéficiaire des intérêts, étant un résident de l'un des deux États, possède dans l'autre État d'où proviennent les intérêts, un établissement stable effectivement relié à la créance donnant lieu aux intérêts. Dans ce cas, les dispositions de l'Article 7 s'appliquent.

8. Les intérêts sont censés provenant d'un État contractant lorsque le débiteur est cet État lui-même, une subdivision politique, une administration locale ou un résident dudit État. Toutefois, lorsque le débiteur des intérêts, qu'il soit ou non un résident d'un État contractant, possède dans un État contractant un établissement stable pour lequel la dette donnant lieu au paiement des intérêts a été contractée et qui supporte la charge desdits intérêts, ces derniers sont considérés comme provenant de l'État dans lequel se situe l'établissement stable.

9. Lorsqu'en raison de relations spéciales entre le débiteur et le bénéficiaire ou entre l'un et l'autre et des tierce personnes, le montant des intérêts compte tenu de la créance pour laquelle ils sont payés, dépasse celui dont seraient convenus le débiteur et le bénéficiaire en l'absence de pareilles relations, les dispositions du présent Article ne s'appliquent qu'à ce dernier montant. Dans ce cas, la partie excédentaire des paiements reste imposable selon la législation de chaque État et compte tenu des autres dispositions du présent Accord.

Article 12. Redevances

1. Les redevances provenant de l'un des deux États et payées à un résident de l'autre État sont imposables dans ledit autre État.

2. Toutefois, lesdites redevances sont également imposables dans l'État contractant d'où elles proviennent et selon la législation de ce dernier, mais si la personne qui reçoit les redevances en est le bénéficiaire effectif, l'impôt ne peut excéder 10 pour cent du montant brut des redevances.

3. Le terme " redevances ", tel qu'il est utilisé dans le présent Article, désigne les paiements de toute nature versés pour l'usage ou la concession de tout droit d'auteur littéraire, artistique ou scientifique, y compris les films cinématographiques ou les films ou bandes utilisés pour les émissions de radio ou de télévision, d'un brevet, d'une marque de fabrique ou de commerce, d'un dessin ou d'un modèle, d'un plan, d'une formule ou d'un procédé secret ainsi que pour l'usage ou la concession d'un équipement industriel, commercial ou scientifique ou pour des informations ayant trait à une expérience acquise dans le domaine industriel, commercial ou scientifique. Toutefois, le terme n'inclut pas les paiements effectués pour la prestation de services techniques.

4. Les autorités compétentes des deux États s'entendront sur le mode d'application du paragraphe 2.

5. Les dispositions des paragraphes 1 et 2 ne s'appliquent pas si la personne recevant les redevances, étant un résident de l'un des deux États, possède dans l'autre État d'où proviennent les redevances un établissement stable avec lequel le droit ou le bien donnant lieu aux redevances est effectivement relié. Dans ce cas, les dispositions de l'Article 7 s'appliquent.

6. Les redevances sont considérées comme provenant de l'un des deux États lorsqu'elles sont versées par cet État lui-même, une subdivision politique, une administration locale

ou un résident dudit État. Toutefois, si la personne payant les redevances, quelle que soit ou non un résident de l'un des deux États, possède dans l'un des deux États un établissement stable en relation avec lequel le contrat au titre duquel les redevances sont versées a été conclu, et si lesdites redevances sont prises en charge par ledit établissement stable, elles sont considérées comme provenant de l'État dans lequel l'établissement stable est situé.

7. Lorsque, en raison de relations spéciales existant entre le débiteur et le bénéficiaire effectif des redevances ou que l'un et l'autre entretiennent avec de tierces personnes, le montant des redevances payées, compte tenu de la prestation pour laquelle elles sont payées, excède celui dont seraient convenus le débiteur et le bénéficiaire effectif en l'absence de telles relations, les dispositions du présent Article ne s'appliquent qu'à ce dernier montant. En pareil cas, la partie excédentaire reste imposable selon la législation de chaque État contractant, compte tenu des autres dispositions du présent Accord.

Article 13. Limites des Articles 10, 11 et 12

Les organisations internationales, leurs agences et fonctionnaires ainsi que les membres des missions diplomatiques ou consulaires d'un État tiers, étant présents dans l'un des deux États, ne sont pas admis à bénéficier, dans l'autre État des allègements fiscaux prévus dans les Articles 10, 11 et 12 en ce qui concerne les éléments du revenu traités dans lesdits Articles et provenant dudit autre État, si lesdits éléments de revenu ne sont pas soumis à l'impôt sur le revenu dans le premier État mentionné.

Article 14. Gains en capital

1. Les gains qu'un résident d'un État contractant tire de l'aliénation de biens immobiliers définis au paragraphe 2 de l'Article 6 sont imposables dans l'État où sont situés lesdits biens.

2. Les gains tirés de l'aliénation de biens mobiliers qui font partie de l'actif d'un établissement stable qu'une entreprise d'un État contractant possède dans l'autre État contractant, ou de biens mobiliers attachés à une base fixe qu'un résident d'un État contractant possède dans l'autre État contractant pour l'exercice d'une profession indépendante, y compris les gains tirés de l'aliénation de cet établissement stable (seul ou avec l'ensemble de l'entreprise) ou de cette base fixe, sont imposables dans cet autre État.

3. Les gains provenant de l'aliénation de navires ou aéronefs exploités en trafic international ou de biens mobiliers affectés à l'exploitation de ces navires ou aéronefs, ne sont imposables que dans l'État contractant dont l'entreprise est un résident.

4. Les gains provenant de l'aliénation de tous biens autres que ceux visés dans les paragraphes précédents du présent Article ne sont imposés que dans l'État contractant dont le cédant est un résident.

5. Nonobstant les dispositions du paragraphe 4, l'un des deux États, conformément à sa législation, y compris l'interprétation du terme " aliénation ", peut prélever un impôt sur les gains qu'un individu qui est un résident de l'autre État tire de l'aliénation d'actions dans une société, de droits de jouissance ou de créances relatifs à ladite société dont le capital est divisé en actions et qui, selon la législation du premier État mentionné, est un résident dudit

État, ainsi que de l'aliénation d'une partie des droits attachés auxdites actions, parts de jouissance ou créances, si ladite personne, seule ou avec son conjoint, ou avec une personne apparentée par la naissance ou le mariage en ligne directe, détient directement ou indirectement au moins 5 pour cent d'une catégorie spécifique d'actions dans ladite société. Cette disposition ne s'applique qu'aux personnes ayant été un résident du premier État mentionné au cours des 10 années précédant l'année pendant laquelle les gains ont été produits et à condition que, au moment où ladite personne est devenue un résident de l'autre État, les conditions susmentionnées en ce qui concerne la participation au capital de ladite société aient été remplies.

Lorsqu'en vertu de la législation interne du premier État mentionné, une personne a reçu une évaluation ayant trait à l'aliénation des actions susmentionnées, ayant lieu au moment de son émigration du premier État mentionné, les dispositions qui précèdent ne s'appliqueront que dans la mesure où une partie du montant mentionné dans l'évaluation n'a pas encore été réglée.

Article 15. Professions indépendantes

1. Les revenus qu'un résident de l'un des deux États tire de services professionnels ou autres activités indépendantes ne sont imposables que dans cet État à moins que ledit résident ne dispose de manière habituelle d'une base fixe dans l'autre État pour l'exercice de ses activités ou à moins qu'il soit présent dans ledit autre État pendant une ou plusieurs périodes dépassant au total 91 jours pour toute période de 12 mois. S'il dispose d'une telle base fixe ou s'il reste dans cet autre État pendant la ou les périodes mentionnées, ses revenus seront imposables dans ledit autre État, mais seulement dans la mesure où ils sont imputables à ladite base fixe ou sont produits dans ledit autre État pendant la ou les périodes susmentionnées.

2. L'expression " profession libérale " comprend notamment les activités indépendantes d'ordre scientifique, littéraire, artistique, éducatif ou pédagogique ainsi que les activités indépendantes de médecins, avocats, ingénieurs, dentistes et comptables.

Article 16. Professions dépendantes

1. Sous réserve des dispositions des Articles 17, 19, 20, 21 et 22, les salaires, traitements et autres rémunérations similaires qu'un résident de l'un des États contractants perçoit au titre d'un emploi salarié ne sont imposables que dans cet État contractant, à moins que l'emploi ne soit exercé dans l'autre État contractant. En ce cas, les rémunérations perçues à ce titre peuvent être imposées dans cet autre État contractant.

2. Nonobstant les dispositions du paragraphe 1, les rémunérations qu'un résident de l'un des États contractants reçoit au titre d'un emploi salarié exercé dans l'autre État contractant ne sont imposables que dans le premier État :

- a. si le bénéficiaire ne séjourne dans l'autre État que pendant une ou des périodes n'excédant pas au total 183 jours au cours de l'année civile considérée;
- b. si les rémunérations sont payées par un employeur ou au nom d'un employeur qui n'est pas un résident de cet autre État, et

c. si la charge des rémunérations n'est pas supportée par un établissement stable ou une base fixe de l'employeur dans l'autre État.

3. Nonobstant les dispositions précédentes du présent Article, les rémunérations perçues par un résident de l'un des deux États au titre d'un emploi exercé à bord d'un navire ou d'un aéronef exploité en trafic international, par une entreprise d'un État contractant sont imposables dans l'État dont l'entreprise est un résident.

Article 17. Tantième d'administrateurs

1. La rémunération et les autres paiements qu'un résident des Pays-Bas reçoit en qualité de " pengurus " ou " komisaris " d'une société qui est un résident de l'Indonésie sont imposables en Indonésie.

2. La rémunération et les autres paiements qu'un résident de l'Indonésie reçoit en qualité de " bestuurder " ou " commissaris " d'une société qui est un résident des Pays-Bas sont imposables aux Pays-Bas.

Article 18. Artistes et sportifs

Nonobstant les dispositions des Articles 7, 15 et 16, les revenus qu'un artiste du spectacle tire de ses activités en tant qu'artiste de théâtre, de cinéma, de la radio ou de la télévision, ou en tant que musicien ou sportif, au titre de ses activités personnelles dans ce domaine, ou les revenus découlant de la fourniture par une entreprise des services de tels artistes ou sportifs, sont imposables dans l'État où ces activités sont exercées.

Article 19. Pensions, rentes et prestations de sécurité sociale

1. Sous réserve des dispositions du paragraphe 1 de l'Article 20, les pensions, autres rémunérations et rentes semblables ainsi que les sommes forfaitaires versées en remplacement d'une rente, provenant de l'un des deux États et payées à un résident de l'autre État sont imposables dans le premier État mentionné.

2. Toute pension et autres paiements en vertu des dispositions d'un système de sécurité sociale de l'un des deux États à un résident de l'autre État sont imposables dans le premier État mentionné.

3. Le terme " rente " s'entend d'une somme déterminée payable périodiquement à échéances fixes, à titre viager ou pendant une période déterminée ou déterminable, en vertu d'un engagement d'effectuer des versements en contrepartie d'un capital adéquat intégralement versé en espèces ou en valeurs appréciables en espèces.

4. Une pension ou autre rémunération ou rente de nature similaire est censée provenir de l'un des deux États dans la mesure où les contributions ou paiements associées à la pension ou à la rémunération ou rente de nature similaire, ou les montants auxquels les bénéficiaires ont droit bénéficient d'un allègement fiscal dans ledit État. Le transfert d'une pension d'une caisse de pension ou d'une compagnie d'assurance dans l'un des deux États à une caisse de pension ou à une compagnie d'assurance dans l'autre État ne limite en aucune façon le droit d'imposition du premier État mentionné en vertu du présent Article.

Article 20. Fonction publique

1. Les rémunérations, y compris les pensions, payées par des fonds ou prélevées sur des montants établis par l'un des deux États ou l'une de ses subdivisions politiques ou administrations locales à une personne physique pour services rendus audit État, à ladite subdivision ou à ladite administration locale au titre de fonctions de nature gouvernementale sont imposables dans ledit État.

2. Nonobstant le paragraphe 1, les dispositions des Articles 16, 17 ou 19 s'appliquent à la rémunération ou aux pensions pour services rendus en relation avec toute activité commerciale ou industrielle exercée par l'un des deux États ou l'une de ses subdivisions politiques ou administrations locales.

3. Le paragraphe 1 ne s'applique pas aux services rendus à un État dans l'autre État par une personne physique qui est un résident et un ressortissant dudit autre État.

Article 21. Professeurs et enseignants

Une personne qui séjourne dans l'un des deux États pendant une période ne dépassant deux ans aux fins d'enseigner dans une université, un établissement d'enseignement supérieur, une école ou autre institution d'enseignement ou dans un institut de recherche non commercial et non industriel dans ledit État, et qui immédiatement avant ledit séjour est un résident de l'autre État, n'est pas imposable dans le premier État mentionné pour tous paiements qu'elle reçoit pour ladite activité.

Article 22. Étudiants

1. Une personne qui, immédiatement avant de séjourner dans l'un des deux États est un résident de l'autre État et se trouve temporairement présent dans le premier État mentionné, principalement pour :

- a. étudier dans une université, un établissement d'enseignement supérieur ou une école reconnus dans le premier État mentionné; ou
- b. effectuer un stage d'affaires,

est exonérée de l'impôt dans le premier État mentionné en ce qui concerne :

- i. toutes les sommes provenant de sources situées en dehors de cet État pour couvrir ses frais d'entretien, d'éducation ou de formation; et
- ii. toutes rémunérations au titre de services personnels accomplis dans le premier État mentionné dont le montant ne dépasse pas le montant fixé par les autorités compétentes par accord mutuel, pour tout exercice fiscal.

Les dispositions du présent paragraphe ne s'appliquent qu'à une période raisonnable et habituellement requise pour atteindre l'objectif du séjour.

2. Une personne qui, immédiatement avant de séjourner dans l'un des deux États, est un résident de l'autre État et se trouve temporairement dans le premier État mentionné pour une période ne dépassant pas trois ans pour effectuer des études, de la recherche et recevoir une formation dans le cadre exclusif d'une subvention ou d'une bourse provenant d'une or-

ganisation scientifique, éducative, religieuse ou charitable et dans le cadre d'un programme d'assistance technique auquel participe l'un des deux États, ou l'une de ses subdivisions politiques ou administrations locales, sera exonérée d'impôt dans le premier État mentionné, s'agissant :

- a. du montant de ladite subvention ou bourse; et
- b. de toute rémunération au titre de services personnels accomplis dans le premier État mentionné si lesdits services sont liés à ses activités d'étude, de recherche ou de formation, pour un montant ne dépassant pas la limite fixée par les autorités compétentes par accord mutuel, pour tout exercice fiscal.

3. Une personne physique qui, immédiatement avant de se rendre dans l'un des deux États, est un résident de l'autre État et séjourne temporairement dans le premier État mentionné pour une période ne dépassant pas 12 mois en qualité d'employé du Gouvernement, d'une subdivision politique ou d'une administration locale de ce dernier ou en vertu d'un contrat passé avec le dernier État mentionné, ou comme employé d'une entreprise de ce dernier, à seule fin d'acquérir une expérience technique ou professionnelle ou l'expérience des affaires est exonérée d'impôt dans le premier État mentionné en ce qui concerne :

- a. toutes les sommes versées par le dernier État mentionné en vue de son entretien, de son instruction ou de sa formation; et
- b. toute rémunération pour la prestation de services fournis dans le premier État mentionné en relation avec ses études ou sa formation ou accessoires à ces dernières, ne dépassant pas un montant qui sera fixé par les autorités compétentes par accord mutuel.

Toutefois, les avantages prévus dans ce paragraphe ne seront pas consentis si l'expérience technique, professionnelle ou l'expérience des affaires est acquise auprès d'une société dont 50 pour cent au moins des actions donnant lieu à vote appartiennent à l'État, à la subdivision politique et à l'administration locale de ce dernier ou à l'entreprise ayant envoyé ledit employé ou ladite personne dans le cadre d'un contrat.

Article 23. Autres revenus

1. Les éléments du revenu d'un résident de l'un des deux États, d'où qu'ils proviennent, et qui ne sont pas visés par les Articles précédents du présent Accord ainsi que tout autre revenu provenant de loterie et de prix, ne sont imposables que dans cet État.

2. Les dispositions du paragraphe 1 ne s'appliquent pas aux revenus, autres que ceux qui proviennent de biens immobiliers tels qu'ils sont définis au paragraphe 2 de l'Article 6, lorsque le bénéficiaire de ces revenus, étant un résident de l'un des deux États, exerce des activités commerciales ou industrielles dans l'autre État par l'entremise d'un établissement stable qui y est situé, ou accomplit dans ledit autre État des services indépendants à partir d'une base fixe qui y est située, et lorsque le droit ou le bien au titre desquels le revenu est versé est effectivement lié audit établissement stable ou à ladite base fixe. Dans ce cas, les dispositions de l'Article 7 et de l'Article 14 s'appliquent.

CHAPITRE IV

Article 24. Élimination de la double imposition

1. Chacun des deux États, en ce qui concerne les impôts auxquels sont soumis ses résidents peut inclure dans l'assiette dudit impôt les éléments de revenu qui, conformément aux dispositions du présent Accord, sont imposables dans l'autre État.

2. Lorsqu'un résident de l'Indonésie tire des éléments de revenu imposables aux Pays-Bas conformément aux dispositions du présent Accord et qui sont inclus dans l'assiette d'impôt visée au paragraphe 1, le montant de l'impôt néerlandais dû en ce qui concerne le revenu est admis en déduction de l'impôt indonésien appliqué audit résident. Toutefois, le montant du crédit d'impôt ne peut dépasser la portion de l'impôt indonésien appliquée audit revenu.

3. Lorsqu'un résident des Pays-Bas perçoit des éléments de revenu qui, conformément aux Articles 6 et 7, au paragraphe 6 de l'Article 10, au paragraphe 7 de l'Article 11, au paragraphe 5 de l'Article 12, aux paragraphes 1 et 2 de l'Article 14, à l'Article 15, au paragraphe 1 de l'Article 16, à l'Article 19, à l'Article 20 et au paragraphe 2 de l'Article 23 du présent Accord sont imposables en Indonésie et sont inclus dans l'assiette mentionnée au paragraphe 1, les Pays-Bas exonéreront d'impôt lesdits éléments de revenu dans le cadre d'une réduction d'impôt. Ladite réduction sera calculée conformément aux dispositions de la législation des Pays-Bas concernant l'élimination de la double imposition. À cet effet, lesdits éléments de revenu sont censés être inclus dans le montant total des éléments de revenu exonérés de l'impôt néerlandais en vertu desdites dispositions.

4. En outre, les Pays-Bas permettront une déduction de l'impôt néerlandais calculé sur les éléments de revenu qui, conformément au paragraphe 2 de l'Article 10, au paragraphe 2 de l'Article 11, au paragraphe 2 de l'Article 12, au paragraphe 5 de l'Article 14, au paragraphe 1 de l'Article 17 et à l'Article 18 du présent Accord sont imposables en Indonésie dans la mesure où lesdits éléments sont inclus dans l'assiette mentionnée au paragraphe 1. Le montant de la déduction sera égal à l'impôt versé en Indonésie pour lesdits éléments de revenu, mais ne dépassera pas le montant de la réduction qui serait allouée si les éléments de revenu ainsi inclus étaient les seuls éléments de revenu exonérés de l'impôt néerlandais en vertu des dispositions de la législation néerlandaise visant à prévenir la double imposition.

CHAPITRE V. DISPOSITIONS SPÉCIALES

Article 25. Activités en mer

1. Les dispositions du présent Article s'appliquent nonobstant toute autre disposition de la présente Convention. Cependant, elles ne s'appliquent pas lorsque les activités en mer d'une personne constituent en ce qui la concerne un établissement stable visé à l'Article 5 ou une base fixe visée à l'Article 15.

2. Dans le présent Article, l'expression " activités en mer " s'entend des activités exercées en mer dans le cadre de la prospection ou de l'exploitation du fond des mers, de son sous-sol et des ressources naturelles, situés dans un État contractant.

3. Une entreprise d'un État contractant qui exerce des activités en mer dans l'autre État contractant est, sous réserve du paragraphe 4 du présent Article, censée exercer à cet égard des activités commerciales ou industrielles dans l'autre État par l'intermédiaire d'un établissement stable qui y est situé, à moins que les activités en question ne soient exercées dans l'autre État que pour une ou des périodes ne dépassant pas au total 30 jours sur 12 mois.

Aux fins du présent paragraphe :

- a. lorsqu'une entreprise de l'un des États contractants qui exerce des activités en mer dans l'autre État contractant est associée à une autre entreprise et que cette dernière poursuit, dans le cadre du même projet, des activités en mer qui sont ou qui étaient exercées par la première entreprise et que lesdites activités exercées par les deux entreprises, lorsqu'il en est fait la somme, dépassent une durée de 30 jours, chaque entreprise sera censée exercer ses activités pour une durée de 30 jours sur 12 mois.
- b. une entreprise de l'un des États contractants est considérée comme associée à une autre entreprise si elle détient directement ou indirectement au moins un tiers du capital de cette autre entreprise, ou bien si une personne quelconque détient directement ou indirectement au moins un tiers du capital des deux entreprises.

4. Toutefois, aux fins du paragraphe 3 du présent Article, l'expression " activités en mer " est censée ne pas s'étendre :

- a. à l'une ou à une combinaison des activités visées au paragraphe 4 de l'Article 5;
- b. au remorquage et à l'ancrage effectué par des embarcations essentiellement conçues à cet effet, ni à aucune autre activité de ces embarcations;
- c. au transport de fournitures ou de personnel par des navires ou des aéronefs en trafic international.

5. Un résident d'un État contractant qui exerce en mer dans l'autre État contractant des activités consistant en l'exercice d'une profession libérale ou d'une autre profession indépendante est réputé exercer ces activités à partir d'une base fixe située dans cet autre État si les activités en question durent de façon continue 30 jours et davantage.

6. Les salaires et autres rémunérations similaires qu'un résident d'un État contractant reçoit au titre d'un emploi salarié exercé dans le cadre d'activités exercées en mer dans l'autre État contractant par l'entremise d'un établissement stable sont, dans la mesure où l'emploi est exercé en mer dans cet autre État, imposables dans ce dernier.

7. Sur présentation de preuves documentées qu'un impôt a été acquitté dans l'un des États sur les revenus imposables dans ledit État conformément à l'Article 7 ou l'Article 15 au titre respectivement des paragraphes 3 et 5 du présent Article et au paragraphe 6 du présent Article, l'autre État accordera une réduction de son impôt qui sera calculée conformément aux règles énoncées aux paragraphes 2 et 3 de l'Article 24.

Article 26. Non-discrimination

1. Les ressortissants d'un État contractant ne sont soumis dans l'autre État contractant à aucune imposition ou obligation qui soit autre ou plus lourde que celles auxquelles sont ou pourront être assujettis les ressortissants de cet autre État qui se trouvent dans la même situation. Nonobstant les dispositions de l'Article premier, la présente disposition s'applique également aux ressortissants de l'un ou l'autre État contractant qui ne sont pas résidents d'un État contractant ou des deux États contractants.

2. Les établissements stables qu'une entreprise d'un État contractant exploite dans l'autre État contractant ne seront pas imposés dans cet autre État d'une façon moins favorable que les entreprises de cet autre État qui exercent les mêmes activités. La présente disposition ne peut être interprétée comme obligeant un État contractant à accorder aux résidents de l'autre État contractant les déductions personnelles, abattements et réductions d'impôts en fonction de la situation ou des charges de famille qu'il accorde à ses propres résidents.

3. À moins que les dispositions du paragraphe 1 de l'Article 9, du paragraphe 9 de l'Article 11 ou du paragraphe 7 de l'Article 12 ne soient applicables, les intérêts, redevances, ou autres frais payés par une entreprise d'un État contractant à un résident de l'autre État contractant sont déductibles, pour la détermination des bénéficiaires imposables de cette entreprise, dans les mêmes conditions que s'ils avaient été payés à un résident du premier État.

4. Les entreprises d'un État contractant dont le capital est en totalité ou en partie, directement ou indirectement, détenu ou contrôlé par un ou plusieurs résidents de l'autre État contractant ne sont soumises dans le premier État à aucune obligation ou imposition y relative, qui soient autres ou plus lourdes que celles auxquelles sont ou pourront être assujetties les autres entreprises similaires du premier État.

5. Les cotisations versées par une personne physique qui est un résident de l'un des deux États ou en son nom à une caisse de pension reconnue aux fins d'impôt dans l'autre État sont traitées de la même manière aux fins de l'impôt dans le premier État mentionné que des cotisations versées à une caisse de pension reconnue aux fins d'impôt dans ledit premier État mentionné, à condition que :

- a. ladite personne physique ait cotisé à ladite caisse de pension avant de devenir un résident du premier État mentionné; et
- b. l'autorité compétente du premier État mentionné convienne que la caisse de pension correspond à un régime de pension reconnu aux fins d'impôt par ledit État.

Aux fins du présent paragraphe, l'expression "caisse de pension" inclut une caisse de pension créée en vertu d'un système gouvernemental de sécurité sociale.

6. Dans le présent Article, le terme "impôt" désigne tous les impôts visés dans le présent Accord.

Article 27. Procédure amiable

1. Lorsqu'une personne estime que les mesures prises par l'un des États ou par les deux États entraînent ou risquent d'entraîner pour elle une imposition non conforme aux dispositions du présent Accord, elle peut, indépendamment des recours prévus par le droit in-

terne de ces États, soumettre son cas à l'autorité compétente de l'État dont elle est résidente ou, si son cas relève du paragraphe 1 de l'Article 26, à l'autorité compétente de l'État dont elle est un ressortissant. Le cas doit être soumis dans un délai de trois ans à partir de la première notification de la mesure qui entraîne une imposition non conforme aux dispositions du présent Accord.

2. Les autorités compétentes, si l'objection paraît justifiée et si elles ne parviennent pas à une solution appropriée, s'efforcent de résoudre le cas par accord mutuel en vue d'éviter la double imposition.

3. Les autorités compétentes des deux États s'efforcent de résoudre par voie d'accord amiable toutes les difficultés et de dissiper tous les doutes auxquels peut donner lieu l'interprétation ou l'application du présent Accord. Elles se consulteront en vue d'éliminer la double imposition pour les cas non prévus dans ledit Accord.

4. Les autorités compétentes des États peuvent communiquer directement entre elles en vue de parvenir à un accord comme il est indiqué aux paragraphes précédents.

Article 28. Échange de renseignements

1. Les autorités compétentes des États échangent les renseignements nécessaires pour appliquer les dispositions du présent Accord ou celles de la législation interne des États relative aux impôts visés par le présent Accord dans la mesure où l'imposition n'est pas contraire à l'Accord. L'échange de renseignements n'est pas restreint par l'Article premier. Tout renseignement ainsi reçu par l'un des États doit être tenu secret de la même manière que les renseignements obtenus en application de la législation interne de cet État et ne peut être communiqué qu'aux personnes ou autorités (y compris les tribunaux et les organes administratifs) chargées de la cotisation ou du recouvrement des impôts visés par le présent Accord, des procédures ou poursuites concernant ces impôts ou des décisions sur les recours relatifs à ces impôts. Ces personnes ou autorités n'utilisent ces renseignements qu'à ces fins. Elles peuvent en faire état au cours d'audiences publiques de tribunaux ou dans des jugements.

2. Les dispositions du paragraphe 1 ne peuvent en aucun cas être interprétées comme imposant à l'un des deux États l'obligation de :

- a. prendre des mesures administratives dérogeant à sa législation et à sa pratique administrative ou à celles de l'autre État;
- b. fournir des renseignements qui ne pourraient être obtenus sur la base de sa législation ou dans le cadre de sa pratique administrative normale ou de celles de l'autre État;
- c. fournir des renseignements qui révéleraient un secret commercial, industriel ou professionnel, ou un procédé commercial ou des renseignements dont la communication serait contraire à l'ordre public.

Article 29. Agents diplomatiques et fonctionnaires consulaires

Aucune disposition du présent Accord ne porte atteinte aux privilèges fiscaux dont bénéficient les agents diplomatiques et les fonctionnaires consulaires en vertu soit des règles générales du droit des gens, soit des dispositions d'accords particuliers.

Article 30. Extension territoriale

1. Le présent Accord pourra s'appliquer, dans sa forme actuelle ou avec les modifications voulues, soit à Aruba soit aux Antilles néerlandaises, soit aux deux, si le pays correspondant applique des impôts de nature essentiellement analogue à ceux que vise le présent Accord. Cette extension déploiera ses effets à partir de la date et sous réserve des modifications et conditions, y compris en ce qui concerne son expiration, qui pourront être spécifiées et convenues par échange de notes diplomatiques.

2. Sauf convention contraire, l'expiration du présent Accord ne mettra pas fin à son extension à tout pays auquel l'Accord s'applique en vertu du présent Article.

CHAPITRE VI. DISPOSITIONS FINALES

Article 31. Entrée en vigueur

Le présent Accord entrera en vigueur à la dernière date à laquelle les Gouvernements respectifs se notifient par écrit et par voie diplomatique que les formalités constitutionnelles requises dans leurs États respectifs pour l'entrée en vigueur du présent Accord ont été accomplies. Le présent Accord s'appliquera :

- a. en ce qui concerne les impôts retenus à la source sur les revenus acquis à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement l'année pendant laquelle l'Accord entre en vigueur; et
- b. en ce qui concerne tous les autres impôts sur le revenu, pour l'exercice fiscal commençant à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement celle pendant laquelle l'Accord entre en vigueur.

Article 32. Dénonciation

Le présent Accord restera en vigueur jusqu'à sa dénonciation par l'un des États contractants. L'un ou l'autre des États contractants peut dénoncer le présent Accord par la voie diplomatique moyennant un préavis écrit donné jusqu'au 30 juin de toute année civile suivant immédiatement la période de cinq ans à partir de l'année d'entrée en vigueur de l'Accord.

Dans ces cas, l'Accord cessera d'avoir effet :

- a. pour les impôts retenus à la source sur les revenus acquis à partir du 1er janvier de l'année suivant immédiatement l'année de notification de la dénonciation; et
- b. en ce qui concerne les autres impôts sur le revenu, pour les exercices fiscaux à partir du 1er janvier de l'année suivant celle de la notification de la dénonciation.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Accord.

Fait à Jakarta le 29 janvier 2002 en deux exemplaires originaux, chacun dans les langues indonésienne, néerlandaise et anglaise, les trois textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation entre les textes indonésien et néerlandais, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

N. HASSAN WIRAJUDA

Pour le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas :

G. YBEMA

PROTOCOLE

Au moment de signer l'Accord tendant à éviter la double imposition et à prévenir l'évasion fiscale en matière d'impôts sur le revenu conclu ce jour entre le Gouvernement de la République d'Indonésie et le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas, les soussignés ont accepté les dispositions suivantes qui font partie de l'Accord.

I. En ce qui concerne l'alinéa e du paragraphe 1 de l'Article 3

Lorsque une entité qui est traitée comme une entreprise à des fins d'imposition est de ce fait imposée dans un État, le revenu de ladite entité étant imposé dans l'autre État respectivement en tant que revenu des participants à ladite entité, les autorités compétentes prendront des mesures telles que, d'une part, il n'y aura aucune double imposition, mais d'autre part, par suite de l'application du présent Accord, le revenu n'est pas, en partie, imposable.

II. En ce qui concerne l'Article 4

Une personne vivant à bord d'un bateau sans domicile réel dans l'un ou l'autre des États contractants sera considérée comme étant un ressortissant de l'État contractant du port d'attache du bateau.

III. En ce qui concerne le paragraphe 3 de l'Article 5

Il est entendu que les bureaux de représentation qui opèrent en Indonésie grâce à un permis octroyé par le Ministère des finances de l'Indonésie ou par le Ministère du commerce de l'Indonésie ne constituent pas un établissement stable à moins que lesdits bureaux ne se livrent à des activités d'affaires autres que celles qui sont de nature préparatoire ou auxiliaire.

IV. En ce qui concerne l'Article 7

En ce qui concerne les paragraphes 1 et 2 de l'Article 7, lorsqu'une entreprise d'un État contractant vend des biens ou des marchandises ou exerce des activités commerciales et industrielles dans l'autre État contractant par l'entremise d'un établissement stable qui y est situé, les bénéfices de l'établissement stable ne seront pas fixés sur la base du montant total que reçoit l'entreprise mais exclusivement sur la base de la rémunération imputable à l'activité actuelle de l'établissement stable en ce qui concerne lesdites ventes ou lesdites activités commerciales et industrielles. En particulier, dans le cas de contrats pour l'étude, la fourniture, l'installation ou la construction de matériel industriel, commercial ou scientifique ou de leurs locaux ou de travaux publics, si l'entreprise possède un établissement stable, les bénéfices de ce dernier ne seront pas calculés sur la base du montant total du contrat mais exclusivement sur la base de la partie du contrat effectivement réalisée par l'établissement stable dans l'État où il est situé. Les bénéfices ayant trait à la partie du contrat qui est réalisé par le siège de l'entreprise ne sont imposables que dans l'État dont l'entreprise est un résident.

V. En ce qui concerne l'Article 7

Pour l'application du paragraphe 3 de l'Article 7, aucune déduction ne sera octroyée pour les montants imputés, en dehors des dépenses effectives, par le siège de l'entreprise ou l'un quelconque de ses bureaux à l'établissement stable, sous forme de redevances, commissions ou autres paiements similaires en compensation pour l'utilisation de brevets ou autres

droits, ou sous forme de commissions, pour des services spécifiques rendus ou pour la gestion, ou sauf dans le cas d'un établissement bancaire, sous forme d'intérêts sur les montants mis à la disposition de l'établissement stable; de même ne seront pas prises en compte dans le calcul des bénéfices d'un établissement stable les montants imputés, à l'exception des dépenses effectivement encourues, par l'établissement stable au siège de l'entreprise ou à l'un quelconque de ses autres bureaux.

VI. En ce qui concerne l'Article 9

Il est entendu, toutefois, que le fait que des entreprises associées ont conclu des accords tels que la participation aux coûts ou des accords généraux de services pour ou concernant la répartition de frais de direction, de frais généraux d'administration, de frais techniques ou commerciaux, de dépenses de recherche et développement et autres dépenses analogues, ne constitue pas en soi une condition visée au paragraphe 1 de l'Article 9.

VII. En ce qui concerne l'alinéa iii du paragraphe 3 de l'Article 11

Une institution financière telle que mentionnée à l'alinéa iii du paragraphe 3 de l'Article 11, inclut particulièrement : la société néerlandaise de financement du développement (Nederlandse Financierings-Maatschappij voor Ontwikkelingslanden N.V.) et la Banque néerlandaise d'investissement dans les pays en développement (Nederlandse investeringsbank voor Ontwikkelingslanden N.V.).

VIII. En ce qui concerne les Articles 10, 11 et 12

Lorsque l'impôt prélevé à la source est supérieur au montant exigible en vertu des dispositions des Articles 10, 11 et 12, une demande de restitution du montant excédentaire d'impôt sera présentée à l'autorité compétente de l'État ayant prélevé l'impôt, dans les trois ans à partir de l'expiration de l'année civile pendant laquelle l'impôt a été prélevé.

IX. En ce qui concerne l'Article 12

En ce qui concerne le paragraphe 3 de l'Article 12, l'expression " services techniques " inclut les études ou enquêtes de nature scientifique, géologiques ou techniques, les contrats d'ingénierie y compris les schémas ainsi que les services de consultation et supervision.

X. En ce qui concerne l'Article 28

Il est entendu que, nonobstant la quatrième phrase du paragraphe 1 de l'Article 28, lesdites personnes ou autorités peuvent utiliser les renseignements reçus aux fins d'application de tous impôts nationaux et, dans le cas des Pays-Bas, de la sécurité sociale également.

En foi de quoi les soussignés, dûment autorisés à cet effet, ont signé le présent Protocole.

Fait à Jakarta le 29 janvier 2002 en deux exemplaires originaux, chacun dans les langues indonésienne, néerlandaise et anglaise, les trois textes faisant également foi. En cas de divergence d'interprétation entre les textes indonésien et néerlandais, le texte anglais prévaudra.

Pour le Gouvernement de la République d'Indonésie :

N. HASSAN WIRAJUDA

Pour le Gouvernement du Royaume des Pays-Bas :

G. YBEMA

